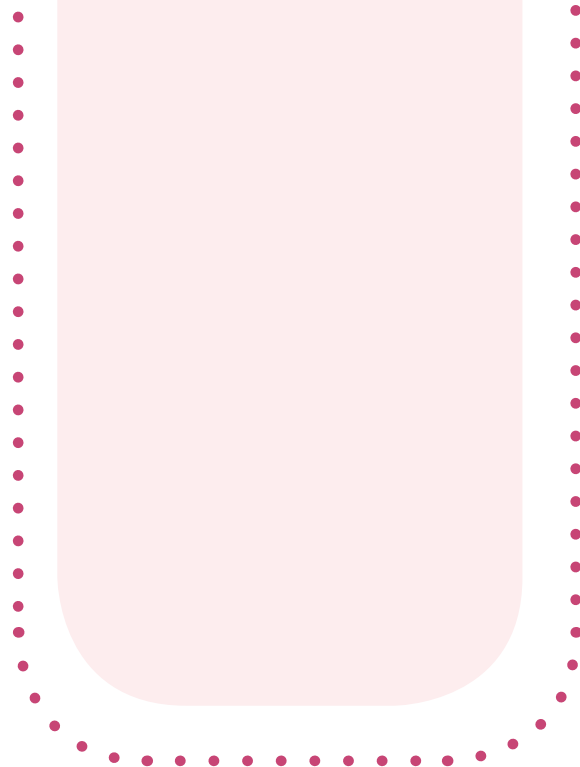

هوالحکیم

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان و ترویج تغذیه با شیر مادر
(بازنگری سال ۱۳۹۴)

راهنمای ارزیابی مجدد
بیمارستان‌های دوستدار کودک
(بخش زنان و زایمان، بخش اطفال و بخش NICU)

در تهیه و بازنگری این کتاب از منابع زیر استفاده شده است:

1. World Health Organization, UNICEF. Baby –friendly Hospital Initiative: revised, updated and expanded for integrated care. Section 5: External Assessment and Reassessment. 2009
2. Neo –BFHI: The Baby –friendly Hospital Initiative for Neonatal Wards. 2015 Edition
Three Guiding Principles and Ten Steps to protect, promote and support breastfeeding .
Core document with recommended standards and criteria

ناشر: اندیشه ماندگار

مؤلف:

تیراژ

شابک:

فهرست

پیشگفتار

مقدمه

پیشینه

ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر

چگونگی راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک

ارزیابی مجدد بیمارستان و لحاظ نمودن امتیازات دوستدار کودک در استانداردهای اعتبار بخشی

منطق، تعریف و اهداف اختصاصی پایش و ارزیابی مجدد ده اقدام دوستدار کودک

سازماندهی ارزیابی مجدد

ترکیب تیم ارزیابی مجدد بیمارستان

تدوین برنامه زمان بندی ارزیابی مجدد و انجام مقدمات اولیه

مصاحبه ها، بررسی اطلاعات مکتوب و مشاهدات

کار گروهی ارزیابی

محرمانه بودن

دستورالعمل نمونه گیری

تکثیر پرسشنامه ها و پاسخنامه های مصاحبه و برگه های جمع بندی

جمع بندی داده ها و تفسیر یافته ها

ابزار ارزیابی مجدد بیمارستانهای دوستدار کودک

فرم های جمع آوری اطلاعات ارزیابی مجدد:

۱. فرم مشخصات کلی بیمارستان

۲. فرم مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی

۳. فرم مصاحبه با مادر

۴. فرم مصاحبه با کارکنان

۵. فرم مصاحبه با زنان باردار

فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج ارزیابی مجدد:

۶الف: فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده، امتیاز بندی، توصیه ها و پیشنهادات

۶ب: فرم های خلاصه نتایج ارزیابی مجدد

ضمائم :

- « ضمیمه شماره ۱: سیاست کشوری تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک
- « ضمیمه شماره ۲: ترکیب اعضا و شرح وظایف کمیته بیمارستانی تغذیه با شیر مادر
- « ضمیمه شماره ۳: دستورالعمل نحوه آموزش مادر در دوران بارداری در مورد تغذیه با شیر مادر و چک لیست ثبت آموزش های دوران بارداری
- « ضمیمه شماره ۴: فرم ثبت مشاهده شیردهی
- « ضمیمه شماره ۵: کد بین المللی بازاریابی جایگزینهای شیر مادر
- « ضمیمه شماره ۶: ترکیب اعضا و شرح وظایف کمیته دانشگاهی و شهرستانی شیر مادر
- « ضمیمه شماره ۷: دستورالعمل کشوری تجویز شیر مصنوعی
- « ضمیمه شماره ۸: شرح وظایف کارشناس شیر مادر در معاونت بهداشت، معاونت درمان و بیمارستان
- « ضمیمه شماره ۹: بخشنامه ها

۱. پیشگفتار

دوره شیرخوارگی از حساس‌ترین مراحل زندگی است که نیاز به مراقبت‌های دقیق بهداشتی و تغذیه‌ای دارد. شیر مادر اساسی‌ترین ماده‌ای است که می‌تواند به تنهایی تمامی نیازهای تغذیه‌ای شیرخوار را از بدو تولد تا پایان ۶ ماهگی تامین نماید و تداوم آن همراه با غذاهای کمکی و در طول سال دوم عمر می‌تواند ضمن پیشگیری از بسیاری بیماری‌ها در دوران کودکی، بهترین الگوی رشد و تکامل را فراهم آورد. این تاثیر از اولین ساعات و روزهای زندگی بخوبی اثبات گردیده است بطوریکه سازمان‌های بهداشتی جهان اظهار می‌دارند، شروع شیر مادر در ساعت اول زندگی موجب ادامه حیات نزدیک به یک میلیون نوزاد در سال می‌شود. شیر مادر در کاهش بیماری‌های مزمن بزرگسالی از جمله: بیماری‌های قلبی عروقی، پرفشاری خون، سرطان‌ها و دیابت در بزرگسالی نقش دارد. بعلاوه برای مادر، خانواده و جامعه نیز مزایای بسیار دارد.

موفقیت مادران در شیردهی تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار دارد و مراقبت‌ها و حمایت‌های لازم باید در مراحل مختلف قبل و حین بارداری، بلافاصله پس از زایمان و در مراحل حساس روزهای اول بعمل آید و پس از آن مشاوره کارکنان بهداشتی درمانی با مادر برای حل مشکلات شیردهی و بویژه تحکیم اعتماد بنفس او نسبت به کفایت شیرش برای تغذیه شیرخوار، جلب حمایت خانواده در ایجاد آرامش و محیط مناسب برای شیردهی مادر، وجود قوانین حمایتی برای بازگشت مادر به محل کار پس از زایمان، انتقال اطلاعات و پیام‌های کلیدی توسط رسانه‌ها و عدم تبلیغات گمراه کننده تغذیه مصنوعی... از عوامل موثر در موفقیت مادران در مراحل مختلف شیردهی می‌باشد.

برای موفقیت تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در مراحل بارداری، زایمان و نیز زمان بستری کودک بیمار زیر ۲ سال، اجرای صحیح ده اقدام بیمارستان‌های دوستدار کودک، بعنوان معیارهای بین‌المللی توصیه شده است. در کشور ما همگام با شروع فعالیت‌های ترویج تغذیه با شیرمادر، ایجاد بیمارستان‌های دوستدار کودک از اولویت‌های برنامه کشوری قرار گرفت و اینک پس از گذشت سال‌ها با توجه به نتایج و دستاوردهای جهانی اجرای ده اقدام، همچنان از اولویت‌ها محسوب می‌شود که نیازمند تقویت و گسترش است. در بیمارستان‌های دوستدار کودک، آموزش مادران باردار، تماس پوستی مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد، شروع بموقع تغذیه با شیرمادر ظرف ساعت اول تولد، تداوم تغذیه با شیرمادر بطور مکرر و انحصاری، هم‌اتاقی ۲۴ ساعته مادر و شیرخوار، عدم استفاده از بطری و گول‌زنک، آموزش و حمایت مادران... از اهم فعالیت‌ها برای شروع موفق شیردهی است که تداوم آن را نیز تسهیل می‌نماید.

از آنجا که راه‌اندازی بیمارستان‌های دوستدار کودک و تجربه اجرای ده اقدام در جهان در ارتقاء شاخص‌های شیرمادر نقش بسزایی داشته است، حفظ تداوم و حسن اجرای این اقدامات در بیمارستان‌ها پس از اجرای اولیه و دریافت لوح اهمیت دارد. دلایل پسرفت و تغییرات نامطلوب متفاوت است. ممکن است مسئولین جدید که با نهضت جهانی راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک (BFHI) «Baby Friendly Hospital Initiative» آشنا نیستند، تعیین شوند، جابجایی و تغییر کارکنان و ورود نیروهای جدید آموزش ندیده ممکن است زیاد باشد، یا خانواده‌ها ممکن است روش‌های قبلی و آشنای مراقبت و هدایای شیرمصنوعی را تقاضا کنند. روش‌های جدید بازاریابی ممکن است تاثیرات تجاری را تشدید نماید. فعالیت‌ها همچنین می‌توانند بدلیل تناقضات عادی انسانی تغییر مسیر دهند.

علت هر چه باشد، علیرغم بهترین تصمیمات مسئولین، کار با علاقه‌مندی بسیاری از کارکنان و تداوم وجود سیاست‌های نهضت جهانی راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک (BFHI) بر روی کاغذ، لغزش و اشتباه در عمل پیش خواهد آمد. بدین منظور پایش و ارزیابی دوره‌ای عملکرد بیمارستان‌ها برای حفظ دستاوردها و انجام مداخلات بموقع جهت رفع

کاستی‌ها و ارتقاء شاخص‌ها براساس استانداردهای جهانی ضروری است.

راهنمای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک در سال ۱۳۷۹ تدوین و به اجرا درآمد و در سال ۱۳۸۳ توسط همکاران محترم جناب آقای دکتر حمیدرضا لرنژاد و سرکار خانم سوسن سعدوندیان با همکاری جناب آقای دکتر خلیل فریور و سرکار خانم مریم فریور مورد بازنگری قرار گرفت و پایش و ارزیابی ترویج تغذیه با شیر مادر در بخش‌های کودکان نیز به آن اضافه شد و نرم افزار جمع‌آوری و آنالیز اطلاعات تهیه گردید. همه ساله بیمارستان‌ها با استفاده از این راهنما عملکرد خود را در مورد ده اقدام دوستدار کودک پایش نموده، و دانشگاه‌ها نیز عملکرد بیمارستان‌ها را در اجرای ده اقدام، ارزیابی مجدد می‌کنند و نتایج را برای اداره کودکان ارسال می‌کنند. بهر حال حفظ و ارتقاء کیفیت ارائه خدمات پس از اعطای لوح به بیمارستان‌ها با پایش و ارزیابی و نظارت بر عملکرد آن‌ها و مداخله بموقع میسر می‌گردد.

دو مجموعه راهنمای پایش و ارزیابی مجدد با بهره برداری از آخرین نسخه منتشره سازمان جهانی بهداشت و یونیسف (در سال ۲۰۱۱) مجدداً در سال جاری مورد بازنگری قرار گرفت. راهنمای حاضر نسخه ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک است. در این بازنگری نظرات اعضای محترم کمیته کشوری شیرمادر، همکاران محترم حوزه بهداشت و درمان دانشگاه‌ها و اداره سلامت کودکان و شیرمادر لحاظ گردیده که امید است بتواند پاسخگوی نیاز بیمارستان‌های دوستدار کودک برای تسهیل پایش‌های دوره‌ای و اجرای مداخلات لازم و بموقع باشد که ان شاء الله نتیجه آن در ارتقاء سلامت کودکان مشهود خواهد شد.

در اینجا جا دارد از کلیه دست‌اندرکاران و کارکنان بهداشتی درمانی که طی سال‌های اجرای برنامه در بیمارستان‌های دوستدار کودک با دلسوزی و پشتکار در پیشبرد این امر خدا پسندانه و انسان دوستانه گام برداشته‌اند و کارشناسان محترم شیرمادر که با نظارت و پیگیری تداوم برنامه را ضمانت نموده‌اند و کمیته کشوری شیرمادر و کمیته‌های شیرمادر دانشگاه‌ها که با رهنمودهای خود برنامه را غنای علمی بخشیده‌اند و مسئولین محترم دانشگاه‌ها قدردانی نموده و برای ایشان تندرستی و توفیق خدمات شایان تا نیل به اهداف را آرزو می‌نماییم.

هنگامی که نهضت بیمارستان‌های دوستدار کودک در اوایل دهه ۱۹۹۰ در پاسخ به اعلامیه اینوچنتی در ترویج، حفظ و حمایت از تغذیه با شیر مادر به اجرا درآمد، کشورهای معدودی به حمایت از تغذیه با شیر مادر در سطح ملی و در زایشگاه‌ها توجه داشتند و یا کمیته‌هایی برای نظارت و تنظیم استانداردهای تغذیه شیرخواران تشکیل داده بودند. اما امروزه پس از گذشت قریب ۲۵ سال، راه‌اندازی بیش از ۲۰,۰۰۰ بیمارستان دوستدار کودک در بیش از ۱۷۰ کشور جهان از فعالیت‌های اساسی ترویج تغذیه با شیر مادر است.

طرح بیمارستان‌های دوستدار کودک تاثیر قابل سنجش و اثبات شده‌ای بر ارتقاء تغذیه شیرخواران با شیر مادر داشته است. ترویج تغذیه انحصاری با شیر مادر بهترین راهکار حفظ زندگی کودکان با رویکرد پیشگیری است. تقریباً دو میلیون زندگی هر ساله بواسطه شیردهی انحصاری در ۶ ماه اول و استمرار شیردهی همراه با تغذیه تکمیلی بمدت ۲ سال یا بیشتر نجات یافته‌اند. تاثیر پایدار شیوه‌های مطلوب تغذیه، افزایش کودکان سالمی است که می‌توانند به پتانسیل کامل رشد و تکامل خویش دست یابند.

گرچه بیمارستان دوستدار کودک نمی‌تواند تضمین نماید زنانی که تغذیه انحصاری با شیر مادر را شروع کرده‌اند، این شیوه تغذیه را به مدت ۶ ماه ادامه دهند، اما پژوهش‌های انجام شده نشان داده‌اند که تاخیر در شروع تغذیه با شیر مادر، با شروع سریع‌تر تغذیه تکمیلی و با مدت کوتاه‌تر تغذیه انحصاری با شیر مادر در ارتباط است. از طرفی با ایجاد و تثبیت یک الگوی تغذیه انحصاری با شیر مادر در طول اقامت در بیمارستان می‌توان یک گام اساسی برای تغذیه انحصاری با شیر مادر به مدت طولانی‌تر پس از ترخیص برداشت.

در طی سال‌های اجرای این برنامه، در تعدادی از نشست‌های منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت فرصت‌هایی برای انجام کارهای گروهی، ارائه رهنمودها و دریافت پسخوراند از کشورهای اجرا کننده طرح بیمارستان‌های دوستدار کودک فراهم گردید و توصیه‌هایی جهت بازنگری معیارهای جهانی در ابزارهای ارزیابی دوستدار کودک و دوره آموزشی کارکنان ارائه شد. از طرفی استراتژی جهانی تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال (مصوبه سال ۱۹۹۱) به منظور حمایت از تغذیه انحصاری با شیر مادر از تولد تا پایان ۶ ماهگی و ادامه تغذیه با شیر مادر همراه با شروع بموقع و مناسب تغذیه تکمیلی برای دو سال یا بیشتر (در سال ۲۰۰۲) بازنگری شد. این استراتژی و برنامه اجرایی آن ضمن تایید اهمیت اهداف اعلامیه اینوچنتی، بر ضرورت توجه خاص به تغذیه انحصاری با شیر مادر، تغذیه تکمیلی بموقع، کافی، سالم و مناسب کودکان، تغذیه در شرایط خاص و دشوار و اقدامات اجتماعی ضروری تاکید می‌نماید. بعلاوه در پانزدهمین سالگرد اعلامیه اینوچنتی در سال ۲۰۰۵، ارزیابی پیشرفت‌ها و چالش‌های برنامه انجام شد و در دومین اعلامیه اینوچنتی بر اهمیت شروع زود هنگام تغذیه با شیر مادر، پیشنهاد راه‌هایی برای تقویت، ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر و تهیه خلاصه‌ای از فعالیت‌های ضروری برای اهداف اجرایی استراتژی جهانی تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال تاکید گردید.

لذا بر اساس استراتژی فوق‌الذکر و با توجه به تجربیات اجرای بیمارستان‌های دوستدار کودک طی سال‌های متمادی، شناخت اهمیت مراقبت‌های دوستدار مادر، ضرورت اجرای کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیر مادر بویژه در بیمارستان‌ها و ضرورت حمایت از مادرانی که به هر علت نمی‌توانند در بیمارستان فرزندان‌شان را بطور مستقیم از پستان خود تغذیه کنند، مقدمات بازنگری ضوابط و ابزارهای ارزیابی دوستدار کودک در سطح جهان برای شامل نمودن این فعالیت‌ها فراهم گردید. مطالب مربوط به تغذیه کودک به دوره آموزشی ۲۰ ساعته کارکنان و به موازین و ابزار ارزیابی جهانی

افزوده شده و کشورها بر حسب نیاز خود می‌توانند از آن بهره‌گیرند. شیوه‌های بازاریابی که برای تغذیه شیرخواران مضر به نظر می‌رسند، توسط کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیر مادر و قانون ترویج تغذیه با شیر مادر ممنوع شده است. لذا سوالاتی به ابزار ارزیابی اضافه شده که به بیمارستان‌های دوستدار کودک کمک می‌کند تا خدمات و مراقبت‌های خود را مطابق با کد و قطعنامه‌های متعاقب آن (و قوانین ملی هر کشور) تطبیق دهند. (در کشور ما این تطابق با قانون ترویج تغذیه با شیر مادر باید بعمل آید). با اعلام معیارهای دوستدار مادر و اجرای آن در برخی کشورها نشان داده شد این معیارها که با هدف بهبود کیفیت مراقبت‌های زایمان و توجه به حقوق مادر و نوزاد اجرا می‌شوند و برای سلامت جسمانی و روانی مادران حائز اهمیت هستند، می‌توانند آغاز حیات کودک منجمله شروع شیردهی را بهبود بخشند. پس سوالاتی به ابزار ارزیابی اضافه کردند تا اطمینان حاصل شود که روش‌های مراقبت دوستدار مادر در بارداری و زایمان در حال اجراست. بسیاری از کشورها، گزینه‌هایی را برای گنجاندن موازین دوستدار مادر در درون نهضت دوستدار کودک ابداع کرده و در برخی موارد، طرح‌های ابتکاری ملی خویش را بعنوان «دوستدار مادر و کودک» نام‌گذاری کرده‌اند. در کشور ما نیز با راه‌اندازی بیمارستان‌های دوستدار مادر، حفظ و حمایت از تغذیه با شیر مادر تقویت خواهد شد. بعنوان اولین اقدام در ورود مفاهیم دوستدار مادر به مکان‌هایی که هنوز این موضوع رعایت نشده، سوالاتی به ابزارهای ارزیابی مجدد در ارتباط با دردهای زایمان و زایمان دوستدار مادر اضافه شد.

دو اقدام نیازمند توجه ویژه

اقدام چهارم: تغییرات در دانش و آگاهی در مورد شروع زود هنگام تغذیه با شیر مادر

دانش و فعالیت‌ها در مورد اقدام چهارم از زمان شروع نهضت جهانی راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک (BFHI) ارتقاء یافته است. تحقیقات در سوئد، زامبیا و تجربیات بالینی در بسیاری کشورها نشان داده که نوزادان مادرانی که دارو دریافت نکرده‌اند پستان را خود به خود می‌مکند. اگر آن‌ها از چند دقیقه پس از تولد در تماس مداوم و مستقیم پوست با پوست مادر قرار گیرند، با سرعت متفاوت خود پستان را به دهان می‌گیرند. زمان متوسط برای یک شیرخوار برای پستان گرفتن خود به خود و مکیدن آن، حدود ۵۵ دقیقه پس از تولد می‌باشد و در اکثر اوقات در عرض ۲ ساعت رخ خواهد داد. بر اساس فعالیت‌های جدید مبتنی بر شواهد، نباید نوزاد تازه متولد شده را برای گرفتن پستان دچار عجله و شتاب کرد. کلیه نوزادان سالم در جایی امن، آرام و گرم در تماس پوست به پوست کامل و دائم با مادر قرار می‌گیرند. از مادر و شیرخوار مراقبت کرده و این فرایند غریزی شیرخوار برای اولین مکیدن را تعجیل نمی‌کنند.

در مواردی که مادر دارو دریافت کرده، یا زایمان بصورت سزارین بوده یا در سایر شرایط خاص ممکن است کمک بیشتری برای شروع فرایند تغذیه با شیر مادر نیاز باشد. فراهم کردن شرایط بدون تعجیل و با فرصت کامل پس از زایمان در مناطق دارای اتاق زایمان‌های بسیار شلوغ یک چالش خواهد بود و باید برای برقراری تماس پوست به پوست مادر و نوزاد بدون سروصدا یا مزاحمت، راه‌های خلاقانه‌ای پیدا کرد.

تفسیر جدید اقدام چهارم بصورت زیر آمده است:

بلافاصله پس از تولد نوزاد را برای حداقل یک ساعت در تماس پوست به پوست با مادر قرار دهید. مادر را تشویق کنید به شناسایی علائم آمادگی شیرخوار برای تغذیه با شیر مادر بپردازد و در صورت لزوم به آن‌ها کمک کنید. معیارهای جدید اقدام چهارم پیشنهاد می‌کند که نوزادان بلافاصله یا در عرض ۵ دقیقه پس از تولد (یا در صورت زایمان سزارین با بی‌هوشی

عمومی، چند دقیقه پس از این که مادر پاسخ می‌دهد و هوشیار است) باید نزد مادر قرار گیرند و تماس پوست به پوست برقرار شود. شیرخوار باید حداقل یک ساعت یا اگر ممکن است بیشتر بدون مزاحمت با مادر تماس داشته باشد و مادر باید برای شناسایی علائم آمادگی شیرخوار برای تغذیه تشویق شود و اگر تمایل داشت به او در این فرایند کمک شود. اگر مادر می‌خواهد نوزادش به صورت خودبه‌خود پستان را پیدا کند، باید در این مورد به او کمک کرد و گفت که این فرایند ممکن است بیشتر از یک ساعت طول بکشد. این مسئله ممکن است در بخش‌های شلوغ مشکل ساز باشد اما می‌توان مادر و نوزاد را حین انتقال به بخش پست پارتوم همچنان در تماس نگه داشت و در فواصل منظم مطابق معمول آن‌ها را زیر نظر داشت.

اقدام دهم: افزایش تجربیات در زمینه حمایت مادر از مادر

اقدام دهم بیمارستان‌های دوستدار کودک مبنی بر تقویت گروه‌های حمایت از تغذیه با شیر مادر است که باید مادران را در زمان ترخیص به این گروه‌ها ارجاع نمایند. معیارهای جهانی همچنین سایر اشکال حمایت از مادران را مجاز می‌داند از جمله بازدید در منزل، یا تماس تلفنی یا مراقبت‌های زود هنگام در کلینیک پس از زایمان یا شیردهی برای هر مادر. در مکان‌هایی که حمایت‌های درون خانواده کافی است انعطاف بیشتری توصیه می‌شود.

این اشکال متنوع حمایت از مادران در عمل اثربخشی یکسانی ندارند. هر دو روش حمایت خانواده و کلینیک‌های شیردهی مشکلات خاص خود را دارند.

اغلب حمایت از تغذیه انحصاری با شیر مادر در ۶ ماه اول پس از تولد در خانواده‌ها کم می‌باشد. حتی در جایی که تغذیه با شیر مادر مرسوم می‌باشد، این تغذیه ممکن است بصورت نسبی، زمان‌بندی شده، همراه با گول‌زنک، استفاده از آب و مکمل‌های زود هنگام، سایر شیرها و غذاها باشد. بنابراین، اگرچه برخی خانواده‌ها از تغذیه با شیر مادر بسیار خوب حمایت می‌کنند، اما معیارهای جدید اقدام دهم و ارزیابی مجدد، می‌خواهد که مادر گزارش نماید آیا کارکنان بیمارستان اطلاعات لازم در مورد خدمات حمایتی از طرف خود بیمارستان و از طرف جامعه یا هر دو را در اختیار گذاشته و مادر اطلاعات را دریافت نموده است؟

جایی که حمایت خانواده کافی نیست مادران به حمایت بیمارستان یا گروه‌های حمایتی موجود و در دسترس یا مشاورین تغذیه با شیر مادر برای کمک به تغذیه انحصاری با شیر مادر نیاز دارند، بنابراین بیمارستان باید برای آن‌ها اطلاعاتی در زمینه این منابع فراهم کند.

اگر قرار باشد مشکلات شیردهی بطور کامل حل شوند، کمک‌های کلینیک‌های شیردهی بیمارستان باید بوسیله حمایت‌های مستمر در سطح جامعه تقویت شود. در بسیاری کشورها، بیمارستان‌ها مسئولیت تعیین و شناسایی مادران شیرده با تجربه را برعهده دارند و آنان را برای حمایت سایر مادران آماده می‌کنند. در برخی نقاط دیگر، خدمات مبتنی بر بیمارستان به این جنبه از اقدام دهم بی‌توجهی کرده، نه با گروه‌های حامی و مشاورین جامعه همکاری می‌کند و نه آموزش می‌دهد. لذا یک سوال در مورد فعالیت‌های بیمارستان در ایجاد گروه‌های حامی به ارزیابی مجدد اضافه شده است.

به هر حال شواهد علمی جدید و تجربیات اجرای برنامه، دوستداران کودک را امروزه نسبت به سال ۱۹۹۰، در کلیه زمینه‌های ترویج، حفظ و حمایت از شیوه‌های مطلوب تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال در موقعیت بهتری قرار داده و برای تداوم اجرای آن مصمم‌تر و توانمندتر نموده است.

۳- پیشینه

با شناخت روزافزون ارزش‌های شیرمادر در دهه‌های اخیر، حرکت‌های جهانی به منظور جلوگیری از گسترش تغذیه مصنوعی شیرخواران و پیامدهای زیانبار آن آغاز شد و نقش کلیدی بیمارستان‌ها برای شروع موفق تغذیه با شیرمادر مورد توجه قرار گرفت. نهضت جهانی ترویج تغذیه با شیرمادر با مطرح نمودن بیمارستان‌های دوستدار کودک، امکان بهترین شروع زندگی را برای نوزادان فراهم نمود.

در سال ۱۹۸۹ در بیانیه مشترک سازمان جهانی بهداشت و یونیسف «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر» برای اولین بار بعنوان عاملی برای حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیرمادر معرفی شد. در سال ۱۹۹۰ ده اقدام بعنوان یکی از اهداف اعلامیه اینوچنتی مورد تاکید سران کشورها قرار گرفت و بالاخره در سال ۱۹۹۱ بیانیه مشترک دو سازمان فوق تحت عنوان

Breastfeeding (The special role of maternity services) Protecting, Promoting and Supporting

با «حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیرمادر و نقش ویژه بیمارستان‌ها» منتشر شد. در این بیانیه ده اقدام بعنوان ضوابط بین‌المللی تغذیه و مراقبت شیرخواران در بیمارستان‌ها تاکید و مقرر گردید بیمارستان‌هایی که این معیارها را رعایت کنند، لوح دوستدار کودک دریافت نمایند.

سپس در سال ۱۹۹۲ که اول آگوست بعنوان روز جهانی شیرمادر اعلام شد، شعار یا موضوع انتخابی برای اولین سال برگزاری این روز، «راه‌اندازی بیمارستان‌های دوستدار کودک» بود.

مهمترین اهداف ایجاد بیمارستان‌های دوستدار کودک عبارتند از:

- تقویت راهکارهای حفظ سلامت کودکان با کمک بیمارستان‌ها،
- تغییر روش‌های نادرست تغذیه شیرخواران در بیمارستان‌ها و زایشگاه‌ها از طریق اجرای ده اقدام
- مسئول نمودن، توانمند ساختن و آماده کردن مادران برای تغذیه فرزندان‌شان با شیرمادر،
- خاتمه دادن به تبلیغات و توزیع رایگان و کم‌بهای شیر مصنوعی در بیمارستان‌ها (براساس کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیرمادر و قانون ترویج تغذیه با شیرمادر)
- در سال ۱۹۹۹ نظام پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک، به منظور حفظ و تداوم برنامه توسط سازمان جهانی بهداشت و یونیسف و Wellstart International طراحی و به کشورها ابلاغ گردید.

اهداف اختصاصی پایش و ارزیابی مجدد (۳ هدف مشترک وجود دارد):

- حمایت و ایجاد انگیزه در کارکنان برای حفظ فعالیت‌های دوستدار کودک.
- مشخص نمودن این که آیا تجربیات مادران در بیمارستان به آن‌ها در تغذیه با شیرمادر کمک می‌کند.
- تعیین اینکه آیا بیمارستان در هیچ یک از ۱۰ اقدام ضعیف عمل می‌کند و آیا برای بهبود وضعیت آن اقدام، فعالیت خاصی مورد نیاز می‌باشد.

چهارمین هدف با اقدامات ملی برای حذف ارایه رایگان یا ارزان قیمت جایگزین شونده‌های شیرمادر، بطری و گول‌زنک مرتبط است و تعیین این که آیا دولت‌ها و سایر سازمان‌های مسئول، کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیرمادر و مصوبات مرتبط با کد در اجلاس سازمان جهانی بهداشت (WHA) را اجرا و تقویت می‌کنند.

ده اقدام بعنوان راهکار جامعی برای شروع موفق شیردهی شناخته شده و در طول این ایام، میزان تغذیه انحصاری با شیر مادر به طور قابل توجهی افزایش یافته است. از طرفی افزایش تغذیه با شیر مادر بعنوان عامل کلیدی در کاهش مرگ و میر کودکان سهیم بوده است.

در کشور ما، هم گام با نهضت جهانی ترویج تغذیه با شیر مادر و هم زمان با شروع این برنامه از سال ۱۳۷۰، راه اندازی بیمارستان های دوستدار کودک به عنوان بخشی از سیاست های بهداشتی مورد توجه قرار گرفت. «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر» بعنوان دستورالعمل اجرایی تغذیه شیرخواران برای اجرا در بخش های زنان و زایمان به بیمارستان ها ابلاغ گردید.

از آنجا که حفظ کیفیت ارائه خدمات در بیمارستان هایی که لوح دریافت نموده اند نیز به همان اهمیت افزایش کمی بیمارستان های دوستدار کودک است، دو مجموعه راهنما برای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک در فروردین ماه ۱۳۷۹ براساس دستورالعمل بین المللی تهیه و ابلاغ گردید. این راهنما برای پایش و ارزیابی مجدد ده اقدام در زایشگاه ها و بخش های زنان و زایمان بود و بخش های کودکان، NICU و نوزادان را شامل نمی شد.

ترویج و حمایت از تغذیه با شیرمادر در بخش های کودکان بیمار و NICU نیز اثرات بسیار مطلوبی بر بهبودی و سلامت کودک دارد. در این بخش ها اقداماتی نظیر جدایی کودک از والدین، تغذیه شیرمادرخواران با شیر مصنوعی، بطری و گول زنک مستعد نمودن آنان برای سوء تغذیه، عدم آموزش مادران برای حفظ تداوم شیردهی، انجام نامطلوب تزریقات و تدابیر درمانی، اثرات سوء بر سلامت جسمی و روانی کودکان دارد. تغییر روش های فوق در بیمارستان ها یک ضرورت است. حضور ۲۴ ساعته مادر بر بالین فرزند بیمارش در هر سن (حتی اگر شیرخوار نباشد)، ایجاد تسهیلاتی جهت دوشیدن و ذخیره کردن شیرمادر، تغذیه شیرخوار با شیر دوشیده شده مادر و فقط در صورت ضرورت با شیر مصنوعی توسط فنجان، ارائه اطلاعات لازم به والدین از اقداماتی است که نقش بسیار موثری در تسریع بهبودی کودک و تامین سلامت جسمی و روانی او دارد. در مراحل بعدی و ترخیص از بیمارستان نیز گروه های حامی می توانند نقش موثری در حفظ و تداوم شیردهی مادران ایفاء نمایند. برای اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در بخش های اطفال، نوزادان و NICU در سال ۱۳۷۱ یک دستورالعمل اجرایی مشتمل بر ۷ اقدام تنظیم و ابلاغ شده بود که با مشکلاتی مواجه بود از جمله اینکه بدرستی نظارت، ارزشیابی و در نتیجه بخوبی اجرا نمی شد، به همین دلیل ۷ اقدام در سال ۱۳۸۳ مورد بازنگری قرار گرفت و اقدامات لازم برای جلوگیری از جدایی و قطع شیردهی مادرانی که فرزند زیر ۲ سال آن ها در بیمارستان ها بستری می شوند، به ۱۰ اقدام افزایش یافت. چون موارد تشابه اقدامات بخش های اطفال با ۱۰ اقدام زایشگاه ها بسیار بود، لذا تصمیم گرفته شد که این دو دستورالعمل ادغام گردند. بطوری که ده اقدام به بخش های کودکان، نوزادان، NICU و بیمارستان های کودکان نیز تعمیم داده شد. در همین سال مجموعه راهنمای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان ها برای استفاده در هر دو بخش تنظیم و ابلاغ شد. با استفاده از این مجموعه عملکرد بیمارستان ها در بخش های زنان و زایمان، بخش های اطفال (که شامل نوزادان تحت مراقبت، NICU و کودکان می شود) توسط خود بیمارستان ها پایش و توسط مراکز بهداشت شهرستان ها و یا دانشگاه ها ارزیابی مجدد می شوند و در نهایت امتیاز آن در ارزشیابی بیمارستان ها اعمال می شود. همچنین این مجموعه در بیمارستان های کودکان که فاقد بخش زنان و زایمان هستند نیز استفاده می شود. در کشور ما بیمارستانی لوح دوستدار کودک می گیرد که در تمام این بخش ها برنامه را اجرا نماید.

طی سال های اجرای برنامه تا کنون، تعداد ۵۵۰ بیمارستان از ۶۹۰ بیمارستان واجد شرایط کشور (دارای بخش زنان و

زایمان، NICU و نوزادان، کودکان) به عنوان دوستدار کودک معرفی شده‌اند. لازم به یادآوری است که شعار هفته جهانی شیرمادر در سال ۲۰۱۰ مجدداً «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر» انتخاب شد. زیرا علیرغم وجود شواهد روزافزونی از فواید بالقوه ده اقدام، متأسفانه فقدان تعهد و تنزل برنامه‌ریزی بیمارستان‌های دوستدار کودک در سراسر جهان، آموزش ناکافی کارکنان بهداشتی درمانی برای مشاوره با مادران و اجرای ضعیف ده اقدام در زایشگاه‌ها و بیمارستان‌های دوستدار کودک، از عواملی هستند که در توقف یا کاهش میزان تغذیه انحصاری با شیرمادر در بسیاری از مناطق جهان سهمیه بوده‌اند. اینک پس از ۲۵ سال، زمان آن است که اجرای ده اقدام دوستدار کودک را در بیمارستان‌ها احیا و تقویت کنیم. بعلاوه توصیه سازمان‌های جهانی آن است که برای سایر مراکز مراقبت‌های بهداشتی درمانی و فراتر از آن در جامعه، اقدامات دوستدار کودک تدوین و اجرا گردد.

۴- ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر

دستورالعمل ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان‌های دوستدار کودک

۱. سیاست مدون ترویج تغذیه با شیرمادر در معرض دید کلیه کارکنان نصب و به آن‌ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیرمادر پایش شود.
۲. کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت‌های لازم برای اجرای این سیاست آموزش‌های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت ببینند.
۳. مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیرمادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی، بطری و گول‌زنک آموزش دهند.
۴. به مادران کمک کنند تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیرمادر را در ساعت اول تولد شروع کنند و در کلیه بخش‌ها برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه‌ای طراحی گردد که اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نکند.
۵. به مادران روش تغذیه با شیرمادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادر یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.
۶. به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیرمادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)
۷. برنامه هم‌اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش‌های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه‌روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تأمین نمایند.
۸. مادران را به تغذیه برحسب میل و تقاضای شیرخوار با شیرمادر تشویق، کمک و حمایت کنند.
۹. مطلقاً از بطری و پستانک (گول‌زنک) استفاده نکنند.
۱۰. تشکیل گروه‌های حمایت از مادران شیرده را پیگیری نمایند و اطلاعاتی در مورد گروه‌های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار دهند.

معاونت بهداشت

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت کودکان

۵- چگونگی راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک

خودآزمایی

- لازم است شروع فرایند راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک با همکاری و هماهنگی با کارشناسان شیرمادر بهداشت و درمان انجام شود. در این خصوص لازم است کارشناسان مربوطه ضمن ترغیب بیمارستان های واجد شرایط (دارای هر یک از بخش های زنان، زایمان، اطفال و NICU) به اجرای دستورالعمل ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر (داوطلب شدن برای اجرای برنامه دوستدار کودک) و ارائه آموزش های لازم و کمک در مراحل اجرای کار، در جهت هدایت این بیمارستان ها در مسیر پیوستن به زمره بیمارستان های دوستدار کودک و دریافت لوح اقدام نمایند.
- فرآیند راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک از هنگامی شروع می شود که بیمارستان تصمیم به ایجاد تغییرات می گیرد و در این راستا کمیته بیمارستانی تغذیه با شیرمادر تشکیل می شود و یک نفر هماهنگ کننده بعنوان کارشناس مسئول شیرمادر بیمارستان برای عهده دار شدن مسئولیت ها تعیین می کند. معمولاً این فرد یکی از کارکنان ارشد است که تصمیم گیرنده و علاقمند به ترویج تغذیه با شیرمادر و نسبت به موضوع آگاه می باشد.
- اعضای کمیته و هماهنگ کننده از طریق مرور مفاد سیاست تغذیه با شیرمادر فعالیت های مورد نیاز برای اجرای اقدامات دهگانه را تدوین و برنامه ریزی می نمایند و برای کارشناس بهداشت و درمان شهرستان ارسال می نماید.
- در اقدام بعدی کارشناس شیرمادر بیمارستان با همکاری اعضای کمیته بیمارستانی نسبت به تکمیل فرم های مربوطه (فرم های مجموعه پایش) برای مرور سیاست ها و روش هایی که در بیمارستان به تغذیه با شیرمادر کمک می کند یا مانع آن است اقدام می کنند. تجربیات مادران و کارکنان یک منبع کلیدی اطلاعات برای ارزیابی روش هاست.
- بیمارستان به این ترتیب می تواند تشخیص دهد که کدام روش ها حمایت کننده هستند و کدام نیستند. براساس نتایج، لازم است برنامه اجرایی با جدول زمانی مشخص تهیه شود تا خدمات را به مراقبت های حمایت کننده سوق دهد.
- از دیگر اقدامات ضروری این است که از طریق کمیته شهرستانی یا کمیته دانشگاهی شیرمادر جهت آموزش کلیه کارکنان مرتبط با مادران و کودکان زیر ۲ سال، کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته برگزار گردد. گذراندن این دوره آموزشی در شروع فرآیند ضروری است. وقتی تمامی کارکنان آموزش لازم را ببینند و روش های جدید اجرا شوند، بیمارستان می تواند خودآزمایی را دوباره تکرار نماید.
- وقتی بیمارستان حداقل امتیازات لازم را در خود آزمایی (پایش جهت کسب آمادگی دریافت لوح) کسب نماید می تواند درخواست خود را جهت ارزیابی اولیه به مرکز بهداشت شهرستان اعلام نماید.

ارزیابی خارجی یا اولیه (جهت اعطاء لوح به بیمارستان داوطلب دوستدار کودک)

- پس از این که خودآزمایی تکمیل شد، کمیته و هماهنگ کننده باید با سایر کارکنان برای ایجاد تغییرات ضروری همکاری کنند. وقتی تغییرات به حد رضایت بخشی رسید یا به عبارت دیگر وقتی نتایج دو دوره خودآزمایی به فواصل ۶ ماه قابل قبول بود، بازدید اولیه توسط کارشناسان شیرمادر بهداشت و درمان و اعضاء کمیته شیرمادر شهرستان صورت می گیرد.
- در این بازدید اولیه فرآیندهای آموزش و سیاست بیمارستان را کنترل می کنند تا اطمینان حاصل شود که بیمارستان واقعاً برای ارزیابی آماده است و آن ها را جهت طراحی اقدامات دیگری که نیاز دارند کمک نمایند. این امر نشان می دهد که این فرآیند، آموزشی است و انضباطی نیست.

- با مادران و کارکنان مصاحبه می‌نمایند، عملکردها را مشاهده و اسناد و مدارک را مرور می‌نمایند. ارزیابی خارجی می‌تواند یک روز یا بیشتر (و شبها) وقت بگیرد که بستگی به وسعت بیمارستان دارد. در صورت امکان اسنادی مثل مستندات دوره آموزشی کارکنان، آمارهای تغذیه با شیرمادر و اطلاعات دوران بارداری را می‌توان قبل از شروع ارزیابی بیمارستان مرور کرد.
- در مواردی که بیمارستان هنوز آمادگی ندارد، باید مداخلات لازم، طراحی و اجرا شود. کارشناس شیرمادر حوزه بهداشت شهرستان، بیمارستان را بعنوان دوستدار کودک تعیین نمی‌کند بلکه در صورت تایید حسن اجرای ده اقدام، گزارشی را تکمیل می‌کند که به مسئولین برنامه در دانشگاه ارسال می‌شود. بازدید دوم توسط کارشناس شیرمادر دانشگاه و اعضاء کمیته شیرمادر دانشگاهی انجام می‌شود. در این مرحله نیز در صورت وجود مشکلات احتمالی باید با اجرای مداخلات به رفع مشکل پردازند و اما در صورت تایید این تیم، مرحله بعدی بازدید توسط مسئولین کشوری بیمارستان دوستدار کودک از سطح وزارت بهداشت و کمیته کشوری ترویج تغذیه با شیرمادر انجام می‌شود و در صورت تایید، لوح دوستدار کودک به بیمارستان اعطا می‌گردد.

پایش دوره‌ای پایدار

- وقتی یک بیمارستان به عنوان دوستدار کودک شناخته می‌شود، لازم است که استانداردهای معیارهای جهانی را حفظ نماید و قانون تغذیه با شیرمادر و کد بین‌المللی جانشین شونده‌های شیرمادر را رعایت کند تا دوستدار کودک باقی بماند. برای کمک به حفظ استانداردها بین دفعات ارزیابی لازم است که روش‌ها و عملکرد بیمارستان بطور دوره‌ای توسط خود بیمارستان پایش شود و مداخلات لازم با نظارت کارشناس حوزه درمان بموقع صورت گیرد.
- برای پایش بیمارستان نیاز به جمع‌آوری اطلاعات درباره عملکرد بیمارستان دارید. بهتر است بیشتر اطلاعات را درباره بازده و نتیجه کار جمع‌آوری کنید تا فعالیت‌ها. برای مثال بهتر است تعداد مادران و کودکانی که بلافاصله پس از تولد تماس پوست با پوست داشته‌اند را تعیین کنید تا این که بخواهید یک جدول اطلاعات لیست شده درباره مزایای تماس پوست با پوست را تکمیل کنید.

۶- ارزیابی مجدد بیمارستان و لحاظ نمودن امتیازات ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک در استانداردهای اعتباربخشی

- بسیار مهم است بیمارستان‌هایی که به عنوان دوستدار کودک انتخاب می‌شوند به طور منظم و دوره‌ای (سالانه) با استفاده از ابزار «راهنمای ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک» ارزیابی مجدد شوند. ارزیابی مجدد می‌تواند اطمینان دهد که بیمارستان ۱۰ اقدام و کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیرمادر و قانون شیرمادر را به خوبی اجرا و حفاظت می‌کند و به حمایت‌های مورد نیاز مادران و کودکان ادامه می‌دهد.
- ارزیابی مجدد باید مثل ارزیابی اولیه (برای اعطاء لوح) توسط یک تیم از خارج بیمارستان انجام شود.
- از آنجا که بیمارستان دوستدار کودک معیارهای قابل اندازه‌گیری و استانداردهای بین‌المللی دارد و این‌ها ابزاری برای ارزیابی چگونگی اجرای استانداردها و معیارها هستند، معیارها در اعتباربخشی مراکز درمانی و حاکمیت بالینی گنجانده می‌شود و ضوابط و معیارهای دوستدار کودک و امتیاز کسب شده بیمارستان در اجرای ده اقدام تغذیه با شیرمادر در ارزیابی‌های مجدد سالانه با سنجش‌های مشخص در ارزشیابی بیمارستان‌ها مد نظر قرار می‌گیرد.

- هنگامی که بیمارستان با استفاده از ابزار استاندارد (فرم‌ها و پرسشنامه‌های موجود در مجموعه ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک) ارزیابی مجدد می‌شود، در صورت کسب حداقل امتیازات لازم می‌تواند به عنوان دوستدار کودک مجدداً احیا شود و نتایج ارزیابی مجدد بیمارستان در استانداردهای اعتبار بخشی لحاظ شده و گواهی ارزیابی توسط معاونت درمان برای بیمارستان صادر خواهد شد. اگر بیمارستان نتواند امتیاز لازم را کسب نماید و مشکلی در اجرای هر یک از اقدامات دارد مهلت سه ماهه به بیمارستان داده می‌شود تا برای ارتقاء اقدامات مداخلات لازم را طراحی و اجرا نمایند. پس از ۳ ماه مجدداً بیمارستان بازدید می‌شود و چنانچه اشکالات برطرف شده باشد گزارش بهبود امتیازات و اجرای مداخلات توسط کارشناس شیرمادر شهرستان برای ستاد وزارتخانه ارسال می‌گردد تا اقدامات لازم جهت صدور گواهینامه اعتبار بخشی صورت پذیرد.

۷- منطق، تعریف و اهداف اختصاصی پایش (monitoring) و ارزیابی مجدد (reassessment) ده اقدام دوستدار کودک

همان طور که ذکر گردید بیمارستان‌های دارای بخش زنان و زایمان، نوزادان، NICU و بخش کودکان و بیمارستان‌های کودکان با اجرای ده اقدام، رعایت قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیر مادر و تعهد به سیاست کشوری ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان‌ها (ضمیمه ۱) لوح دوستدار کودک دریافت می‌نمایند. لازم است پس از دریافت لوح بطور دوره‌ای مورد پایش و ارزیابی مجدد قرار گیرند.

پایش و ارزیابی مجدد هر یک بر نکات متفاوتی تمرکز دارند:

پایش در این مجموعه، سیستمی پویا برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به شاخص‌های اصلی اجرای ده اقدام در بیمارستان‌های دوستدار کودک و مدیریت مستمر می‌باشد. در حین انجام عمل پایش، میزان حمایت از مادران شیرده پس از زایمان و در زمان حضور در بخش NICU یا اطفال و تغذیه کودک زیر ۲ سال و بیمار با شیر مادر مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدیریت بیمارستان و کارکنان باید از نتایج پایش برای شناسایی نقاط ضعف و رفع آن‌ها استفاده کنند و برنامه‌های عملکردی برای ایجاد تغییرات مورد نیاز تدوین نمایند.

به عبارتی پایش اولین گام در بهبود کیفیت برنامه، اتخاذ و تدوین راهکارهای مناسب برای انجام پایش و ارزیابی مستمر است. از آنجا که **پایش در سطح بیمارستان و توسط خود کارکنان انجام می‌شود**، علاوه بر اینکه عملکرد بیمارستان را به صورت ممتد مورد سنجش قرار می‌دهد، از نظر کم هزینه بودن و در دسترس بودن منابع نیز حائز اهمیت می‌باشد.

ارزیابی مجدد در حقیقت «ارزیابی دوباره» یک بیمارستان دارای لوح دوستدار کودک محسوب می‌شود که در آن پای بندی بیمارستان به ده اقدام و سایر معیارهای دوستدار کودک سنجیده می‌شود.

این فرایند معمولاً با هدف بررسی دستیابی به اهداف و انطباق مستمر با معیارهای جهانی، برنامه‌ریزی و زمان بندی می‌شود که نتایج آن اساساً در سطح دانشگاه و کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد و نسبت به پایش محدوده جامع‌تری دارد و بوسیله یک تیم خارج از بیمارستان و از سطح بالاتر انجام می‌شود.

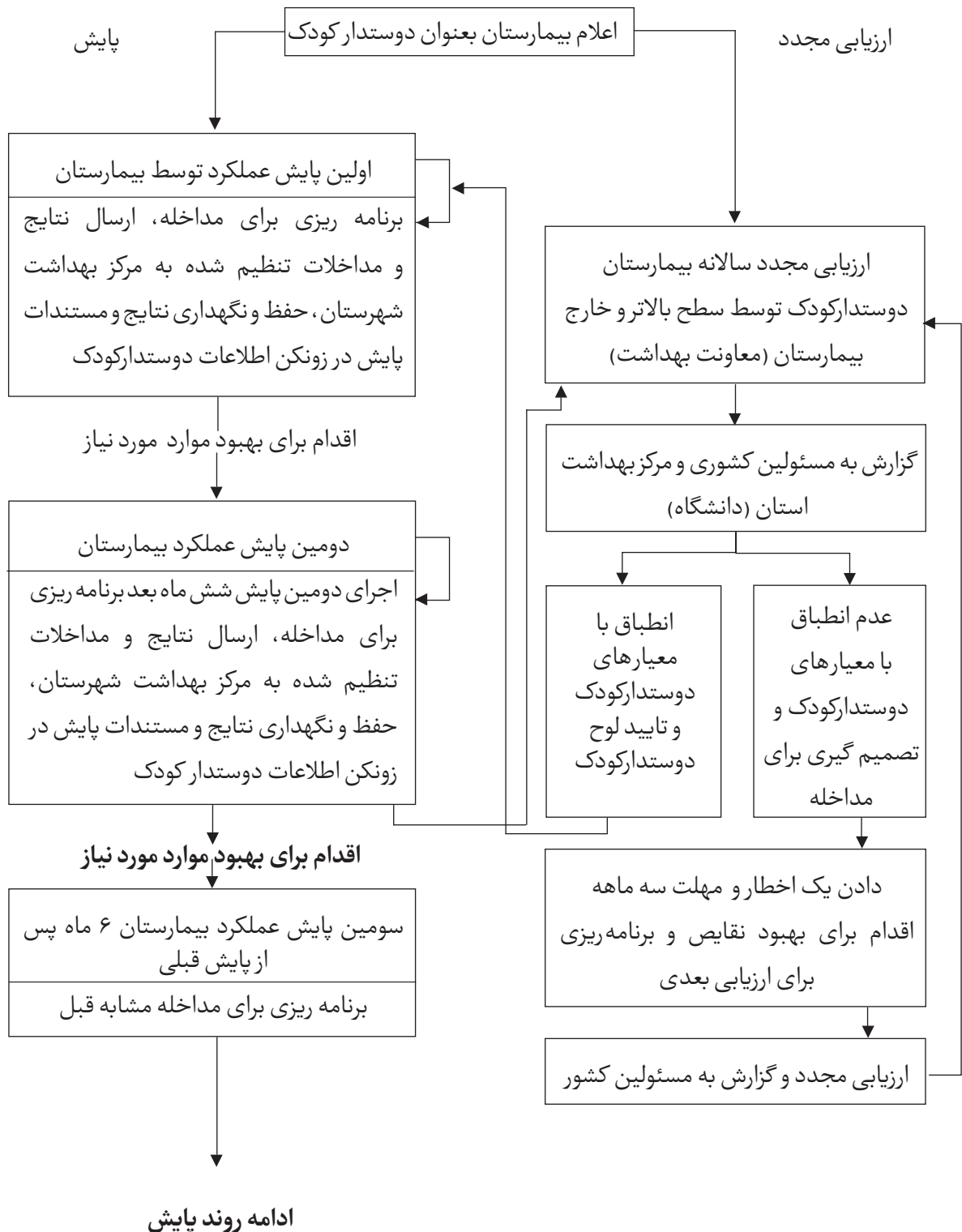
دستورالعمل پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک بنا به درخواست و نیاز مسئولین بیمارستان‌های کشورها (که متوجه تمایل بیمارستان‌ها برای بازگشت به عقب و حتی برگشت به الگوهای قدیمی مراقبت زایشگاهی شده‌اند) توسط یونیسف جهت حفظ استانداردهای جهانی بیمارستان‌های دوستدار کودک تهیه گردیده است.

دلایل پسرفت و تغییرات نامطلوب در بیمارستان‌ها متفاوت است؛ ممکن است به دلیل عدم آشنایی مسئولین جدید با برنامه،

جابجایی و تغییر کارکنان و ورود نیروهای جدید آموزش ندیده باشد، یا خانواده‌ها ممکن است روش‌های قبلی مراقبت‌ها را که با آن آشنا بوده‌اند و هدایای شیر مصنوعی را تقاضا کنند، یا روش‌های جدید بازاریابی شیر مصنوعی ممکن است تأثیرات تجاری را تشدید نمایند. فعالیت‌ها همچنین می‌توانند بدلیل تناقضات عادی انسانی تغییر مسیر دهند. به هر حال علت هر چه باشد، علیرغم بهترین تصمیمات مسئولین، علاقه‌مندی بسیاری از کارکنان و تداوم وجود سیاست‌های دوستدار کودک بر روی کاغذ، ممکن است لغزش و اشتباه در عمل پیش آید. بنابراین برای حفظ اعتبار نهضت بیمارستان‌های دوستدار کودک، پایش و ارزیابی مجدد دوره‌ای مورد نیاز می‌باشد.

در فلو چارت شماره (۱) روند پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک نشان داده شده است.

فلو چارت شماره (۱) روند پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک

۸- سازماندهی ارزیابی مجدد

۱- ۸ ترکیب تیم ارزیابی مجدد بیمارستان

- مسئولیت ارزیابی مجدد بیمارستان بعهدہ معاون بهداشت دانشگاه / دانشکده می باشد.
- نظارت بر این امر بعهدہ کمیته دانشگاهی شیر مادر خواهد بود.
- لازم است نتایج ارزیابی مجدد بیمارستان‌هایی که ارزیابی گردیده‌اند، هر ۶ ماه در کمیته دانشگاهی ترویج تغذیه با شیر مادر دانشگاه مطرح و مداخلات سطح بندی شده برنامه ریزی و مصوب شود.
- گروه ارزیابی مجدد (و یا گروه‌ها در دانشگاه‌های بزرگ) متشکل از کارشناسان شیرمادر معاونت بهداشتی، معاونت درمان و کارشناسان شهرستانی این دو حوزه می باشند. حسب مورد در دانشگاه‌های بزرگ می توانند از کارشناس مسئول شیر مادر بیمارستان‌ها نیز در گروه‌های ارزیابی مجدد سایر بیمارستان‌ها استفاده نمایند. براساس مسافت شهرستان‌ها و نیز تعداد بیمارستان‌ها، تعداد اعضاء کارشناس شیر مادر بیمارستان در گروه‌های ارزیابی مجدد می تواند تا دو نفر هم باشد.
- اعضای گروه ارزیابی مجدد بیمارستان بسته به وسعت دانشگاه (تعداد و مسافت شهرستان) و تعداد بیمارستان‌ها متفاوت است. هر گروه حداقل از ۳ نفر تشکیل خواهد شد و ترجیحاً کارشناس یا کارشناس ارشد مامایی یا پرستاری باشند.
- کلیه اعضای گروه‌ها باید کارگاه ۲۰ ساعته را گذرانده باشند و نمره آزمون آن‌ها قابل قبول باشد و نیز کارگاه پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک را گذرانده باشند.
- گروه‌ها باید دارای برنامه مشخص بوده و چنانچه اعضای آن‌ها از کارشناس شیرمادر بیمارستان انتخاب شده باشد لازم است برای ایشان ابلاغ از سوی معاون بهداشتی دانشگاه به عنوان عضو گروه ارزیابی مجدد صادر گردد.
- یک نفر از اعضای گروه به عنوان مدیر و یا سرپرست گروه (کارشناس معاونت بهداشت یا معاونت درمان و یا کارشناس ستادی شهرستان) انتخاب خواهد شد.

کارشناس مسئول شیر مادر معاونت بهداشتی دانشگاه (ترجیحاً ماما) بعنوان هماهنگ کننده (Coordinator) در سطح

دانشگاه عمل می‌کند و شرح وظایف وی در این حوزه عبارت است از:

- پیگیری ابلاغ اعضاء پیشنهادی گروه‌های ارزیابی مجدد از طریق مدیر گروه سلامت خانواده به معاون بهداشت دانشگاه
- برگزاری کارگاه‌های پایش و ارزیابی مجدد با همکاری کارشناس شیرمادر معاونت درمان دانشگاه
- برنامه ریزی ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک به صورت سالانه و نظارت بر کار گروه‌های ارزیابی مجدد
- ثبت نتایج ارزیابی مجدد در نرم افزار مربوطه
- جمع بندی نتایج ارزیابی مجدد به همراه تحلیل و تفسیر و ارائه پیش نویس مداخلات جهت طرح در کمیته دانشگاهی هر ۶ ماه یکبار
- پیگیری مداخلات مصوب کمیته دانشگاهی در جهت رفع مشکلات و ارتقاء عملکرد بیمارستان‌ها
- پیگیری ارسال فیزیک نتایج ارزیابی مجدد و صورتجلسات کمیته دانشگاهی به ستاد کشوری

مدیر/سرپرست گروه ارزیابی

- « در صورت لزوم گروه ارزیابی کنندگان را آموزش می دهد.
- « بعنوان سخنگوی گروه در طی ارزیابی با مدیران، مسئولین و سرپرستان بیمارستان عمل می کند.

« در مورد نحوه انتخاب نمونه‌ها راهنمایی می‌کند.

« نقش‌ها و وظایف جمع‌آوری داده و تجزیه و تحلیل را بین اعضای گروه تعیین و مشخص می‌کند.

« زمان بندی و کیفیت جمع‌آوری اطلاعات، شمارش و امتیازبندی نتایج را راهنمایی کرده و از صحت آن اطمینان حاصل می‌کند.

« نقش هدایت گروه در ارائه گزارش به مسئولین، سرپرستان، مدیران و کارکنان در پایان ارزیابی را برعهده دارد.

« مسئولیت نهایی ارائه گزارش نتایج و توصیه‌های گروه به مسئولین دانشگاهی بیمارستان‌های دوستدار کودک را دارد.

مدیر و سرپرست گروه ارزیابی و یا سایر ارزیاب‌های با تجربه

« با مسئول خدمات بخش زایمان و مسئولین سایر بخش‌ها مصاحبه می‌کند.

« با کارکنان ارشد بالینی (مترون، مسئول بخش‌ها، سوپروایزرها...) در بیمارستان و برخی از مادران مصاحبه می‌نماید.

« در مرور مستندات و مواد مکتوب و مشاهدات، جمع‌بندی و امتیازدهی نقش هدایتی و رهبری بازی می‌کند.

« هنگام ارزیابی، بر عملکرد ارزیاب‌های کم تجربه تر نظارت نموده و آن‌ها را راهنمایی می‌کند.

ارزیابی‌های دارای تجربه کمتر، معمولاً

« با کارکنان بالینی و غیر بالینی رده پایین تر مصاحبه می‌کنند.

« پس از کمک و همراهی ارزیاب‌های با تجربه گروه در مصاحبه با چند مادر، خود با مادران مصاحبه می‌کنند.

« با راهنمایی و هدایت اعضای با تجربه گروه به بررسی مستندات مکتوب، مشاهده، جمع‌بندی و امتیازدهی می‌پردازند.

۲-۸ - تدوین برنامه زمان‌بندی ارزیابی مجدد و انجام مقدمات اولیه

- ارزیابی مجدد کلیه بیمارستان‌ها می‌بایست سالی یکبار انجام شود.
- لازم است انجام ارزیابی مجدد هر بیمارستان بدون ذکر تاریخ دقیق آن به طور مکتوب به اطلاع بیمارستان برسد.
- اولویت بندی بیمارستان‌ها برای ارزیابی مجدد و تعیین تقدم آن‌ها براساس معیارهایی از قبیل معیارهای ذیل انجام شود:

« بیمارستان‌هایی که در ارزیابی مجدد قبلی، امتیازهای پایین و غیر قابل قبولی را کسب کرده‌اند.

« **وسعت و شرایط بیمارستان:** بعنوان مثال ارزیابی بیمارستان‌های آموزشی بزرگ با توجه به میزان بالای زایمان و یا آمار بالای کودکان زیر ۲ سال بیمار بستری، وجود دانشجویان پرستاری، مامایی و پزشکی... در اولویت می‌باشد.

« بیمارستان‌هایی که بخش نوزادان، کودکان و NICU را به تازگی راه‌اندازی کرده‌اند.

« **میزان تغییر و تحول مسئولین و کارکنان بیمارستان:** در چنین شرایطی ارزیابی مجدد نشان دهنده میزان اجرای بهینه برنامه توسط مسئولین و کارکنان جدید می‌باشد.

- از آنجا که ارزیابی مجدد توسط تیمی خارج از پرسنل بیمارستان انجام می‌پذیرد، طول دوره آن حداکثر چند روز می‌باشد. مدت لازم برای تکمیل ارزیابی مجدد بستگی به وسعت و سازماندهی بیمارستان در حال بررسی، در دسترس بودن پاسخ دهندگان و مهارت گروه ارزیابی دارد. تجربه نشان می‌دهد که یک گروه شامل حداقل ۳ نفر ارزیابی کننده قادر به تکمیل ارزیابی یک بیمارستان در ۲ روز فشرده یا ۳ روز با فشردگی کمتر خواهد بود و برای بیمارستان‌های بزرگتر، زمان یا تعداد ارزیاب بیشتری مورد نیاز خواهد بود. مشاهدات و مصاحبه با کارکنان شیفت شب نیز باید گنجانده شود.

۳-۸ - مصاحبه‌ها، بررسی اطلاعات مکتوب و مشاهدات

ارزیابی مجدد بر اساس انواع مصاحبه‌ها و تکمیل فرم‌ها سازماندهی شده است. جایی که به زنان باردار خدمتی ارائه نمی‌شود یا جایی که بخشی از ابزار ارزیابی بدلیل ماهیت بیمارستان قابل استفاده نیست، ارزیابی دوستدار کودک بر خدماتی که ارائه می‌شود متمرکز خواهد بود.

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در این راهنمای ارزیابی مجدد شامل:

فرم شماره ۱: اطلاعات کلی بیمارستان

فرم شماره ۲: بررسی مستندات و مکتوبات و مشاهده تجهیزات و مواد آموزشی

فرم شماره ۳: مصاحبه با مادر

فرم شماره ۴: مصاحبه با کارکنان

فرم شماره ۵: مصاحبه با زنان باردار

فرم شماره ۶ الف: خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده، امتیازبندی، توصیه‌ها و پیشنهادات

فرم شماره ۶ ب: خلاصه نتایج ارزیابی مجدد

ارزیابی مجدد معمولاً بصورت گفتگو با رئیس یا مدیر بیمارستان، مترون یا کارشناس مسئول برنامه شیر مادر بیمارستان شروع می‌شود. در طول این گفتگوی اولیه، مسئول تیم باید فرایند ارزیابی و گزارش‌دهی را توضیح دهد شامل اینکه تیم باید چه مصاحبه‌ها، مدارک و مشاهداتی را بررسی و تکمیل نماید، نحوه ارائه نتایج و نحوه تعیین وضعیت نهایی دوستدار کودک بیمارستان چگونه می‌باشد و اینکه چگونه بیمارستان و کارکنان می‌توانند در جهت تسهیل فرایند ارزیابی کمک کنند. لازم است در مراحل اولیه ارزیابی فرم «مرور و مشاهده پرونده‌ها، تجهیزات و مواد آموزشی» در مصاحبه با مسئولین و کارکنان ارشد تکمیل گردد و سپس موارد نیازمند مشاهده در بخش مربوطه انجام شود.

اطلاعات مکتوب نظیر نسخه امضا شده سیاست تغذیه با شیر مادر توسط کارکنان، رؤس برنامه آموزشی و محتوای آموزشی نوشته شده، ثبت آموزشها، نتایج آزمون‌های برگزار شده، صورتجلسات کمیته بیمارستانی، بررسی فرم‌های تکمیل شده مشاهده شیردهی، ثبت و پیگیری مادران نیازمند مراقبت ویژه برای شیردهی در صورت امکان حتی قبل از انجام ارزیابی نیاز به بررسی دارد. برنامه آموزش کارکنان و مطالب آموزشی توزیع شده بین مادران یا مورد استفاده برای آموزش دوران بارداری را نیز می‌توان از قبل بررسی نمود و بعد در صورت نیاز به بیمارستان برگشت داده شود.

مدت مورد نیاز برای مشاهدات نیز نیازمند برنامه‌ریزی است. مدت زمان معین و اجباری برای انجام مشاهدات وجود ندارد. یک یا چند نفر از ارزیابی‌کننده‌ها را می‌توان برای انجام این کار در نظر گرفت که در طول ارزیابی اقدام به چندین بار مشاهده در قسمت‌های مختلف بیمارستان نمایند. تنها مشاهداتی که ممکن است نیازمند مدت زمان بیشتری باشد، زایمان است. مشاهده زایمان‌ها به منظور بررسی نحوه اجرای اقدام ۴ مورد نیاز است.

توجه: لازم بذکر است که در بیمارستان‌های کودکان پرسش‌سوال‌ات مربوط به زنان و زایمان از جمله سوالات آموزش‌های دوران بارداری، اقدامات دوستدار مادر موردی ندارد.

مصاحبه با کارکنان بالینی با استفاده از «فرم مصاحبه کارکنان» انجام می‌شود.

مصاحبه با مادران توسط «فرم مصاحبه با مادران» انجام می‌شود. در این فرم برخی سوالات صرفاً مربوط به مادرانی است که در بیمارستان زایمان کرده‌اند و اطلاعات مربوط به فرایند زایمان و اقامت در بخش پس از زایمان از مادر پرسیده می‌شود.

برخی سوالات صرفاً مربوط به مادرانی است که شیرخوار آن‌ها در بخش نوزادان، اطفال و یا NICU بستری هستند و تعدادی از سوالات برای هر دو دسته مادران مشترک است و لازم است این سوالات از مادران چه آنهایی که در این بیمارستان زایمان کرده‌اند و چه آنهایی که شیرخوار زیر ۲ سال آن‌ها در بخش‌های مذکور بستری هستند، پرسیده شود.

برای تکمیل «فرم مصاحبه با زنان باردار» لازم است مصاحبه با زنان باردار انجام شود که در سه ماهه سوم بارداری هستند و در دوران بارداری حداقل دو بار تا کنون ویزیت شده‌اند. مصاحبه‌ها می‌تواند در واحد ارائه خدمات دوران بارداری بیمارستان یا هر کلینیک دیگری که با بیمارستان همکاری دارد انجام شود. اگر بیمارستان دارای بخش بستری برای زنان باردار است، برخی از زنان باردار آن بخش نیز می‌توانند مورد مصاحبه قرار گیرند. در صورت امکان، واجدین شرایط مصاحبه را از قبل تعیین کنید تا مصاحبه به همین زنان محدود شود.

پس از تکمیل کلیه فرم‌ها، نتایج به فرم‌های جداگانه‌ای با عنوان «فرم‌های خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده و گزارش نتایج» منتقل می‌گردد. مرحله استخراج نتایج، امتیازدهی، ارائه گزارش و تدوین طرح مداخله با زمان بندی مشخص برای اجرای اقدامات لازم و رفع نقایص در طی جلسه کمیته بیمارستانی شیر مادر انجام و مستند می‌گردد.

۴-۸- کار گروهی ارزیابی

علاوه بر آموزش ارزیابی کننده‌های جدید، برگزاری یک نشست اولیه با کلیه اعضای گروه ارزیابی موثر می‌باشد تا آن‌ها با فرآیندهای ارزیابی، نقش و وظایف خود و زمان بندی فعالیت‌های مختلف آشنا شوند.

در طول این جلسه گروه می‌تواند برنامه‌های خود را قطعی کند، مسئولیت انجام کارهای اضافی که قبل از ارزیابی مورد نیاز است و راه‌حل‌های مشترک برای چالش‌های پیش‌بینی شده را تعیین نماید.

در زمان انجام ارزیابی، گروه به یک اتاق خصوصی در بیمارستان نیاز دارد تا از آن برای تشکیل جلسه و هماهنگی، انتقال اطلاعات به جداول جمع‌بندی، بصورت فردی یا گروهی و تهیه پیشنهادات و غیره استفاده نماید.

۵-۸- محرمانه بودن

کارکنان و مادران باید با شماره شناسه در فرم‌ها مشخص گردند. اسامی که شماره به آن‌ها تعلق گرفته باید بصورت جداگانه و مطمئن نگهداری شوند و همه پاسخ دهنده‌ها باید از محرمانه بودن اظهاراتشان آگاه گردند. رعایت محرمانه بودن اطلاعات، احتمال بدست آوردن پاسخ‌های صادقانه را افزایش می‌دهد.

مصاحبه با کارکنان باید در مکان خصوصی و خلوت انجام شود، جایی که فرد دیگری نتواند بشنود.

مدیران بیمارستان باید از قبل اطلاع داشته باشند که این مسئله الزامی است. بنابراین فضای مناسب برای مصاحبه خصوصی را از قبل تعیین نمایند. اغلب مصاحبه با مادران بطور کاملاً خصوصی بدون درخواست از آن‌ها برای ترک اتاق‌شان امکان پذیر نمی‌باشد. مصاحبه با مادران باید تا حد امکان بصورت جداگانه انجام شود و مادران باید اطمینان حاصل کنند که کارکنان از پاسخ آن‌ها مطلع نخواهند شد.

۶-۸- دستورالعمل نمونه‌گیری

معیارهای بخش نمونه

ارزیابی، مستلزم انتخاب نمونه‌های تصادفی از گروه‌های مختلف کارکنان و مادران و مصاحبه با آنان است. دستورالعمل اصلی مستلزم مصاحبه با ۲۰-۱۴ نفر از کارکنان عهده‌دار مراقبت مادر و کودک است برحسب اینکه بیمارستان دارای کدام

یک از بخش‌های مرتبط با اجرای برنامه باشد (شامل اتاق زایمان، اتاق عمل، بخش پس از زایمان، بخش اطفال، بخش نوزادان، NICU، واحد ارائه خدمات دوران بارداری) تعداد نمونه بین بخش‌ها تقسیم خواهد شد. مصاحبه با ۲۰ - ۳۰ مادر و نیز مصاحبه با ۱۰ مادر باردار مورد نیاز است. البته لازم بذکر است به دلیل متفاوت بودن آمار زایمان در بیمارستانها، حجم نمونه جهت مصاحبه‌ها در مواردی که آمار زایمانی سالانه کمتر از ۲۵۰۰ مورد باشد کمتر خواهد بود که در جدول ذیل در کنار علامت(*) آمده است. تقسیم‌بندی حجم نمونه برحسب اینکه مصاحبه با چه کسی و در کدام بخش انجام می‌شود به تفکیک در جدول ذیل آورده شده است:

تعداد مصاحبه‌های لازم برای تکمیل فرم‌ها در ارزیابی مجدد ده اقدام دوستدار کودک

فرم	بیمارستان دارای بخش‌های زنان و زایمان، NICU و کودکان	بیمارستان دارای بخش‌های زنان و زایمان، NICU	بیمارستان دارای بخش زنان و زایمان	بیمارستان کودکان
مصاحبه با زنان باردار	۳۰ مادر (زنان و زایمان ۲۰، نوزادان و NICU ۵) ۲۰*	۲۵ مادر (زنان و زایمان ۲۰، نوزادان و NICU ۵) ۱۵*	۲۰ مادر ۱۰*	۳۰ مادر ۲۰*
مصاحبه با مادر باردار (در صورت وجود واحد ارائه خدمات دوران بارداری)	۱۰ ۵*	۱۰ ۵*	۱۰ ۵*	
مصاحبه با کارکنان #	۲۰ نفر از کارکنان (بخش زنان، بلوک زایمان، اتاق عمل، واحد ارائه خدمات دوران بارداری ۱۲، نوزادان NICU ۴) کودکان ۴ ۱۵*	۱۶ نفر از کارکنان (بخش زنان، بلوک زایمان، اتاق عمل، واحد ارائه خدمات دوران بارداری ۱۲، نوزادان NICU ۴) ۱۰*	۱۴ نفر از کارکنان (بخش زنان، بلوک زایمان، اتاق عمل، واحد ارائه خدمات دوران بارداری) ۸*	۲۰ نفر از کارکنان ۸*
مسئولیت اجرا	مسئول گروه ارزیابی مجدد			

چنانچه در هریک از بخش‌ها تعداد کارکنان کمتر از حد نصاب ذکر شده در جدول فوق بود لازم است با کلیه کارکنان مصاحبه شود.

روش تحقیق نشان می‌دهد که حجم نمونه پیشنهاد شده فوق برای دستیابی به نتایج قابل توجه خیلی کوچک است. تجربه در تعدادی از کشورها نشان داده است که در صورت در دسترس بودن تعداد بیشتری از مصاحبه‌شوندگان (مثلاً در بیمارستان‌های بزرگتر) و یا دسترسی به زمان و منابع بیشتر، مصاحبه با نمونه‌های بیشتر مفید بوده است.

دستورالعمل انتخاب نمونه به شرح ذیل می باشد:

- ۲۰ - ۱۴ نمونه از کل کارکنانی که از زنان باردار، مادران و نوزادان و کودکان مراقبت می کنند استخراج می شود. نمونه ها ممکن است به چند زیر گروه تقسیم شوند بطوریکه از هر گروه مثلاً ماماها، پرستاران و پزشکان در بخش های پیش از تولد، زایمان و پس از زایمان و بخش مراقبت ویژه نوزادان، بخش نوزادان و بخش اطفال نمونه هایی در آن موجود باشد.
- اگر کارکنان بصورت شیفت در گردش کار نمی کنند، باید در نمونه انتخابی از کارکنان از شیفت عصر و شب نیز انتخاب کرد.
- ۳۰ - ۲۰ نمونه از مادران پست پارتوم (پس از زایمان، اعم از مادران با زایمان طبیعی و زایمان سزارین) انتخاب شوند بطوری که حداقل ۶ ساعت قبل از ارزیابی، زایمان کرده باشند ولی مصاحبه با مادرانی که نزدیک به ترخیص باشند ارجح است بدلیل اینکه مشاوره و راهنمایی مربوط به تغذیه شیرخوار را دریافت کرده باشند. با مادران بدون توجه به نوع تغذیه شیرخوار مصاحبه می شود.

- درصد مادران سزارینی انتخاب شده برای مصاحبه با ید با آمارسزارین بیمارستان در سال هماهنگ باشد. اگر یک مادری که بطور تصادفی انتخاب شده، دوقلو داشته باشد، سوالات در ارتباط با یکی از دوقلوها بصورت تصادفی پرسیده می شود. اگر یکی از دوقلوها در بخش مراقبت ویژه باشد و دیگری در کنار مادر، در اینصورت فرم برای نوزادی که در کنار مادر است تکمیل شود.

- ۱۵ - ۱۰ نمونه از مادران دارای نوزادان مراقبت ویژه و اطفال زیر دو سال برای مصاحبه انتخاب می شوند. در بخش کودکان و NICU مادرانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که شیرخوارشان قبل از پذیرش با شیر مادر تغذیه می شدند اعم از توام یا انحصاری. مادرانی انتخاب شوند که نوزادشان حداقل ۶ ساعته هستند و یا اگر از بیمارستان دیگر یا بدنال زایمان در منزل به این بیمارستان منتقل شده اند، حداقل ۶ ساعت در این بیمارستان بوده اند. با پرسش از کارکنان، مطمئن شوید مادر و نوزاد انتخاب شده برای مصاحبه در شرایط پایدار و stable هستند. با مادرانی که ترخیص شده اند اما نوزادشان در بخش مراقبت ویژه بستری است نیز بایستی مصاحبه انجام شود.

- در صورت وجود واحد ارائه خدمات دوران بارداری، ۱۰ نمونه از زنان باردار باید در سه ماهه سوم بارداری که حداقل دو مراقبت بارداری را دریافت کرده اند انتخاب گردد به نحوی که همه یا بخش اعظم مشاوره تغذیه با شیر مادر و تغذیه نوزاد را توسط ارائه کنندگان خدمات دوران بارداری دریافت کرده باشند. اگر بیمارستان دارای بخش بستری جهت زنان باردار می باشد مثلاً به دلیل سزارین پیش از موقع یا عوارض بارداری، تعدادی از نمونه ها باید از زنان باردار این واحد انتخاب گردند، به شرطی که نمونه های انتخاب شده از زنان باردار بستری در بیمارستان، زمان کافی برای دریافت مشاوره را داشته و حال مناسبی برای پاسخگویی داشته باشند. اگر بیمارستان واحد ارائه خدمات دوران بارداری نداشته باشد، در صورت داشتن واحد بستری زنان باردار، همه نمونه ها می تواند از این واحد انتخاب شوند.

انتخاب و استخراج یک نمونه تصادفی

- انتخاب یک نمونه کاملاً تصادفی بجای مصاحبه با در دسترس ترین نمونه ها یا گفتگو با کارکنان و مادرانی که توسط مدیر پیشنهاد می شود، از اهمیت بسیاری برخوردار است. همانگونه که قابل تصور است نمونه گیری راحت می تواند منجر به انواع سوگرایی گردد.
- برای مثال مادرانی که بیشتر مشتاق به گفتگو و صحبت هستند، ممکن است اعتماد بنفس بیشتری داشته و بهتر قادر به تغذیه با شیر مادر باشند. از سوی دیگر مادرانی که همیشه در تخت خود هستند و به همین دلیل به راحتی قابل دسترس

هستند، ممکن است بیمار تر بوده و در نتیجه کمتر پاسخگوی نوزادان خود باشند. اگر کارمند مسئول، اسامی را پیشنهاد دهد، ممکن است انتخاب نمونه ها را آگاهانه یا سهوی در یک جهت خاص هدایت نماید.

- یک روش پیشنهادی نمونه گیری این است که مسئول هر واحد، لیست همه کارکنان و مادرانی که در حال حاضر در بخش هستند آماده کند. ارزیابی کننده ها می توانند درخواست کنند که لیست فوق، شب قبل از شروع ارزیابی با ذکر زمان های مختلف حضور کارکنان و همچنین تاریخ و زمان زایمان مادران آماده شود. ممکن است نیاز باشد اسامی مادرانی که اخیراً در این دوره ارزیابی زایمان کرده اند به این لیست اضافه گردد. وقتی لیست افراد آماده شد، اسامی افراد مورد بررسی قرار گرفته و فقط افرادی که واجد شرایط هستند برای نمونه انتخاب می گردند. برای مثال یک نمونه باید فقط از مادران با زایمان طبیعی که زمان ترخیص شان نزدیک است و مشاوره کامل در مورد تغذیه شیرخوار دریافت کرده اند استخراج گردد و نمونه دیگر از مادران سزارینی و یا مادرانی که شیرخوارشان در بخش مراقبت ویژه و یا بخش اطفال است، انتخاب گردند.
- در بعضی از موارد ممکن است یک نمونه به چند زیر گروه تقسیم شود بطوری که از هر زیر گروه تعدادی نمونه بعنوان نماینده استخراج گردد. برای مثال ممکن است در یک دوره ارزیابی ۶ نفر ماما، ۶ نفر پرستار، ۴ نفر پزشک، ۲ نفر کارشناس تغذیه و ۲ نفر اینترن در بخش های قبل از زایمان، زایشگاه، پس از زایمان و مراقبت ویژه وجود داشته باشند. اگر تیم ارزیابی بخواهد ۱۰ نمونه از کارکنان داشته باشد، باید ۳ نفر ماما، ۳ نفر پرستار، ۲ نفر پزشک، ۱ نفر کارشناس تغذیه و ۱ نفر اینترن بصورت تصادفی انتخاب گردد. باید دقت کرد اگر این کارکنان انتخاب شده بصورت شیفت در گردش کار نمی کنند، حتماً باید از کارکنان شیفت عصر و شب هم نمونه گرفت.
- مادران نیز باید بر اساس نوع زایمان طبیعی یا سزارین به دو گروه تقسیم شوند که از هر گروه باید بر حسب درصد زایمان طبیعی و سزارین سالانه بیمارستان، نمونه انتخاب کرد.
- وقتی افراد واجد شرایط انتخاب شدند، باید اسامی افراد را شماره گذاری کرده و شماره های این افراد را بر روی قطعه کاغذ های کوچک نوشت. سپس این شماره ها را داخل یک کیسه ریخته و تعداد مورد نیاز را قرعه کشی کرد.
- یک روش دیگر نمونه گیری که برای انتخاب مادران می توان استفاده کرد، در مواردی است که اسامی مادران در ثبت های روزانه بخش ها لیست نمی شود، در این صورت نمونه گیری (قرعه کشی نمونه) می تواند بر اساس مکان صورت گیرد. برای مثال در زایشگاهی که دارای ۱۰۰ تخت است، برای انتخاب ۲۰ مادر می توان از هر ۵ تخت یکی را انتخاب کرد. اگر مادر کمتر از ۶ ساعت قبل زایمان کرده باشد، ارزیابی کننده باید جایگزین نمودن تخت های مجاور را ادامه دهد تا زمانی که یک مادر با شرایط لازم یافت شود.
- در بیمارستانی که چندین اتاق زایمان و اتاق های خصوصی داشته باشد، باید تلاش شود که نمونه انتخاب شده نماینده ای از کل این قسمت ها باشد. گاهی اوقات مراقبت ها از یک بخش به بخش دیگر تفاوت های قابل توجهی دارند.

اگر پاسخ دهنده ها به تعداد کافی در دسترس نباشند، چه باید کرد؟

- در بعضی از بیمارستان های کوچک، ممکن است یافتن حداقل تعداد مورد نیاز شامل ۲۰ نفر کارمند یا ۳۰ نفر مادر برای مصاحبه مشکل باشد. در این موارد تیم می تواند روش های جایگزین مختلفی را در نظر بگیرد که به ترتیب اهمیت شامل مراجعه مجدد در زمان دیگر جهت تکمیل نمونه کارکنان یا مادران، مراجعه مادران یا کارکنان خارج از شیفت (به تیم ارزیابی) برای مصاحبه، مصاحبه با بعضی از مادرانی که جهت کنترل پس از زایمان خود یا کودکانشان مراجعه نموده اند یا در صورت امکان، انجام مصاحبه تلفنی با تعدادی نمونه تصادفی از کارکنان و مادران می باشد. هر کدام از این روش های

جایگزین دارای اشکالاتی هستند. در مصاحبه تلفنی مشکل عمده این است که ارزیابی کننده قادر نخواهند بود مهارت شیردهی مادر یا مهارت های مدیریت شیردهی کارکنان را مشاهده نمایند.

- ارزیابی کنندگان باید تلاش نمایند که تعداد موارد مصاحبه در جدول نمونه گیری را تکمیل نمایند چرا که اگر اینکار انجام نشود و با پاسخ دهنده های کمتری مصاحبه شود نتایج نهایی تحت تاثیر قرار می گیرد. بدین معنی که معیار قابل قبول در بیشتریز اقدام ها به نحوی است که باید ۸۰ درصد امتیاز را کسب نمایند. بنابراین مثلاً اگر فقط ۴ نفر پاسخ دهنده باشد، همه آن ها باید تایید شوند و اگر یکی از آن ها تایید نشود، امتیاز ۷۵٪ خواهد شد.

- در برخی شرایط ممکن است مادران به تعداد کافی در بخش وجود داشته باشند اما گاهی یافتن تعداد کافی مادرانی که نزدیک زمان ترخیص بوده و مشاوره کامل در خصوص تغذیه با شیر مادر را دریافت کرده باشند، مشکل است. در این شرایط تیم ممکن است تصمیم بگیرد مادرانی که نزدیک زمان خروج نیستند را هم در نظر بگیرد. اقدامی که ممکن است بدلیل نزدیک نبودن زمان ترخیص مادران بطور کامل تکمیل نگردد، اقدام ۱۰ می باشد که سوال می کند آیا بیمارستان اطلاعات لازم در خصوص محل مراجعه جهت حمایت و کمک به تغذیه کودک پس از بازگشت به منزل را ارائه داده است یا خیر. در این موارد ارزیابی کننده ها می توانند در صورت لزوم، با انجام مصاحبه های کوتاه با مادرانی که برای مراقبت پس از زایمان یا مراقبت کودکان به بیمارستان مراجعه مجدد نموده اند و یا بصورت مصاحبه تلفنی با مادران (حداکثر تا دوهفته قبل از دوره ارزیابی مجدد ترخیص شده باشند)، ارائه شدن این اطلاعات را از آنان سوال کنند. این اطلاعات می تواند با پاسخ بدست آمده از کارشناس مسئول شیر مادر بیمارستان و با بررسی مطالب مکتوب که ارایه این اطلاعات به مادران در زمان ترخیص را نشان می دهد، تکمیل گردد. در صورت امکان یکی از ارزیابی کننده ها می تواند با مسئول گروه حامی که مادران به آن ها ارجاع داده می شوند صحبت کند یا بهتر است با گروه حامی ملاقات نماید و با مادران مراجعه کننده به آنان درمورد نحوه ارجاع صحبت گردد.

- لازم به ذکر است که این اقدام (اقدام ۱۰) را نباید نادیده گرفت بویژه در جایی که ترخیص پس از زایمان، زود هنگام صورت می گیرد زیرا زنانی که قبل از برقرار شدن تغذیه انحصاری ترخیص می شوند، پس از بازگشت به منزل دچار دلوپسی و شک و تردید شده و نیازمند پیگیری و حمایت بیشتری خواهند بود.

۷- ۸ - تکثیر پرسشنامه ها و پاسخنامه های مصاحبه و برگه های جمع بندی

- بعد از تعیین فرم های مورد نیاز و تصمیم گیری برای تعیین حجم نمونه هر یک از انواع مصاحبه، برگه های پاسخنامه و جمع بندی می بایست برای استفاده در طول ارزیابی تکثیر گردد.

- فرم شماره ۱ مربوط به مشخصات کلی بیمارستان و فرم شماره ۲ مربوط به بررسی مستندات و مکتوبات و مشاهده تجهیزات و مواد آموزشی صرفاً یکبار تکمیل می شوند. توصیه می شود حداقل دو نسخه از هر یک از این ها در دسترس باشد تا در صورت نیاز یکی بعنوان پیش نویس و دیگری بعنوان نسخه نهایی استفاده شود. در مورد پاسخنامه های فرم های شماره ۳ (مصاحبه با مادران)، شماره ۴ (مصاحبه با کارکنان)، شماره ۵ (مصاحبه با زنان باردار)، تعداد کپی مورد نیاز بستگی به حجم نمونه انتخاب شده دارد.

- تعداد کپی مورد نیاز از فرم ها و پرسشنامه ها، متناسب با حجم نمونه انتخاب شده، در جدول ذیل آمده است. سرپرست تیم ارزیابی می بایست قبل از شروع ارزیابی بررسی نماید که همه فرم ها به تعداد مورد نیاز تکثیر شده باشند.

تعداد کپی مورد نیاز فرم‌های ارزیابی

نوع فرم	تعداد کپی مورد نیاز
فرم شماره ۱: اطلاعات کلی بیمارستان	۲ کپی
فرم شماره ۲: بررسی مستندات، مکتوبات، پرونده‌ها و مشاهده تجهیزات و مواد آموزشی	۲ کپی
فرم شماره ۳: پاسخنامه مصاحبه با مادر	به تعداد لازم
فرم شماره ۴: پاسخنامه مصاحبه با کارکنان	به تعداد لازم
فرم شماره ۵: پاسخنامه مصاحبه با زنان باردار	به تعداد لازم
فرم شماره ۶ الف: فرم خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده، امتیازبندی، توصیه‌ها و پیشنهادات	۲ کپی
فرم شماره ۶ ب: فرم خلاصه نتایج ارزیابی مجدد	۲ کپی

- پیشنهاد می‌شود که این کپی‌ها در پوشه‌های جداگانه نگهداری شود یا برحسب نوع مصاحبه‌ها، فرم‌ها و برگه‌های خلاصه تفکیک شده و هر گروه از فرم‌های مشابه با هم نگهداری گردند. یکی از اعضای گروه می‌بایست فرم‌های تکمیل شده را در فولدرها گذاشته و میزان پیشرفت ارزیابی را ثبت کند.

۸ - ۸ جمع‌بندی داده‌ها و تفسیر یافته‌ها

- ورود داده‌ها در برگه‌های خلاصه بندی
- برگه‌های خلاصه برای نمایش یکجای نتایج ارزیابی، در هر یک از ۱۰ اقدام، تهیه شده‌اند که حاوی دو بخش اضافه شده نهایی (جدید در این بازنگری) است که انطباق با کد (قانون تغذیه با شیرمادر) و مراقبت دوستدار مادر را نشان می‌دهد (این دو بخش بطور جداگانه ارائه شده است). بنابراین مدیران بیمارستان‌ها و مسئولین ارزیابی مجدد بیمارستان‌ها براحتی قادر خواهند بود دستاوردها و نیز نکات نیازمند پیشرفت برنامه را در این حیطه‌های مهم ببینند.
- وقتی که داده‌ها در فرم‌های پاسخنامه و فرم مرور و مشاهده جمع‌آوری شد، باید در برگه‌های خلاصه، وارد شوند.
- بهتر است هر یک از ارزیابان مسئول بازخوانی پاسخ‌های مصاحبه خودش باشد، در این صورت هر سوالی که نیاز به قضاوت دارد طرح و حین شمارش نتایج مصاحبه، مورد بحث قرار می‌گیرد.
- در هر یک از فرم‌ها، در کنار هر یک از سوالات شماره‌های ذکر شده در ستون ریز اقدام در ستون سمت چپ، نشان دهنده موضوع مربوطه در فرم‌های خلاصه نتایجی است که داده‌ها در آن وارد می‌گردند. به عنوان مثال برای سوال ۳.۸ ج در فرم مصاحبه با مادر عدد ۴.۴ در ستون ریز اقدام نشان می‌دهد که پاسخ این سوال می‌بایست در برگه خلاصه برای اقدام چهارم بعنوان ریز اقدام ۴ ثبت شود. در برگه‌های خلاصه، ستون کلید سمت راست، به سؤالاتی که برای تکمیل داده‌ها در هر یک از آن موضوعات بکار می‌روند، ارجاع می‌کند. برای مثال در برگه خلاصه برای اقدام دوم، در ریز اقدام ۲.۱، ستون «شماره سوال» به شماره ۲.۷ اشاره می‌کند که، مربوط است به فرم شماره ۲ سوال شماره ۷.
- در مصاحبه‌هایی که چند پاسخ دهنده دارند (مصاحبه با کارکنان، مادران و زنان باردار)، ابتدا داده‌ها به بخش‌هایی در برگه‌های خلاصه که با مربع‌های خالی شماره‌دار مشخص شده‌اند منتقل می‌گردند تا داده‌های مربوط به هر مصاحبه شمارش شوند. در هر کدام از این بخش‌ها، مربع‌ها به تعداد حداکثر پاسخ دهنده ممکن در هر فرم در نظر گرفته شده است.

برای مثال برای فرم‌های مصاحبه با کارکنان تا ۲۰ مربع خالی و مادران تا ۳۰ مربع خالی و برای زنان باردار تا ۱۰ مربع در نظر گرفته شده است. اگر نمونه‌های گرفته شده کمتر از این تعداد باشد می‌توان روی مربع‌های استفاده نشده، خط کشید (ضربدر زد).

- کلیدی (نکته کلیدی) که همراه هر یک از این بخش‌ها ست، در مورد چگونگی ثبت پاسخ‌های مربوط به هر سوال خاص راهنمایی می‌نماید.

دستورالعمل هر بخش برای ارزیابان توضیح می‌دهد که:

- در مربع‌های هر پاسخگو که پاسخ درست داده و یا معیارها را در نظر گرفته است در صورت پاسخ بلی علامت «ب» یا تیک یا «۱» را درج نمائید.
- در صورت پاسخ خیر علامت «خ» یا «۲» را در مربع‌های هر پاسخگو که پاسخ درست نداده و یا معیارها را در نظر نگرفته است درج نمائید.
- اگر پاسخگو به سوال خاصی پاسخ نداده، چه به دلیل اینکه از آن سوال پرسش داشته و یا پرسیدن سوال بصورت غیرعمدی فراموش شده است، در مربع مربوطه کد صفر (۰) درج نمائید. ارزیابان باید به خاطر داشته باشند که پرسشنامه‌ها و پاسخنامه‌های کامل شده خود را قبل از رفتن سراغ فرد دیگر برای مصاحبه، مرور نمایند. این موضوع فرصت برگشت به عقب و پاسخ به سوالات جا افتاده را فراهم می‌کند و تا حد ممکن احتمال خالی ماندن سوالات بطور غیر عمدی را به حداقل می‌رساند.
- در فرم مصاحبه با مادر ممکن است از برخی مادران صرف نظر شود یا سوالات خاصی برای آنان پرسش داشته باشد.
- در فرم مصاحبه با کارکنان نیز ممکن است سوالات خاصی پرسش داشته باشند. این سوالات پرشی علامت اختصاری مشابه با مادران پاسخ نداده (کد صفر) دارند چون هیچکدام از آن‌ها در فرایند محاسبه زیر شمارش نخواهند شد.
- درصد پاسخ‌های مثبت یا صحیح برای سوالات مختلف از تقسیم تعداد پاسخ‌های بلی (ب) یا (تیک‌ها) یا (یک‌ها) به تعداد کل پاسخ‌دهندگان آن سوال (مجموع مربع‌های دارای علامت ب و خ) محاسبه می‌شود. پاسخ‌های صفر (۰) نباید در مخرج کسر شمارش شود.

$$\text{درصد} = \frac{\text{تعداد کل افرادی که پاسخ بلی (ب) داده‌اند}}{100 \times \text{تعداد کل افرادی که پاسخ بلی (ب) و خیر(خ) داده‌اند}}$$

- اکثر اطلاعات به راحتی به برگه‌های خلاصه منتقل می‌گردند، به نحوی که اغلب هر سوال فقط به یک داده وارد شده در برگه خلاصه مرتبط می‌باشد. در موارد معدودی، اطلاعات چندین سوال با یکدیگر در برگه خلاصه جمع‌بندی می‌گردند. برای مثال:

« یکی از معیارهای کلیدی برای گام دوم می‌گوید: «از کارکنان تصادفی انتخاب شده، حداقل ۹۰ درصد آن‌ها آموزش‌های مشروح را دریافت نموده یا چنانچه کمتر از ۶ ماه است که در بخش‌های مربوطه کار می‌کنند، حداقل از سیاست‌های موجود و نقش خود در اجرای آن‌ها آگاه شده‌اند و نمره قابل قبول آزمون کتاب ۲۰ ساعته را کسب کرده‌اند.

» در پرسشنامه مصاحبه با کارکنان (شماره ۴)، پاسخ‌های داده شده به سوالات ۴،۲ و ۴،۳ و ۴،۴ تعیین خواهد کرد که آیا کارمند مورد نظر این معیار را دارد یا نه و نتیجه در آیت ۶. ۲ در برگه خلاصه نتایج ارزیابی مجدد که این معیار

را اندازه گیری می‌نماید، درج می‌گردد. اگر سوال ۴. ۴ نشان دهد که کارمند ۲۰ ساعت آموزش، شامل حداقل ۳ ساعت تمرین بالینی را دریافت کرده است و آزمون را با موفقیت گذرانده است، این فرد بعنوان آموزش دیده درج خواهد شد.

« چنانچه کارمند آموزش لازم را ندیده، اما در ۶ ماه اخیر به بخش مربوطه ملحق شده و از سیاست تغذیه با شیر مادر (سوال ۳. ۴) آگاه شده باشد و نمره قابل قبول آزمون کتاب ۲۰ ساعته را کسب کرده باشد، همانطور که در معیار اقدام دوم ذکر گردیده است، او نیز شرایط کامل ریز اقدام ۲۰. ۶ را خواهد داشت.

« خود پرسشنامه از ارزیاب می‌خواهد که قبل از شروع فرم‌های مصاحبه، این نتایج و سایر موارد مشابه با آن را «خلاصه نماید».

برای این نوع از سوالات برای مثال، پرسشنامه می‌گوید:

- ۴. ۵ خلاصه کنید: دریافت حداقل ۲۰ ساعت آموزش شامل حداقل ۳ ساعت تمرین بالینی و گذراندن آزمون با موفقیت (سوال ۴. ۴) یا اگر کمتر از ۶ ماه است که مشغول به کار شده (سوال ۴. ۲)، حداقل از سیاست تغذیه با شیر مادر آگاهی یافته است و نمره قابل قبول آزمون کتاب ۲۰ ساعته را کسب کرده است (سوال ۳. ۴) ☐ بلی ☐ خیر
- اگر ارزیابی کنندگان پس از هر مصاحبه، این قسمت را براساس درخواست فرم «خلاصه» نمایند، مراحل انتقال داده‌ها به برگه‌های خلاصه بطور قابل توجهی، تسریع خواهد شد.

استفاده از «نکات کلیدی» برای امتیازبندی پاسخ‌ها

- در بعضی موارد، مثلاً در سوالات ارزیابی دانش کارکنان و مادران، از ارزیاب خواسته شده تا به پاسخ‌های فرد پاسخگو به دقت گوش دهد و سپس در مورد صحیح و کامل بودن پاسخ نتیجه‌گیری نماید. اینجا، مانند سایر بخش‌های دیگر فرایند ارزیابی، قضاوت ارزیابی‌کننده بر مبنای دانش قوی خودش در زمینه مدیریت بالینی شیردهی و سایر سرفصلها، مورد انتظار می‌باشد. نکات کلیدی که می‌تواند ارزیاب را در تصمیم‌گیری برای درست و کامل بودن پاسخ‌ها راهنمایی کند، برای هر سوال اضافه شده‌اند تا کمک نماید قضاوت‌ها تا حد امکان استاندارد شود. در مورد پاسخ‌هایی که پاسخگو ارائه می‌کند اما در لیست نکات کلیدی ذکر نشده است، ارزیاب به قضاوت خود برای پذیرش آن پاسخ‌ها نیاز خواهد داشت.
- اگر پاسخ دهنده در پاسخ به یک سوال، هم به نکات کلیدی صحیح اشاره نماید و هم برخی اطلاعات نادرست ارایه دهد، ارزیاب باید تصمیم بگیرد که درجه نادرست بودن این اطلاعات چقدر اهمیت دارد و در نهایت پاسخ وی صحیح یا غلط است.

تفسیر فرم‌های خلاصه اطلاعات و امتیازبندی توصیه‌ها، پیشنهادات و نتایج ارزیابی (۶ الف، ۶ ب)

- فرم‌های خلاصه به نحوی طراحی شده‌اند که ارزیابان مجبور نخواهند بود وقت زیادی صرف آماده سازی گزارش خود نمایند و نیز مدیران و کارکنان بیمارستان می‌توانند به راحتی در یک قالب استاندارد نحوه بررسی بیمارستان در ۱۰ اقدام را مشاهده نمایند.
- توصیه می‌شود که تیم ارزیابی برای انتقال داده‌ها به فرم‌های خلاصه، امتیازبندی و ذکر دستاوردها بصورت گروهی در یک مکان آرام و خصوصی (در بیمارستان و یا در نزدیکی آن) کار کنند.
- تا حد امکان این کار نهائی باید بعنوان بخشی از برنامه ارزیابی باشد تا قبل از اینکه اعضای تیم از هم جدا شوند گزارش و

باز خورد اولیه به مدیران و کارکنان بیمارستان داده شود.

- وقتی همه اطلاعات وارد فرم های خلاصه شدند، ارزیاب می تواند آن را با معیارهای جهانی ذکر شده برای هر ریز اقدام در بخش (۶ الف) مقایسه نماید. همانطور که در مثال بالا دیدید، راهنمای امتیازبندی که بلافاصله بعد از خلاصه نتایج هر اقدام آمده است، این امکان را فراهم می سازد که معیار روشنی برای پاسخ های قابل قبول مشخص گردد. (بصورت درصد در معیارهای مختلف)
- ضمناً همانطور که در مثال بالا دیدید، تلاش شده تا به بیمارستان هایی که خیلی خوب فعالیت می کنند اما عالی و بی نقص نیستند، این امکان داده شود که امتیاز کامل آن معیار را دریافت کنند. از آنجایی که حجم نمونه کوچک است احتمال اینکه نتایج کاملاً بیانگر واقعیت نباشد بالاتر است.
- سیستم امتیازدهی نیز دارای این قابلیت انعطاف پذیری می باشد. برای مثال در برخی اقدامات، چنانچه بیمارستان در بعضی اجزا به نمره ۸۰٪ دست یابد و در برخی دیگر ۶۰٪، می تواند نمره قبولی آن اقدام را بگیرد.
- ارزیابان می بایست تصمیم بگیرند که آیا بیمارستان بطور کامل معیارهای هر اقدام را رعایت کرده است و نتیجه را در مربع مربوطه در بخش خلاصه مربوط به آن آیتم وارد نمایند.
- هم چنین فضایی برای ارزیابان فراهم شده است تا دستاوردهای بیمارستان در هر اقدام را درج نموده و یا چنانچه بیمارستانی در یک اقدام یا در برخی اجزای آن نمره حد نصاب را کسب نکرده باشد و هنوز فعالیت هایی برای انجام دادن داشته باشد، توصیه های لازم جهت پیشبرد وضعیت را درج نمایند. آن ها هم چنین می توانند اقدامات توصیه شده که برای تایید بیمارستان الزامی نیستند اما حداقل، حمایت های بیشتری از مادران و کودکان زیر ۲ سالشان فراهم می نماید و همینطور پیشنهادات مطرح شده توسط مادران و کارکنان را ذکر نمایند.

ابزار ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک

فرم های جمع آوری اطلاعات ارزیابی مجدد:

فرم شماره ۱: مشخصات کلی بیمارستان

فرم شماره ۲: مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی

فرم شماره ۳: مصاحبه با مادر

فرم شماره ۴: مصاحبه با کارکنان

فرم شماره ۵: مصاحبه با زنان باردار

فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج ارزیابی مجدد:

فرم شماره ۶ الف: فرم خلاصه اطلاعات جمع آوری شده، امتیازبندی، توصیه ها و پیشنهادات

فرم شماره ۶ ب: فرم خلاصه نتایج ارزیابی مجدد

فرم های جمع آوری اطلاعات ارزیابی مجدد
(بیمارستان های دوستدار کودک)

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۱): مشخصات کلی بیمارستان

تاریخ تکمیل فرم:.....نام تکمیل کننده:.....نام بیمارستان:.....	
تابعه دانشگاه علوم پزشکی:.....آدرس:..... لازم است اطلاعات مرتبط با بخش های موجود در فرم تکمیل شود.	
۱.۱	نوع بیمارستان: (بیش از یک مربع را می توانید علامت بزنید) ☐ فقط زنان و زایمان (زایشگاه) ☐ فقط کودکان ☐ خیریه ☐ بیمارستان عمومی ☐ بیمارستان آموزشی ☐ تامین اجتماعی ☐ بیمارستان دولتی ☐ بیمارستان خصوصی ☐ سایر (وابسته به ارگان ها نام ببرید،.....)
۱.۲	دارای بخشهای: ☐ بخش زنان و زایمان - آمار متوسط روزانه بخش:..... ☐ بخش NICU - آمار متوسط روزانه بخش:..... ☐ بخش کودکان - آمار متوسط روزانه بخش:..... ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری / متوسط مراجعین روزانه:.....
۱.۳	بخش پس از زایمان، کودکان و NICU: تعداد تخت های بخش پست پارتوم (پس از زایمان):..... تعداد تخت های بخش NICU:.....تعداد تخت های بخش کودکان:.....
۱.۴	آمار زایمان و شیرخواران: تعداد کل زایمان در سال گذشته:.....که از این تعداد، درصد های زیر استخراج شود: ۱.۴.۱ درصد زایمان طبیعی:..... ۱.۴.۲ درصد سزارین بدون بیهوشی عمومی:..... ۱.۴.۳ درصد سزارین با بیهوشی عمومی:..... ۱.۴.۴ درصد نوزادانی که از زمان تولد تا ترخیص، تغذیه انحصاری با شیر مادر داشته اند:..... (فرمول محاسبه: تعداد نوزادانی که از زمان تولد تا ترخیص تغذیه انحصاری با شیر مادر داشته اند / تعداد کل نوزادان ترخیص شده از بخش زنان و زایمان در سال گذشته $\times 100$ =.....) ۱.۴.۵ درصد کودکان زیر دو سال ترخیص شده که تغذیه آن ها با شیر مادر در بیمارستان قطع نشده است. (فرمول محاسبه: تعداد کودکان زیر دو سال ترخیص شده که تغذیه آن ها با شیر مادر در بیمارستان قطع نشده است / *تعداد کل کودکان زیر دو سال پذیرش شده با شیر مادر در بخش های کودکان، نوزادان و NICU در سال گذشته $\times 100$ =.....) با توجه به اینکه نوع تغذیه کودک زیر دو سال هنگام تولد/پذیرش و نیز در هنگام ترخیص مطابق سوال «۲.۴» در فرم مشاهده در پرونده کودکان زیر دو سال ثبت می گردد لذا از مقایسه این دو مورد ثبتی، شاخص های «۱.۴.۴» و «۱.۴.۵» قابل محاسبه است. * منظور کودکان زیر دو سال ترخیص شده در سال گذشته است که در هنگام پذیرش با شیر مادر تغذیه می شده اند اعم از انحصاری یا توام
۱.۵	آیا فرم مشخصات اعضاء کمیته بیمارستانی (۱ ت) در راهنمای پایش بطور کامل ثبت شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر
۱.۶	آیا فرم مشخصات مدرسین کارگاه های بیمارستانی تغذیه با شیر مادر (۱ ث) در راهنمای پایش بطور کامل ثبت شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر
۱.۷	آیا برای آموزش کارکنان جدیدالورود با سابقه کاری کمتر از ۶ ماه جهت گذراندن دوره آموزشی ۲۰ ساعته برنامه ریزی شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۲): مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده‌ها، تجهیزات و مواد آموزشی

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ:/...../.....

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه‌های آموزشی، اطلاعات، پرونده‌ها)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریزاقدام
۲۰۱	بیمارستان متعهد به اجرای سیاست کشوری تغذیه با شیر مادر می‌باشد: ☐ مرور فرم تعهدنامه کتبی سیاست نامه کشوری امضا شده توسط کارکنان در زونکن مدارک و صورتجلسات بیمارستانی دوستدار کودک ☐ آگاهی مدیران و کارکنان از سیاست بیمارستان	تمام موارد را به نحو مناسبی پوشش می‌دهد: بلی ☐ خیر ☐	۱۰۱
۲۰۲	آیا صورتجلسات کمیته بیمارستانی شیر مادر (مشاهده دو صورت جلسه اخیر به فاصله سه ماه*) که محتوی مصوباتی در جهت ارتقاء تغذیه با شیر مادر و رفع مشکلات و پیگیری مصوبات قبلی باشد، وجود دارد؟ *تشکیل جلسات کمیته بیمارستانی شیر مادر در این مجموعه بصورت فصلی قابل قبول است.	بلی ☐ خیر ☐	۱۰۲
۲۰۳	آیا زمان برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد پس از زایمان و مدت این تماس در پرونده آنان ثبت می‌شود؟ (۶ پرونده را بررسی کنید و در صورت ثبت در ۴ پرونده، بلی را تیک بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐	بلی ☐ خیر ☐	۱۰۳
۲۰۴	آیا در پرونده بیمارستانی کودک زیر ۲ سال نوع تغذیه کودک (در زمان تولد یا پذیرش در بخش و نیز نوع تغذیه در زمان ترخیص) و مشکلات احتمالی مربوطه و شیوه رفع آن ذکر شده است؟ (۶ پرونده مربوط به بخش‌های زنان و زایمان، اطفال، نوزادان و NICU را بررسی کنید و در صورت ثبت در ۴ پرونده، بلی را تیک بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐	بلی ☐ خیر ☐	۱۰۴
۲۰۵	آیا کارکنان با استفاده از فرم مشاهده شیردهی شیرخوردن شیرخوار زیر ۶ ماه را حداقل دو بار ارزیابی می‌کنند؟ (۶ شیرخوار حاضر در بیمارستان در بخش‌های اطفال، نوزادان و NICU، زنان و زایمان را انتخاب و تکمیل فرم برای ایشان را بررسی کنید و در صورت تکمیل برای چهار پرونده (۸ فرم مشاهده تکمیل شده)، بلی را تیک بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐ نکته کلیدی: لازم است فرم مشاهده شیردهی برای هر مادر و شیرخوار، حداقل دوبار بعد از ۶ ساعت اول تولد (یا ۶ ساعت پس از پذیرش در بخش‌های NICU، کودکان برای کودکان زیر ۶ ماه) و قبل از ترخیص تکمیل گردد. اگر هیچ یک از شیرخواران حاضر در بیمارستان نزدیک ترخیص نباشد مشاهده فرم تکمیل شده در نوبت اول (یعنی بعد از ۶ ساعت اول) مورد انتظار است و همان تعداد مورد قبول است.	بلی ☐ خیر ☐	۱۰۵

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه های آموزشی، اطلاعات، پرونده ها)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریزاقدام
۲۰۶	آیا در زمان ترخیص پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر با محتوای استاندارد به مادر داده می شود و به تعداد کافی و کیفیت مناسب در بیمارستان موجود است؟ (این پمفلت باید حداقل باید شامل دستورالعمل های کشوری در زمینه اصول صحیح تغذیه با شیر مادر، وضعیت های در آغوش گرفتن و نحوه پستان گرفتن شیرخوار، نحوه دوشیدن شیر و نگهداری و خوراندن شیر دوشیده شده، شماره و آدرس محل رجوع در هنگام مشکلات احتمالی شیردهی... باشد.)	بلی ☐ خیر ☐	۱۰۶
۲۰۷	ثبت آموزش ها و مشاهده گواهی آموزشی کارکنان و برگه های حضور و غیاب نشان می دهد که: ☐ حداقل ۹۰٪ کارکنان بالینی مسئول مراقبت از زنان باردار، مادران و کودکان زیر دو سال و داروساز داروخانه که بیش از ۶ ماه از خدمتشان در بیمارستان می گذرد حداقل ۲۰ ساعت (براساس کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک آموزش ۲۰ ساعته، شامل حداقل ۳ ساعت کار بالینی تحت نظارت) آموزش تغذیه با شیر مادر دیده اند. ☐ کلیه کارکنانی که سابقه کاری کمتر از ۶ ماه دارند در زمان شروع به کار در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.	با معیار انطباق دارد: بلی ☐ خیر ☐	۲۰۱
۲۰۸	مرور برنامه کارگاه آموزشی نشان می دهد موضوعات زیر را به نحو مناسبی پوشش داده است: ☐ ده اقدام برای موفقیت در تغذیه با شیر مادر (کتاب آموزش ۲۰ ساعته) تئوری و عملی ☐ مفاد قانون ترویج تغذیه با شیر مادر جمهوری اسلامی ایران و کد بین المللی (کتابچه قانون) ☐ سوالات پیش آزمون و سوالات امتحانی پایان دوره	تمام موارد را به نحو مناسبی پوشش می دهد: بلی ☐ خیر ☐	۲۰۲
۲۰۹	کارکنان در انتهای کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته در آزمون شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰۳
۲۰۱۰	بازآموزی (بر اساس نیاز سنجی و موضوعات در اولویت)، حداقل هر دو سال یکبار، برای کارکنان ارائه می شود.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰۴
۲۰۱۱	(در بخش اطفال، نوزادان و NICU): آیا طول مدت ناشتا بودن (NPO) قبل از اقدامات درمانی از جمله عمل جراحی، کمتر و یا مساوی ۴ ساعت بوده است؟ (۶ پرونده شیرخواران زیر ۲ سال را بررسی کنید در صورتی که ۴ مورد کمتر و یا مساوی ۴ ساعت است، تداوم شیردهی را علامت بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐	☐ بلی (تداوم شیردهی) ☐ خیر (عدم تداوم شیردهی)	۴۰۶
۲۰۱۲	مستندات نشان می دهد اجرای ده اقدام دوستدار کودک در بیمارستان سالی دو بار پایش شده است؟ ☐ اجرای پایش سالی دو بار ☐ استخراج شاخص های ده اقدام ☐ استخراج شاخص های فرم های «خلاصه گزارش ثبت تغذیه شیرخواران» و «ثبت آموزش کارکنان» در راهنمای پایش ☐ تدوین و اجرای مداخلات با برنامه زمان بندی و تعیین مسئول اجرا	اگر همه وجود دارد، بلی را علامت بزنید بلی ☐ خیر ☐	۱۰۷

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه های آموزشی، اطلاعات، پرونده ها)

آموزش های دوران بارداری

بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری می باشد: ☐ بله ☐ خیر

(نکته: اگر بیمارستان واحد ارائه خدمات دوران بارداری ندارد، نیازی به تکمیل جدول زیر نمی باشد)

شماره سوال	سوال	نتایج	شماره ریزاقدام
۲۰۱۳	برنامه مدونی مشتمل بر عناوین آموزشی مشخص (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) برای جلسات آموزشی تغذیه با شیر مادر وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐	۳۰۳
۲۰۱۴	جلسات بر اساس مشاهده چک لیست های تکمیل شده آموزش مادران شامل موارد ذیل می باشد: ☐ فواید تغذیه با شیر مادر ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذیه با شیر مادر ظرف ساعت اول ☐ اهمیت هم اتاقی مادر و نوزاد ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه شیرخوار برحسب تقاضا ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیرمادر ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیرمادر ☐ عوارض شیر مصنوعی، بطری و گول زنک	چنانچه ۶ مورد از ۸ مورد را پوشش می دهد، بلی را علامت بزنید: بلی ☐ خیر ☐	۳۰۴
۲۰۱۵	آیا زنان باردار نیازمند مراقبت ویژه برای شیردهی (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) شناسایی، ثبت و پیگیری می شوند؟	بلی ☐ خیر ☐	۳۰۶

انطباق با قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر: مرور مستندات مربوط به خرید جایگزین های شیر مادر

۲۰۱۶	مرور مستندات و صورتحساب ها نشان می دهند که همه جایگزین های شیر مادر، اعم از شیر مصنوعی و غنی کننده های شیر مادر یا وسایل مورد استفاده، در بیمارستان به قیمت عمده (بدون تخفیف یا غیر رایگان) خریداری شده اند. (از شرکت های مربوطه هدیه نشده اند) منبع و تاریخ مستندات و صورتحساب های مورد بررسی:	با قانون انطباق دارد: بلی ☐ خیر ☐ ☐ جایگزین خریداری نشده است	ک-۱
------	--	---	-----

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه، ...)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریزاقدام
۲۰۱۷	مشاهدات نشان می دهند پوستر ده اقدام در تمام مکان های لازم نصب شده است: ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری ☐ در مدخل ورودی بیمارستان ☐ مکان های تجمع ارباب رجوع ☐ بخش کودکان ☐ بخش نوزادان ☐ بخش NICU ☐ بخش زنان و زایمان ☐ داروخانه	☐ بله (در تمام موارد ذکر شده بله یا این مکان وجود ندارد) ☐ خیر (سیاست مذکور در مکان های لازم نصب نشده است)	۱۰۱۰
۲۰۱۸	مشاهدات نشان می دهند پوسترهای آموزشی شیر مادر در مکان های زیر وجود دارد: ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری ☐ بخش زنان و زایمان ☐ بخش مراقبت ویژه نوزادان ☐ بخش نوزادان ☐ بخش کودکان	☐ بله (در تمام موارد ذکر شده بله یا این مکان وجود ندارد) ☐ خیر (پوسترهای آموزشی در مکان های لازم نصب نشده است)	۱۰۱۱
۲۰۱۹	مشاهده سیاست ترویج تغذیه با شیر مادر در داروخانه* ☐ شیر مصنوعی در معرض دید قرار ندارد و در صورت فروش با رعایت قانون ترویج تغذیه با شیر مادر می باشد (برچسب، تصویر، ترکیب و راهنمایی خانواده جهت طرز تهیه و مصرف) ☐ پستانک (گول زنک)، بطری، پوستر و ... تبلیغ جانشین شونده های شیر مادر وجود ندارد. ☐ پوسترهای ترویج تغذیه با شیر مادر (شامل پوستر ده اقدام) وجود دارد. ☐ موجود بودن وسایل کمکی تغذیه با شیر مادر (شیردوش مناسب، SNS، پد، ظرف ذخیره شیر، فنجان تغذیه نوزاد) (وجود یکی از وسایل کمکی مورد قبول است. لازم بذکر است شیردوش بوق دوچرخه ای استاندارد نبوده و نباید موجود باشد). ☐ *منظور رعایت سیاست در داروخانه بیمارستان شامل دولتی و خصوصی و نیز بوفه و فروشگاه می باشد.	با معیار انطباق دارد: ☐ بلی ☐ خیر	۱۰۱۲
۲۰۲۰	آیا کارکنان از دستورالعمل کشوری شروع شیردهی در ساعت اول تولد اطلاع دارند و نسخه ای از آن در زونکن برنامه شیر مادر بیمارستان در دسترس است؟ در صورت اطلاع، وجود دستورالعمل و مشاهده، بلی را علامت بزنید. (مشاهده اجرا در اتاق زایمان و اتاق عمل)	☐ بلی ☐ خیر ☐ مورد ندارد (بیمارستان کودکان)	۱۰۸
۲۰۲۱	آیا فیلم آموزشی معتبر و مصوب کمیته کشوری تغذیه با شیر مادر حداکثر تا ۲۴ ساعت اول پس از زایمان برای مادر به نمایش گذاشته می شود؟	☐ بلی ☐ خیر	۱۰۹

مشاهدات

(در بخش‌های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه، ...)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریزاقدام
۲۰.۲۲	آیا منابع آموزشی مورد نیاز برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر موجود و در دسترس کارکنان می‌باشد: ☐ کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان‌های دوستدار کودک (دوره آموزشی ۲۰ ساعته برای کارکنان بیمارستانها) ☐ مجموعه آموزشی ترویج تغذیه با شیر مادر ☐ راهنمای آموزشی مادران باردار برای تغذیه با شیر مادر ☐ راهنمای آموزشی مادران (پاسخ به سوالات رایج شیردهی) ☐ کتاب راهنمای آموزشی کارکنان بهداشتی درمانی در مورد تغذیه با شیر مادر در ساعت اول	بلی ☐ خیر ☐	۲۰.۵
۲۰.۲۳	الف- (در بخش اطفال، نوزادان و NICU) امکان اقامت ۲۴ ساعته مادران در کنار کودک (اتاق استراحت، تخت، یخچال، دسترسی به حمام و سرویس بهداشتی، دسترسی به غذا و مایعات، دسترسی به مراقبت پزشکی در صورت نیاز، دسترسی به صندلی راحتی و زیرپایی، امکان ملاقات پدر، دسترسی به تلفن) وجود دارد؟ نکته کلیدی: در صورت وجود اتاق استراحت، تخت، یخچال و دسترسی به غذا و مایعات برای سایر موارد وجود ۴ مورد از ۵ مورد قابل قبول است و بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۷۰.۲ الف
	ب- (در بخش زنان و زایمان) آیا به مادر زایمان کرده غذا و میان وعده داده می‌شود؟ (شامل مادری که در ساعات شب زایمان می‌کند)	بلی ☐ خیر ☐	۷۰.۲ ب
۲۰.۲۴	آیا مادر در اتاق زایمان و یا بخش پس از زایمان برای ارائه حمایت‌های جسمی و روحی روانی امکان داشتن همراه را دارد؟ (در صورتی که حداقل در یکی از مکان‌های فوق امکان را دارد) بلی را علامت بزنید	بلی ☐ خیر ☐	۴-م
۲۰.۲۵	مشاهدات نشان می‌دهد دمای محل زایمان (اتاق زایمان و اتاق عمل) مناسب است؟ (۲۸-۲۵ درجه سانتیگراد)	بلی ☐ خیر ☐	۴۰.۵

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه، ...)

استفاده از تجهیزات و کنترل عفونت در ذخیره کردن شیر مادر

(نکته: سه سوال ذیل در بخش های زنان زایمان، کودکان، نوزادان و NICU چک شود و چنانچه دسترسی در هر یک از بخش ها وجود داشته باشد پاسخ بلی را در هر یک از مربع ها تیک بزنید)

شماره سوال	سوال	نتایج	شماره ریز اقدام
۲۰۲۶	برای مادران در هر یک از بخش ها (زنان و زایمان، کودکان، نوزادان و NICU) امکان استفاده از شیردوش برقی بیمارستانی وجود دارد؟	بلی ☐ خیر ☐	۵۰۱
۲۰۲۷	در بخش ها وسایل نگهداری شیر دوشیده شده و خورانش آن وجود دارد؟ ☐ فنجان برای تغذیه شیرخوار وجود دارد. ☐ ظرف های مخصوص نگهداری شیر وجود دارد. ☐ یخچال با دمای مناسب (زیر ۴ درجه سانتیگراد) برای نگهداری شیردوشیده شده وجود دارد. وجود کل موارد فوق در بخش پس از زایمان: بلی ☐ خیر ☐ وجود کل موارد فوق در بخش کودکان، نوزادان و NICU: بلی ☐ خیر ☐	(در صورت (بلی) برای کلیه بخش ها، پاسخ بلی را علامت بزنید) بلی ☐ خیر ☐	۵۰۲
۲۰۲۸	در بخش ها، وسایل و دستورالعمل استریل کردن شیردوش و ظروف شیر وجود دارد؟ نکته کلیدی: نحوه استریل کردن و وسایل مورد نیاز بایستی از شرکت مربوطه که شیردوش از آن خریداری شده استعلام و فراهم گردد.	بلی ☐ خیر ☐	۵۰۳

آموزش های دوران بارداری

بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری می باشد. بلی ☐ خیر ☐

(نکته: اگر بیمارستان واحد ارائه خدمات دوران بارداری ندارد، نیازی به تکمیل جدول زیر نمی باشد)

۲۰۲۹	آیا جلسه آموزشی برای همسر یا افراد دیگری از خانواده تشکیل می شود؟	بلی ☐ خیر ☐	۳۰۵
۲۰۳۰	آیا به مادران بارداری سی دی یا پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر داده می شود؟	بلی ☐ خیر ☐	۳۰۷
۲۰۳۱	آیا اپیزوتومی برای مادران شکم اول روتین است؟ (طبق پروتکل ابلاغی است)	☐ روتین نیست ☐ روتین است	م-۱
۲۰۳۲	آیا وصل کردن سرم برای مادران روتین است؟	☐ روتین نیست ☐ روتین است	م-۲
۲۰۳۳	آیا در اتاق لیبر به مادران غیر پرخطر اجازه خوردن و آشامیدن مواد غذایی مناسب داده می شود؟	بلی ☐ خیر ☐	م-۳

مشاهدات

(در بخش‌های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه، ...)

انطباق با قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیر مادر: مرور مستندات مربوط به خرید جایگزین‌های شیر مادر

شماره سوال	سوال	نتایج	ریز اقدام
۲۰۳۴	آیا به مادران در زمان ترخیص پکیج (تبلیغاتی-هدیه) داده می‌شود؟ در صورت بلی آیا محتوی آن با کد و قانون تغذیه با شیر مادر منطبق است؟ (پکیج نباید حاوی مطالب یا داروها یا مواد غذایی و شیمیایی در جهت اغوا کردن مادر در زمینه تغذیه با شیر مصنوعی باشد)	☐ بلی (مطابقت با قانون دارد) ☐ خیر (مطابقت با قانون ندارد) ☐ داده نمی‌شود.	ک-۲
۲۰۳۵	آیا موارد ذیل در ارتباط با کد بین‌المللی بازاریابی جایگزین‌های شیر مادر و قانون ترویج تغذیه با شیر مادر رعایت می‌شود؟ ☐ عدم وجود تبلیغ جانشین شونده‌های شیر مادر ☐ عدم تماس نماینده شرکت‌ها با مادران و پرسنل ☐ عدم ارائه هدایای این شرکت‌ها به مادران و پرسنل ☐ عدم تشکیل کلاس یا جلسه آموزشی یا تور آموزشی و یا توزیع پمفلت توسط شرکت‌های تولید و توزیع کننده شیرمصنوعی ☐ عدم اهدای نمونه‌های رایگان یا ارزان شیرمصنوعی، بطری و گول‌زنک و مواد شیرافزا (مدعی افزایش شیر مادر) به مادران ☐ عدم پذیرش هدایا و نمونه‌های رایگان شیرمصنوعی، بطری و گول‌زنک از طرف شرکت‌ها توسط بیمارستان	در صورت رعایت همه موارد ☐ بلی ☐ خیر	ک-۳

مشاهده موارد مرتبط با اقدامات ۶، ۷، ۹ در بخش‌های پس از زایمان، نوزادان، NICU، کودکان و سایر بخش‌های مرتبط با مادر و کودک زیر ۲ سال:

۲۰۳۶	 از..... شیرخوار مشاهده شده، فقط با شیر مادر تغذیه شده بودند یا دلیل مستند قابل قبول پزشکی برای دادن چیزی غیر از شیر مادر وجود داشت.	 %	۶۰۱
۲۰۳۷	 از..... مادر و کودک زیر ۲ سال مشاهده شده، هم اتاق بودند و یا امکان اقامت ۲۴ ساعته مادر فراهم است و مادر در طول شبانه روز به کودکش دسترسی دارد.	 %	۷۰۱
۲۰۳۸	 از..... کودکان شیرمادرخوار مشاهده شده، بدون استفاده از بطری تغذیه می‌شدند و یا کودکان شیر مصنوعی خواری که قبل از پذیرش از بطری استفاده می‌کرده‌اند نیز مادرانشان در مورد مضرات استفاده از بطری آگاه شده‌اند و در صورت تمایل به ترک بطری، کمک شده‌اند.	 %	۹۰۱

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۳): مصاحبه با مادر

{مصاحبه باید حتی المقدور نزدیک به زمان ترخیص انجام شود}

نام بیمارستان:	نام تکمیل کننده فرم:	تاریخ:
دستورالعمل		
مصاحبه در کدام بخش انجام می شود؟ در کلیه بخش ها: مادر باید حداقل ۶ ساعت از زمان زایمانش گذشته باشد و تا حد امکان به زمان ترخیص نزدیک باشد. سوالات (۳۰۱) و (۳۰۲) از کلیه مادران پرسیده می شود. ☐ در بخش زنان و زایمان: با مادران بدون توجه به نوع تغذیه شیرخوار مصاحبه می شود و با سوال (۳۰۳) ادامه دهید. ☐ در بخش کودکان: مادرانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که کودکشان قبل از پذیرش با شیر مادر تغذیه می شدند اعم از توام یا انحصاری و پس از پرسش سوالات (۳۰۱) و (۳۰۲)، با سوال (۳۰۱۰۲) ادامه دهید. در بخش NICU و نوزادان: مادرانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که شیرخوارشان قبل از پذیرش با شیر مادر تغذیه می شدند اعم از توام یا انحصاری چنانچه نوزاد در این بیمارستان متولد نشده و از مرکز دیگری ارجاع شده، پس از پرسش سوالات (۳۰۱) و (۳۰۲) و (۳۰۳) از (۳۰۸) ج شروع کنید، در غیر این صورت با سوال (۳۰۴) ادامه دهید. ☐ متولد در این بیمارستان و بستری در بخش نوزادان، NICU ☐ ارجاعی از مرکز دیگر و بستری در بخش نوزادان، NICU برای مادر علت انجام مصاحبه را شرح دهید (که بررسی اطلاعات و خدماتی است که او دریافت نموده است) متذکر گردید که در صورت موافقت وی برای انجام مصاحبه، اطلاعات او محرمانه خواهد ماند. (در صورت نیاز می توانید از او بپرسید که آیا کودکش پسر است یا دختر و یا اسم کودک را بپرسید.)		

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳۰۱	تاریخ زایمان: روز..... ماه..... سال..... زمان: (صبح / ظهر / شب) سن شیرخوار: (.....) ماه، نوزاد کمتر از یک ماه (.....) روز نوزاد کمتر از یک روز (.....) ساعت		
۳۰۲	این کودک حاصل چندمین زایمان شماست؟ تجربه شیردهی فرزند قبلی دارید؟ ☐ بلی ☐ خیر، چه مدت؟	ع - ۱	
۳۰۳	وزن نوزادتان در زمان تولد چقدر بود؟	ع - ۲	
۳۰۴	زایمان شما به چه روشی بوده است؟ (اگر سزارین بوده در مورد نوع بیهوشی پرس و جو کنید یا از کارکنان بپرسید) ☐ واژینال یا طبیعی (سؤال ۳۰۵ را ادامه دهید) ☐ سزارین بدون بیهوشی عمومی (با بی حسی موضعی، ناحیه ای و اپیدورال) (سؤال ۳۰۶ الف را ادامه دهید) ☐ سزارین با بیهوشی عمومی (به سؤال ۳۰۷ الف بروید)	☐ الف: واژینال ☐ ب: سزارین بدون بیهوشی عمومی ☐ ج: سزارین با بیهوشی عمومی	ع - ۳

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳۰۵	آیا در طول لیبر به راه رفتن و حرکت تشویق شده‌اید؟ ☐ بلی ☐ خیر در صورت خیر آیا دلیل موجه پزشکی بوده است؟ ☐ بلی ☐ خیر	☐ بلی و یابه دلیل موجه پزشکی انجام نشده است ☐ خیر	م - ۷
۳۰۶ الف	در صورتی که زایمان به روش واژینال یا سزارین بدون بیهوشی عمومی بوده است: به چه فاصله‌ای پس از زایمان کودکان به شما داده شد؟ اگر پاسخ بلی (فوری یا در عرض ۵ دقیقه) است، به سوال ۳۰۶ خ بروید. اگر پاسخ خیر است با سؤال بعدی ادامه دهید.	فوری یا در عرض ۵ دقیقه ☐ بلی ☐ خیر	
۳۰۶ ب	آیا می‌دانید چرا کودکان بلافاصله پس از تولد به شما داده نشد؟ ☐ بلی ☐ خیر (برای تعیین علت و اینکه آیا تأخیر بدلیل اقدامات پزشکی موجه بوده است پرس و جو کنید که آیا نوزاد به کمک یا نظارت پزشکی نیاز داشته است؟)	تأخیر بدلیل موجه پزشکی ☐ بلی ☐ خیر	
۳۰۶ خ	خلاصه کنید: پاسخ به سوالات ۳۰۶ الف یا ۳۰۶ ب (بلی) است: (کودک بلافاصله یا در عرض ۵ دقیقه پس از تولد به مادر داده شده است یا تأخیر در تماس مادر و کودک بدلیل اقدامات طبی مستند بوده است) با سوال ۳۰۸ الف ادامه دهید	☐ بلی ☐ خیر	۴۰۱
۳۰۷ الف	اگر سزارین با بیهوشی عمومی بوده است: چه مدت پس از بیهوش آمدن شما نوزادتان در کنار شما قرار داده شد؟ (در صورت نیاز، پرس و جو کنید. اگر زمان ثبت شده است برای اطمینان آن را ببینید). در صورت قرار گرفتن در کنار مادر ظرف چند دقیقه پس از بیهوش آمدن (بلی) با سوال ۳۰۷ خ ادامه دهید.	طی چند دقیقه پس از بیهوش آمدن ☐ بلی ☐ خیر	
۳۰۷ ب	آیا می‌دانید چرا نوزادتان بلافاصله پس از هوشیاری شما در کنارتان قرار داده نشد؟ ☐ بلی ☐ خیر (در صورت بلی، پرس و جو کنید برای تعیین علت و اینکه آیا تأخیر به دلیل قابل قبول پزشکی بوده است.)	تأخیر بدلیل موجه پزشکی ☐ بلی ☐ خیر	
۳۰۷ خ	خلاصه کنید: پاسخ به سؤالات ۳۰۷ الف یا ۳۰۷ ب (بلی) است: (کودک چند دقیقه پس از بیهوش آمدن مادر، کنار وی قرار داده شده است یا تأخیر به دلیل قابل قبول پزشکی مستند بوده است).	☐ بلی ☐ خیر	۴۰۱
۳۰۸ الف	آیا کودکان در آن زمان در تماس پوست به پوست با شما قرار گرفت؟ (پرس و جو کنید آیا کودک بدون پوشش بوده و در تماس با پوست مادر قرار گرفته، در این صورت پاسخ (بلی) را علامت بزنید) نکات کلیدی: (در صورت (بلی)، با سؤال ۳۰۸ ب ادامه دهید و در صورت (خیر) با سؤال ۳۰۸ خ ادامه دهید.)	☐ بلی ☐ خیر	

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳۰.۸ ب	(اگر تماس پوست به پوست برقرار شد) در اولین تماس پوست به پوست، نوزادتان چه مدت بطور دائم در تماس با شما بود؟ دقیقه ساعت. (اگر ۶۰ دقیقه یا حداقل تا انجام اولین تغذیه تماس داشت پاسخ بلی را علامت زده و به سؤال ۳۰.۸ خ بروید و در صورت تماس کمتر از این مدت با سؤال ۳۰.۸ پ ادامه دهید)	۶۰ دقیقه یا بیشتر و یا حداقل تا زمان اولین تغذیه بلی ☐ خیر ☐	
۳۰.۸ پ	در صورت تماس کمتر از ۶۰ دقیقه یا در صورت توقف تماس قبل از اولین تغذیه شیرخوار علت قطع تماس پوست به پوست یا جدا نمودن کودک از شما چه بود؟ (علل را در زیر درج نمائید. برای تعیین اینکه این قطع تماس بدلیل اقدامات طبیی قابل قبول بوده است پرس وجو کنید و در صورت نیاز با کارکنان چک نمایید)	اقدامات قابل قبول پزشکی مستند بلی ☐ خیر ☐	
۳۰.۸ خ	خلاصه کنید (بخش زنان و زایمان) پاسخ به ۳۰.۸ الف (بلی) است و پاسخ به ۳۰.۸ ب یا ۳۰.۸ پ هم (بلی) است. (مادر بدون اینکه از کودکش جدا شود، به مدت ۶۰ دقیقه یا بیشتر یا حداقل تا پایان اولین تغذیه شیرخوار در تماس پوست با پوست با وی بوده یا کودک به دلیل ضرورت های پزشکی مستند قابل قبول از مادر جدا شده یا تماس قطع شده است)	بلی ☐ خیر ☐	۴.۲
۳۰.۸ ج	در بخش NICU و نوزادان: آیا این امکان به شما داده شده که نوزادتان در تماس پوست به پوست با شما قرار بگیرد؟	بلی ☐ خیر ☐	۴.۴
۳۰.۹	در بخش زنان و زایمان: در طی اولین باری که نوزادتان در کنار شما بود، آیا کسی از کارکنان برای جستجوی نشانه های آمادگی کودک برای تغذیه با شیر مادر شما را تشویق و راهنمایی نمود و شما را برای شروع شیردهی کمک کرد؟ نکته کلیدی: اگر مادر ذکر کرد که کارکنان به او کمک کردند به نحوی که شیرخوار از پستان مادر تغذیه شود و نشانه های آمادگی را ذکر کرد پاسخ را بلی درج کنید. نشانه های آمادگی کودک: باز کردن دهان و جست وجو کردن پستان، حرکات یا صداهای مکیدن، جاری شدن آب دهان، بیرون آوردن زبان، دست را به دهان بردن	بخش زنان و زایمان بلی ☐ خیر ☐	۴.۳

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳. ۱۰	۳. ۱۰. ۱ <u>در بخش زنان و زایمان:</u> آیا کارکنان به شیرخواران در حال حاضر (در بیمارستان) هیچ یک از مواد زیر را داده اند؟ شیر مادر بلی ☐ خیر ☐ آب ساده بلی ☐ خیر ☐ آب قند: بلی ☐ خیر ☐ شیر مصنوعی بلی ☐ خیر ☐ در صورت بلی شیر مصنوعی، آیا بر اساس ضرورت پزشکی بوده است؟ بلی ☐ خیر ☐ سایر موارد (لطفاً توضیح دهید)..... نکته کلیدی: اگر فقط شیر مادر دریافت نموده (شیر دوشیده شده یا از بانک شیر و مکمل های ویتامینی و مینرال یا دارو قابل قبول است) تغذیه انحصاری با شیر مادر را (بلی) را علامت بزنید. اگر دریافت سایر مواد بدلائل ضرورت پزشکی مستند بوده است در قسمت عدم تغذیه انحصاری، بدلیل ضرورت پزشکی را علامت بزنید. اگر هر یک از مواد فوق علاوه بر شیر مادر دریافت کرده و ضرورت پزشکی مستند نداشته است در قسمت عدم تغذیه انحصاری، بدون ضرورت پزشکی را علامت بزنید. اگر شیر مادر نمی خورد، عدم تغذیه با شیر مادر را علامت بزنید.	تغذیه انحصاری با شیر مادر: ۶. ۲ بلی ☐ خیر ☐ عدم تغذیه انحصاری: ☐ بدون ضرورت پزشکی: ع- ۷ ☐ با ضرورت پزشکی: ۶. ۳ ☐ عدم تغذیه با شیر مادر: ع- ۶	۶. ۲ ۶. ۳ ع- ۶ ع- ۷
	۳. ۱۰. ۲ <u>در بخش کودکان، نوزادان و NICU:</u> سن کودک: ☐ زیر ۶ ماه (فقط برای کودکان زیر ۶ ماه تکمیل می شود) ۳. ۱۰. ۲ الف: آیا قبل از پذیرش در بیمارستان کودکان فقط با شیر مادر بدون استفاده از سایر مواد غذایی (آب، آب قند، شیر مصنوعی، غذای کمکی) تغذیه می شده است؟ بلی ☐ خیر ☐ ۳. ۱۰. ۲ ب: به شیرخواران در حال حاضر (در بیمارستان) کدام یک از مواد زیر داده می شود؟ شیر مادر بلی ☐ خیر ☐ آب ساده/ آب قند بلی ☐ خیر ☐ شیر مصنوعی/ پودر مکمل بلی ☐ خیر ☐ ۳. ۱۰. ۲ ج در صورت بلی (شیر مصنوعی / پودر مکمل) آیا بر اساس ضرورت پزشکی بوده است؟ بلی ☐ خیر ☐ سایر موارد (لطفاً توضیح دهید)..... ۳. ۱۰. ۲ الف (بلی) ۳. ۱۰. ۲ ب شیر مادر (بلی) سایر موارد (خیر) {از قبل تغذیه انحصاری داشته و ادامه دارد} تیک می خورد. ۳. ۱۰. ۲ الف (بلی) ۳. ۱۰. ۲ ب شیر مادر و شیر مصنوعی (بلی) ۳. ۱۰. ۲ ج (خیر) {از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدلیل ضرورت پزشکی مختل شده است} تیک می خورد. ۳. ۱۰. ۲ الف (بلی) ۳. ۱۰. ۲ ب شیر مصنوعی (بلی) ۳. ۱۰. ۲ ج (خیر) {از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدون ضرورت پزشکی مختل شده است} تیک می خورد.	☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و ادامه دارد ۶. ۴ ☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدلیل ضرورت پزشکی مختل شده است ۶. ۵ ☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدون ضرورت پزشکی مختل شده است ع- ۴ ☐ از قبل تغذیه انحصاری نداشته و در حال حاضر نیز شیر مادر قطع نشده است ۶. ۶ ☐ قطع شیر مادر در بیمارستان (ع- ۵)	۶. ۴ ۶. ۵ ع- ۴ ع- ۵ ۶. ۶

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳. ۱۱	۱۱. الف: در بخش زنان و زایمان: آیا کارکنان پس از اولین کمک در ساعت اول، تغذیه شیرخواران از پستان (بغل کردن و به پستان گذاشتن) را مشاهده، ثبت و به شما کمک بیشتری کردند؟ بلی ☐ خیر ☐ در چه زمانی؟ ☐ برای تغذیه نوبت بعد حداکثر ظرف ۶ ساعت از تولد ☐ پس از ۶ ساعت از تولد نکته کلیدی: چنانچه کارکنان به مادر برای تغذیه نوبت بعد حداکثر ظرف ۶ ساعت از تولد کمک بیشتری کرده اند بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۴. ۵ الف
	۱۱. ب: در بخش نوزادان، اطفال، NICU: آیا کارکنان برای تغذیه مستقیم شیرخوار از پستان و یا دوشیدن شیر کمکتان کردند؟ ☐ ظرف ۶ ساعت از پذیرش در بخش ☐ پس از ۶ ساعت از پذیرش در بخش ☐ کمک نکردند نکته کلیدی: چنانچه مادر ظرف ۶ ساعت از پذیرش شیرخوار برای تغذیه مستقیم از پستان یا دوشیدن شیر کمک شده است بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۴. ۵ ب

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳. ۱۲	۱۲. الف آیا می توانید نحوه در آغوش گرفتن شیرخوار برای شیردهی را نشان داده و شرح دهید؟ (توجه: این سؤال را از مادر بپرسید حتی اگر هیچ آموزشی از طرف کارکنان به مادر ارائه نشده باشد. مادر را برای نشان دادن عملی نحوه در آغوش گرفتن و تغذیه کودک تشویق کنید. در صورت نیاز صبر کنید و زمانی که کودکش گرسنه است برای پرسیدن این سؤال برگردید) اگر اینکار امکان پذیر نمی باشد از او بخواهید که کودکش (یا عروسک) را در وضعیت شیردهی در آغوش بگیرد و شرح دهد که چگونه این کار را انجام می دهد. نکات کلیدی: وضعیت در آغوش گرفتن ☐ کودک می بایست نزدیک بدن مادر و صورتش درست روبروی پستان مادر باشد. ☐ سر و گوش و گردن و تنه کودک در امتداد یک خط قرار بگیرند. ☐ سر و شانه ها می بایست به وسیله مادر حمایت شود. (و اگر نوزاد است همه بدن کودک توسط مادر نگه داشته شود) (توجه: اگر بطور کلی درست گفته اما روش عملی در آغوش گرفتن صحیح برای شیردهی را نشان ندهد نیز بپذیرید). ۱۲. ب چه نشانه هایی را برای دانستن اینکه کودک شما به خوبی پستان گرفته و به خوبی می مکد جستجو می کنید؟ نکات کلیدی: پستان گرفتن و مکیدن ☐ دهان کودک باید کاملاً باز باشد، لب تحتانی کودک به سمت بیرون برگشته باشد، چانه کودک در تماس با پستان مادر باشد ☐ هاله پستان باید در بالای دهان کودک بیشتر از پایین دهان وی قابل رؤیت باشد ☐ گونه های کودک باید هنگام مکیدن پر باشد، باید مکیدن آرام و عمیق باشد و صدای بلعیدن شنیده شود. (توجه: اگر بطور کلی صحیح جواب داد ولی بطور عملی نحوه شیردهی مؤثر را نشان نداد نیز بپذیرید) نکته کلیدی: در صورتی که مادر می تواند نحوه صحیح بغل کردن، پستان گرفتن و مکیدن شیرخوار را شرح و نمایش دهد، بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۵. ۵

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳.۱۳	آیا کارکنان به شما نحوه و مراحل دوشیدن شیر با دست را نشان داده و اطلاعات مکتوبی در این خصوص ارائه دادند؟ توجه: از مادر بخواهید توضیح دهد چگونه شیرش را با دست خواهد دوشید؟ نکات کلیدی: ☐ تحریک جریان شیر (از طریق آرام سازی، ماساژ، گرم کردن فکر کردن به بچه و ...) ☐ یافتن مجاری شیر (در لبه خارجی هاله یا با فاصله ای حدود ۴ سانتی متر از عقب نوک پستان) و قرار دادن انگشت شست روی آن و انگشت اشاره در نقطه مقابل آن و حمایت پستان با بقیه انگشتان ☐ فشردن پستان در محل غدد و مجاری شیر ☐ تکرار این کار در همه قسمت های پستان و پستان به پستان کردن ۵-۶ بار هر بار ۵-۲ دقیقه. (توجه: لازم نیست توضیحات دقیقاً مانند نوشته های بالا باشد اما باید کاملاً قابل درک و مفهوم باشد.)	بلی ☐ خیر ☐	۵.۶
۳.۱۴	آیا نحوه نگهداری شیر دوشیده شده در منزل را به شما آموزش داده اند؟ بلی ☐ خیر ☐ در صورت بلی شرح دهید؟ نکات کلیدی: در ظرفی از جنس شیشه یا پلاستیک سخت شفاف دارای درب و قابل شستشو با آب داغ و مایع شوینده، مصرف سریع و یا نگهداری شیر برای شیرخوار در حرارت معمول اتاق (تا ۲۵ درجه) تا ۴ ساعت ایده آل و تا ۸ ساعت قابل قبول و در یخچال منزل (۴-۲ درجه) ۵-۳ روز. در جایی یخچال دو هفته	در صورت بلی و انطباق با نکته کلیدی، بلی را علامت بزنید. بلی ☐ خیر ☐	۵.۷
۳.۱۵	آیا نحوه خوراندن شیر دوشیده شده و وسیله مورد نیاز به شما آموزش داده شده است؟ بلی ☐ خیر ☐ اگر بلی با چه وسیله ای؟ (فنجان، سرنگ، قاشق، قطره چکان، لوله کمکی تغذیه با شیر مادر)..... نکته کلیدی: مادر بایستی بر حسب شرایط شیر خوار یکی از موارد توصیه شده را نام ببرد و نیز همه مادران صرف نظر از شرایط فعلی شیرخوار در بیمارستان باید نحوه تغذیه با فنجان را به نحو صحیح توضیح دهند.	در صورت بلی و انطباق با نکته کلیدی، بلی را علامت بزنید. بلی ☐ خیر ☐	۵.۸
۳.۱۶	آیا در مورد اینکه چند بار در شبانه روز باید شیر خود را بدوشید تا تولید شیر ادامه یابد به شما آموزش داده اند؟ (در شرایطی که تغذیه مستقیم از پستان ممکن نیست از جمله جدایی، بیماری، اشتغال.....) بلی ☐ خیر ☐ در صورت بلی چه آموزشی داده شده است؟ نکته کلیدی: بر اساس الگوی دفعات تغذیه شیر خوار، ۸ بار یا بیشتر در ۲۴ ساعت (هر ۲-۳ ساعت یکبار)، با توجه به خواب و استراحت مادر	در صورت بلی و انطباق با نکته کلیدی، بلی را علامت بزنید. بلی ☐ خیر ☐	۵.۹
۳.۱۷	در بخش زنان و زایمان: آیا کارکنان کودک شما را از طریق بطری تغذیه نموده اند و یا از گول زنک استفاده شده است؟	☐ بطری یا پستانک داده نشده ☐ بطری یا پستانک داده شده	۹.۲ الف

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳۰.۱۸	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: آیا کودک شما از طریق بطری تغذیه شده و یا پستانک می‌مکد؟	☐ بطری یا پستانک داده نشده ☐ بطری یا پستانک داده شده	۹.۲ ب
۳۰.۱۹	آیا کارکنان بیمارستان با شما در مورد خطرات تغذیه مصنوعی (شیرمصنوعی، بطری، گول‌زنک) صحبت کرده‌اند؟ نکات کلیدی: خطرات شیر مصنوعی: فاقد عوامل ایمنی‌بخش، خطر ابتلا به بیماری‌های تنفسی و گوارشی و...، ابتلا به چاقی، بیماری‌های قلبی عروقی و قند در بزرگسالی، محرومیت کودک از رابطه عاطفی با مادر، خطر آلودگی به فاسد بودن، اختلال در تغذیه با شیر مادر. خطرات بطری و گول‌زنک: اختلال در پستان گرفتن شیر خوار، قطع زود رس تغذیه با شیر مادر، رشد دندانی نامناسب، اثرات سوء بر تکامل اجتماعی و تکلم کودک. توضیحات: بلی ☐ خیر ☐ اگر بلی چه آموزشی؟ شرح دهید	بلی ☐ خیر ☐	۵.۱۰
۳۰.۲۰	در مورد نحوه تشخیص گرسنه بودن کودک که باید در پاسخ به آن شیر بدهید، از طرف کارکنان چه اطلاعاتی به شما داده شده است؟ (در مورد علائم زودرس و دیررس جستجو کنید) نکات کلیدی: <u>علائم زودرس:</u> ☐ کودک دهانش را باز می‌کند و به دنبال پستان می‌گردد. ☐ صدا یا حرکات مکیدن را نشان می‌دهد، لبهایش را می‌لیسد و زبانش را بیرون می‌آورد. ☐ دستش را در دهانش می‌کند. ☐ حرکات سریع چشمی دارد حتی قبل از اینکه چشمهایش را باز کند <u>علائم دیررس:</u> ☐ سرش را به عقب و جلو می‌برد، اخم می‌کند (کمانه کردن) ☐ بی‌قرار است و ممکن است گریه کند؛ و اگر پاسخی نشنود به خواب می‌رود یا آزرده خاطر می‌شود. (در صورت ذکر دو مورد از موارد زودرس و کلیه موارد دیررس (بلی) را علامت بزنید)	بلی ☐ خیر ☐	۸.۱
۳۰.۲۱	در مورد دفعات و مدت زمان شیردهی در هر وعده، چه توصیه‌هایی از سوی کارکنان به شما ارائه گردید و آیا در این خصوص محدودیتی برایتان قائل شده‌اند؟ نکات کلیدی: در صورت ذکر سه مورد بلی را علامت بزنید. ☐ کودک باید هر وقت که میل دارد یا هر وقت که گرسنه است تغذیه شود. ☐ کودک باید در هر وعده به هر مدتی که خودش می‌خواهد تغذیه شود (تا تخلیه کامل) ☐ در مورد دفعات و مدت شیردهی محدودیتی قائل نشده‌اند. (توجه: پاسخ‌هایی مثل «کودک باید با برنامه زمانی مشخص مثلاً هر ۲ یا ۳ ساعت یکبار تغذیه شود» یا «تغذیه کودک به مدت مشخص (ذکر دقایق خاص) توصیه‌های مناسبی نیستند»)	بلی ☐ خیر ☐	۸.۲

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳. ۲۲	۲۲. الف: در بخش زنان و زایمان: در مدت اقامت در بیمارستان، شیرخوار شما کجا نگهداری شده است؟ ☐ من و شیرخوارم همیشه در طول شب و روز در کنار هم بودیم ☐ شیرخوارم در زمان‌هایی پیش من نبود بدلائل موجه پزشکی ☐ شیرخوارم در زمان‌هایی پیش من نبود بدلائل غیر موجه پزشکی نکته: شیرخوار نباید بیش از یک ساعت از مادر جدا شود، مگر به دلیل قانع کننده مستند پرس و جو کنید: اگر قانع کننده (بنا به دستورکشی پزشک متخصص) بوده، بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۷. ۳ الف
	۲۲. ب: در بخش نوزادان، اطفال و NICU: در مدت اقامت در بیمارستان، کودک زیر ۲ سال شما کجا نگهداری شده است؟ ☐ هر زمان می خواستم به کودکم دسترسی داشتم.	بلی ☐ (دسترسی و امکان اقامت ۲۴ ساعته مادر برای حضور در کنار کودک زیر ۲ سال بستری) خیر ☐	۷. ۳ ب
۳. ۲۳	آیا به شما گفته اند که در هر بار تغذیه، از هر دو پستان و بطور متناوب شیر بدهید؟ (تا زمان استقرار شیردهی و تشخیص مادر و کودک) (در بخش کودکان در مورد شیرخواران در سنین نوزادی سوال شود)	بلی ☐ خیر ☐ مورد ندارد ☐	۵. ۱۱
۳. ۲۴	آیا به شما راه‌های تشخیص کافی بودن شیر آموزش داده شده است؟ بلی ☐ خیر ☐ در صورت بلی توضیح دهید؟ نکته کلیدی: در صورت ذکر مورد، بلی را علامت بزنید. ☐ در کلیه سنین: وزنگیری مداوم بر اساس منحنی رشد. ☐ در صورت تغذیه انحصاری با شیر مادر بعد از روز چهارم تعداد ۶ کهنه مرطوب یا بیشتر در ۲۴ ساعت با ادرار کمرنگ و رقیق و ۳ تا ۸ بار اجابت مزاج در شبانه روز ماه اول، (بطور متوسط ۶۰۰ گرم در ماه در ۶ ماه اول تولد)	در صورت بلی و رعایت نکته کلیدی بلی را تیک بزنید بلی ☐ خیر ☐	۵. ۱۲
۳. ۲۵	آیا کارکنان به گونه‌ای با شما صحبت کرده اند که به شما در مورد تغذیه فرزندان با شیر مادر آرامش خاطر داده و نگرانان نکنند؟ ☐ بلی، (گفت و گوی آرامش بخش بدون ایجاد نگرانی) ☐ خیر، چه مطلبی؟.....	بلی ☐ خیر ☐	۷. ۴
۳. ۲۶	الف: آیا در خصوص امکان استفاده از تسهیلات لازم برای دوشیدن و ذخیره کردن شیر (شیردوش برقی بیمارستانی، ظرف نگهداری شیر و...) به شما اطلاع دادند؟ بلی ☐ خیر ☐ ب: آیا برای استفاده از موارد فوق دسترسی داشتید؟ بلی ☐ خیر ☐ نیاز نداشته است ☐ ج: در صورت استفاده، آیا کارکنان نحوه دوشیدن را به شما آموزش داده و بر نحوه دوشیدن نظارت کردند؟ بلی ☐ خیر ☐ نکته کلیدی: چنانچه الف (بلی) و ب (بلی) یا نیاز نداشته است (و ج (بلی) باشد پاسخ بلی را علامت می‌زنیم.	بلی ☐ خیر ☐	۵. ۱۳

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۳۰. ۲۷	آیا کارکنان درباره اینکه پس از بازگشت به منزل برای دریافت کمک در زمینه تغذیه کودک زیر ۲ سال به کجا مراجعه کنید اطلاعات مکتوبی به شما ارائه داده اند؟ بلی ☐ خیر ☐ اگر بلی چه اطلاعاتی به شما داده شد؟ (بپرسید، دیگر چه؟) نکات کلیدی: (در صورت ذکر حداقل ۱ مورد، بلی را علامت بزنید) اطلاعاتی که متناسب با وضعیت محلی باشد از جمله اینکه چگونه: ☐ از بیمارستان کمک دریافت نماید (مراجعه و یا تلفن به همین بیمارستان) ☐ مراجعه به مرکز بهداشتی درمانی و یا مراکز مشاوره تغذیه با شیرمادر ☐ با یک خط تلفن خاص (انجمن تغذیه با شیرمادر) برای دریافت کمک تماس بگیرد. ☐ از یک گروه حامی مادران یا یک رابط بهداشتی کمک بگیرد	بلی ☐ خیر ☐	۱۰. ۱

پاسخنامه فرم مصاحبه با مادر (فرم ارزیابی مجدد شماره ۳)

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: نام بخش:

سوالات	سوال ۱		سوال ۲	سوال ۳	سوال ۴	سوال ۵	سوال ۶			سوال ۷						
	تاریخ زایمان / زمان (ص، ظ، ش)	سن شیرخوار (ساعت، روز، ماه)	چندمین زایمان	تجربه شیردهی قبلی (بلی / خیر)	وزن تولد نوزاد (گرم)		CS بدون بیهوشی عمومی CS با بیهوشی عمومی	روش زایمان: واژینال	تشویق به راه رفتن و حرکت در لیبر / دلیل پزشکی (بلی / خیر)	الف) فوری یا کمتر از ۵ دقیقه به دلیل موجه پزشکی (بلی / خیر)	ب) تاخیر در آغوش گرفتن به دلیل موجه پزشکی (بلی / خیر)	خ) فوری / دلیل موجه پزشکی (بلی / خیر)	الف) چند دقیقه پس از بیهوش آمدن (بلی / خیر)	ب) علت تاخیر طبی (بلی / خیر)	پزشکی (بلی / خیر)	بیهوش آمدن / دلیل موجه بیهوش (بلی / خیر)
۱																
۲																
۳																
۴																
۵																
۶																
۷																
۸																
۹																
۱۰																
۱۱																
۱۲																
۱۳																
۱۴																
۱۵																
۱۶																
۱۷																
۱۸																

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: نام بخش:

[illegible]

۵۳

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۴) : مصاحبه با کارکنان

(کارکنان عهده دار مراقبت‌های مادر و کودک زیر ۲ سال)

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ:

مصاحبه در کدام بخش انجام می‌شود؟

☐ بلوک زایمان ☐ پس از زایمان ☐ نوزادان، NICU ☐ کودکان ☐ اتاق عمل ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری

مقدمه: توضیح دهید چرا می‌خواهید با کارکنان مصاحبه کنید و این اطلاعات محرمانه حفظ می‌شوند. تاکید کنید که هدف از ارزیابی، آزمون افراد مصاحبه شونده نیست بلکه تعیین کیفیت کلی ارائه خدمات است و نیز نتایج فردی به عنوان منبعی برای ارائه پس‌خوراند کلی استفاده می‌شوند.

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴.۱	سمت شما در این بیمارستان چیست؟ ☐ پزشک ☐ ماما ☐ پرستار سایر:		
۴.۲	از چه زمانی در این بخش شروع بکار نمودید؟ در صورت سابقه کمتر از ۶ ماه با سوال (۴.۳) و در غیر این صورت با سوال (۴.۴) ادامه دهید.	☐ کمتر از ۶ ماه ☐ بیشتر از ۶ ماه	
۴.۳	الف: آیا شما در بدو شروع به کار در این بیمارستان، در مورد سیاست تغذیه با شیر مادر و تغذیه شیرخوار و نقش شما در اجرای آن، آموزش دریافت کرده‌اید؟ ب: آیا در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت نموده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده‌اید؟	با هر دو معیار انطباق دارد: ☐ بلی ☐ خیر	
۴.۴	آیا از وقتی که در این بیمارستان مشغول به کار شده‌اید یا در محل خدمت قبلی، دوره آموزشی ۲۰ ساعته تغذیه با شیر مادر و فعالیت‌های دوستدار کودک دریافت کرده‌اید و آزمون پس از دوره را گذرانده‌اید؟ آیا حداقل ۳ ساعت آموزش بالینی نظارت شده گذرانده‌اید؟	☐ بلی ☐ خیر	
۴.۵	خلاصه کنید: حداقل ۲۰ ساعت آموزش شامل حداقل ۳ ساعت آموزش بالینی نظارت شده را گذرانده و نمره قبولی در آزمون پایان دوره (۴.۴) کسب نموده یا اگر کمتر از ۶ ماه سابقه خدمت دارند (۴.۲) حداقل در مورد سیاست تغذیه با شیر مادر توجیه و آگاه شده است و آزمون را با موفقیت گذرانده‌اند. (۴.۳)	☐ بلی ☐ خیر	۲.۶

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴.۶ الف	آیا می‌توانید فعالیت‌های جاری اتاق زایمان یا بخش پس از زایمان را که به مادران و کودکان در تغذیه موفق با شیر مادر کمک می‌کند نام ببرید؟ نکات کلیدی: (حداقل ذکر ۵ مورد ضروری است) ☐ شروع زودهنگام / تماس پوستی ☐ تغذیه براساس میل و تقاضای شیرخوار ☐ عدم استفاده از جایگزین شونده‌های شیر مادر ☐ عدم استفاده از بطری / گول‌زنک ☐ هم‌اتاقی ۲۴ ساعته ☐ ایجاد اعتماد به نفس در مادر ☐ کمک به مادر برای بغل کردن و به پستان گذاشتن شیرخوار. ☐ فعالیت‌های مرتبط با هر یک از ۱۰ اقدام ☐ دوشیدن شیر در موارد جدایی مادر و شیرخوار	کافی: ☐ بلی ☐ خیر	
۴.۶ ب	چرا مهم است که به یک کودک، جز در موارد ضرورت‌های پزشکی، شیرمصنوعی داده نشود؟ نکات کلیدی: (حداقل ذکر ۴ مورد ضروری است) ☐ کاهش تمایل شیرخوار به تغذیه با شیرمادر، که منجر به کاهش تولید شیر مادر می‌شود. ☐ کاهش اعتماد به نفس مادر در تغذیه با شیرمادر ☐ منجر به بروز واکنش‌های آلرژیک در شیرخوار می‌شود. ☐ اگر تغذیه با بطری صورت گیرد، منجر به سردرگمی در شیرخوار می‌شود. ☐ افزایش شانس ابتلا به عفونت‌ها ☐ سبب ایجاد هزینه‌های غیر ضروری می‌شود.	کافی: ☐ بلی ☐ خیر	
۴.۶ ج	علت اصلی زخم نوک پستان چیست؟ نکات کلیدی: ☐ پستان گرفتن نادرست و یا کودک پستان را به مقدار کافی در دهان نگیرد	تطابق با معیار: ☐ بلی ☐ خیر	
۴.۶ د	شایع‌ترین علل تولید ناکافی شیر مادر چیست؟ نکات کلیدی: (حداقل ذکر ۳ مورد لازم است) ☐ مکیدن غیر موثر و ناکافی شیرمادر ☐ عدم تغذیه براساس میل و تقاضای کودک ☐ پستان گرفتن نادرست جهت برداشت شیر از پستان ☐ استفاده از بطری یا گول‌زنک ☐ شروع زودرس شیر مصنوعی یا غذا کمکی	تطابق با معیار: ☐ بلی ☐ خیر	

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۵۴.۶	چرا برقراری تماس پوست به پوست بین مادر و کودک مهم است؟ نکات کلیدی: (حداقل ذکر ۳ مورد لازم است) ☐ گرم نگه داشتن کودک ☐ برقراری رابطه عاطفی بین مادر و شیرخوار ☐ شروعی خوب برای تغذیه با شیرمادر ☐ تنظیم ضربان قلب و تنفس نوزاد ☐ آرام کردن کودک / مادر ☐ تشویق تغذیه با شیرمادر براساس میل و تقاضای شیرخوار	تطابق با معیار: ☐ بلی ☐ خیر	
۴۰.۶ خ	خلاصه: حداقل ۴ تا از ۵ پاسخ (سوالات ۴۰.۶ الف - ۵۴.۶) صحیح هستند.	☐ بلی ☐ خیر	۲۰.۷
۴۰.۷	برای زن باردار چه آموزش‌هایی در مورد تغذیه با شیرمادر ضروریست؟ نکات کلیدی: (ذکر ۵ مورد کافی است) ☐ اهمیت / مزایای تغذیه با شیرمادر ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذیه با شیرمادر ☐ ظرف ساعت اول ☐ اهمیت هم‌اتاقی مادر و نوزاد ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه شیرخوار برحسب تقاضا ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیرمادر ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیرمادر ☐ عوارض شیرمصنوعی، بطری و گول‌زنک	با معیار انطباق دارد: ☐ بلی ☐ خیر	۲۰.۹
۴۰.۸	اگر یک همکار از شما بپرسد چرا مهم است که به مادران نمونه‌های شیر مصنوعی رایگان اهدایی شرکت‌ها داده نشود، چه دلیلی به او ارائه می‌دهید؟ نکات کلیدی: (ذکر حداقل ۴ مورد کافی است) ☐ این مسئله توسط کد یا قانون تغذیه با شیرمادر ممنوع شده است ☐ تغذیه با شیرمادر را تضعیف می‌کند. ☐ تغذیه توأم را تقویت و حمایت می‌کند. ☐ باعث می‌شود مادر تصور کند بیمارستان دادن شیر مصنوعی و مارک خاصی را تایید میکند. ☐ دادن شیرمصنوعی، تغذیه با شیرمادر را مشکل می‌سازد. ☐ ممکن است مادر توانایی تهیه فرمولا پس از تمام شدن نمونه‌های رایگان را نداشته باشد	با معیار انطباق دارد: ☐ بلی ☐ خیر	۴ ک

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴. ۹	۹. الف: آیا می‌توانید چگونگی آموزش مادر در مورد نحوه بغل کردن شیرخوار برای شیردهی را نشان دهید؟ (توجه: بهتر است، از کارمند بخواهید بصورت واقعی دربخش به یک مادر با رضایت خودش آموزش دهد. یا اینکه کارمند میتواند با استفاده از یک عروسک و پستان، به ارزیابی کننده بعنوان یک مادر آموزش دهد.) نکات کلیدی: نحوه صحیح بغل کردن ☐ مادر در وضعیت راحتی باشد ☐ کودک چسبیده به مادر، روبروی پستان ☐ سرو گوش و گردن و تنه کودک باید در یک امتداد باشند ☐ سرو شانه های کودک حمایت شود (بدن هم همینطور، برای نوزادان)	وضعیت بغل کردن صحیح: ☐ بله ☐ خیر پستان گرفتن / مکیدن صحیح: ☐ بله ☐ خیر	
	۹. ب: درباره نحوه پستان گرفتن و مکیدن چه چیزی به مادر آموزش می‌دهید؟ نکات کلیدی: وضعیت صحیح به پستان گذاشتن ☐ دهان کودک کاملاً باز باشد ☐ لب پایینی به بیرون برگشته ☐ چانه چسبیده به پستان باشد ☐ هاله پستان در قسمت بالایی دهان کودک بیشتر دیده شود تا در قسمت پایین. نکات کلیدی: وضعیت صحیح مکیدن ☐ گونه ها باید پرو برجسته باشند ☐ با مکیدن آرام و عمیق و شنیدن صدای قورت دادن توجه: اگر بطور کلی صحیح گفت و اطلاعات صحیح کافی برای کمک به مادران در بغل کردن و به پستان گذاشتن داد و غلط نداشت، پاسخ را قبول کنید.		
	۴. ۹ خ (خلاصه): کارمند نحوه بغل کردن (۴. ۹ الف) و به پستان گذاشتن و علائم مکیدن صحیح (۴. ۹ ب) را به مادر آموزش می‌دهد و به درستی شرح میدهد.		
		بلی ☐ خیر ☐	۵. ۱۴

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴.۱۰	آیا می‌توانید چگونگی آموزش مادر در مورد نحوه دوشیدن شیر با دست را توضیح و نشان دهید؟ (توجه: از مخاطب بخواهید با استفاده از یک پستان مدل، نحوه دوشیدن شیر با دست را نشان دهد یا به ارزیابی کننده بعنوان یک مادر آموزش دهد) نکات کلیدی: اگر همه موارد را ذکر کرد، بلی را علامت بزنید. ☐ تحریک جریان شیر (از طریق آرام سازی، ماساژ، گرم کردن، فکر کردن به بچه و...) ☐ یافتن مجاری شیر (در لبه خارجی هاله یا با فاصله‌ای حدود ۴ سانتی متر از عقب نوک پستان) و قرار دادن انگشت شست روی آن و انگشت اشاره در نقطه مقابل آن و حمایت پستان با بقیه انگشتان ☐ فشردن پستان در محل مجاری شیر ☐ تکرار این کار در قسمت‌های پستان (توجه: لازم نیست توضیحات دقیقاً مانند نوشته‌های بالا باشد اما باید کاملاً قابل درک و مفهوم باشد.)	بلی ☐ خیر ☐	۵.۱۵
۴.۱۱	بعضی از اقدامات و فرایندهای توصیه شده که می‌تواند به مادر کمک کند تا در جریان زایمان آرامش بیشتری داشته باشد و به راحتی بیشتر مادر و کنترل دردهای زایمان کمک کند چیست؟ (پرسید: دیگر چه؟) نکات کلیدی: (ذکر حداقل ۳ مورد کافی است) ☐ تشویق وی به داشتن همراه ثابت برای دریافت حمایت فیزیکی و عاطفی در صورت تمایل ☐ تشویق او به راه رفتن و حرکت در طول لیبر ☐ تشویق وی به نوشیدن و خوردن غذای سبک در طول لیبر ☐ تشویق مادر به انتخاب وضعیت دلخواه در طول زایمان ☐ عدم تشویق وی به داشتن وضعیت لیتوتومی (خواهی به پشت یا پاهای بالا) برای زایمان ☐ سایر (لطفاً درج شود).....	بلی ☐ خیر ☐	۸-م

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴.۱۲	چه مداخلاتی در جریان لیبر و زایمان نمی بایست بطور روتین انجام شود و صرفاً باید در صورت نیاز و در رابطه با عوارض مربوطه بکار رود؟ (پاسخ های لیست شده راخوانید، پیرسید: دیگر چه؟ و موارد اشاره شده را علامت بزنید) نکات کلیدی: (ذکر ۵ مورد کافی است) ☐ تحریک یا القاء زایمانی ☐ استفاده از مایع داخل وریدی (IV) ☐ مانیتورینگ الکترونیک مستمر جنینی ☐ استفاده از داروهای ضد درد یا بی حسی حین لیبر ☐ پاره کردن پرده های جنینی (کیسه آب) ☐ اپیزیوتومی ☐ زایمان با کمک ابزار ☐ سزارین ☐ توزین فوری، معاینه و پروفیلاکسی که تماس مستقیم پوست به پوست و مادر و کودک را مختل می کند. ☐ ساکشن دهان، گلو و بینی نوزاد ☐ سایر (لطفاً درج شود).....	بلی ☐ خیر ☐	م-۹
۴.۱۳	چه تمرین ها و مداخلاتی در جریان لیبر و زایمان می تواند احتمال یک شروع خوب برای تغذیه با شیر مادر را افزایش دهد؟ (پاسخ ها راخوانید. پیرسید: دیگر چه؟ و پاسخ های داده شده را تیک بزنید) نکات کلیدی: (حداقل ذکر ۳ مورد لازم است) ☐ تشویق مادر به داشتن یک همراه ثابت برای فراهم آوردن حمایت عاطفی و فیزیکی در جریان لیبر، در صورت تمایل ☐ استفاده از روش های کاهش درد غیر دارویی تا حد امکان ☐ تشویق مادر به حرکت کردن (راه رفتن) در طول لیبر و در نظر داشتن تمایل وی برای انتخاب وضعیت قرارگیری جهت زایمان تا حد امکان ☐ به حداقل رساندن مداخلات تهاجمی تا حد امکان (مثل القاء زایمانی، پاره کردن کیسه آب، اپیزیوتومی، زایمان با کمک ابزار، سزارین و...) ☐ تشویق مادر به داشتن تماس پوست با پوست مداوم با کودک حداقل در یک ساعت اول پس از تولد و کمک به وی برای شناسایی علائم آمادگی نوزاد جهت تغذیه با شیر مادر ☐ اجتناب از ساکشن دهان، حلق و بینی نوزاد. ☐ سایر (لطفاً درج شود).....	بلی ☐ خیر ☐	

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴.۱۴	تاثیر حضور مادر بر بالین کودک زیر ۲ سال بیمار و تغذیه او با شیر مادر در بهبود بیماری کودک چیست؟ نکات کلیدی: ذکر حداقل دو مورد تاثیر حضور مادر و دو مورد تاثیر تغذیه با شیر مادر کافیت و (بلی) را علامت بزنید. <u>تاثیر حضور مادر:</u> ☐ برقراری تماس پوستی و پیوند عاطفی بین مادر و شیرخوار ☐ کسب مهارت مراقبت و تغذیه شیرخوار توسط مادر ☐ تسهیل تغذیه شیرخوار (تولید و تداوم شیرمادر) و پیشگیری از مشکلات پستانی ☐ پاسخ به موقع به نیازهای جسمی و عاطفی شیرخوار و بهبودی سریعتر کودک بیمار (کاهش استرس و رنج ناشی از اقدامات درمانی دردناک، گریه، اتلاف انرژی، هیپوترمی و...) ☐ کمک به کارکنان بیمارستان در مراقبت از کودک بیمار <u>تاثیر تغذیه با شیرمادر در بهبود بیماری کودک:</u> ☐ تقویت سیستم ایمنی و کاهش شدت و طول بیماری ☐ تغذیه با کیفیت و جذب خوب، دریافت کافی مایعات ☐ احساس امنیت و آرامش ☐ راحت خوردن و بدون استرس	☐ بلی / صحیح ☐ خیر / غلط و یا ناکافی	
۴.۱۵	بنظر شما اهمیت استفاده از شیردوش برقی در بیمارستان چیست و چه نکاتی را باید هنگام استفاده رعایت کرد؟ نکات کلیدی: <u>اهمیت:</u> ☐ کمک به تخلیه بهتر تمام شیر پستان و بدین لحاظ شیر دوشیده شده از این طریق چربی و کالری بیشتر دارد ☐ صرفه جویی در وقت <u>نکات:</u> ☐ تخلیه شیر هرگز نباید دردناک باشد ☐ در ابتدای دوشیدن از حداقل فشار استفاده شود و بعد در صورت راحتی فشار را بالا ببرد ☐ رعایت و بکار بردن کلیه موارد کمک کننده به برقراری رفلکس جهش شیر ☐ دفعات دوشیدن شیر براساس الگوی تغذیه شیرخوار	☐ بلی / صحیح ☐ خیر / غلط و یا ناکافی	
۴.۱۶	به نظر شما ضرورت دوشیدن شیرمادر در موارد عدم تغذیه مستقیم از پستان چیست و در بیمارستان چه زمانی برای شروع دوشیدن شیر باید به مادر کمک شود؟ نکات کلیدی: <u>ضرورت:</u> ☐ بهره مندی شیرخوار از شیر مادر ☐ پیشگیری از احتقان پستان مادر ☐ پیشگیری از کاهش شیر مادر ☐ کمک به تولید و برقراری جریان شیر مادر <u>زمان:</u> در ۶ ساعت اول تولد یا حداکثر تا ۶ ساعت پس از پذیرش در بیمارستان	با هر دو معیار تطابق دارد ☐ بلی (صحیح) ☐ خیر (غلط)	

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴. ۱۷	به نظر شما اهمیت تکمیل فرم مشاهده شیردهی چیست و در چه زمانهایی باید تکمیل شود؟ نکات کلیدی: الف: اهمیت ارزیابی از طریق مشاهده وضعیت کلی مادر و شیرخوار، وضعیت پستان مادر، نحوه بغل کردن، نحوه پستان گرفتن و مکیدن شیرخوار ب: حداقل دوبار ظرف ۶ ساعت از تولد یا پذیرش در بخش و نیز قبل از ترخیص	با هر دو معیار تطابق دارد ☐ بلی (صحیح) ☐ خیر (غلط)	
۴. ۱۸	در صورتی که شیرخوار نتواند مستقیماً از پستان مادر تغذیه شود، چه روش‌هایی را در چه شرایط خاصی برای تغذیه توصیه می‌کنید؟ و نحوه تغذیه با فنجان را شرح دهید؟ در صورت ذکر هر روش نکات کلیدی مربوط به هر روش پرس و جو شود. نکات کلیدی: <u>الف:</u> الف- آدوشیدن در دهان: در تغذیه نوزادان نارس، ضعیف و بیمار، شیرخواران با امتناع از گرفتن پستان، شیردهی مجدد بلحاظ تحریک و تشویق شیرخوار به مکیدن و در نوزاد با سن حاملگی ۳۰ و حتی ۲۷ - ۲۸ هفتگی می‌تواند انجام شود. الف- ۲ فنجان: در مواردی که شیرخوار قادر به بلع بوده ولی هنوز نمی‌تواند به خوبی پستان را بمکد اغلب نوزادان با سن داخل رحمی ۳۲ - ۳۰ هفته به بعد می‌توانند با فنجان تغذیه شوند. الف- ۳ قاشق و سرنگ: برای استفاده از مقادیر کم شیر مثل آغوز مناسب است. الف- ۴ لوله معدی: (در صورت منع تغذیه از دهان) به دوروش بینی- معدی و دهانی معدی انجام می‌شود. در شیرخواران با سن حاملگی زیر ۳۰ هفته که قادر به مکیدن و یا بلعیدن نیستند. <u>ب:</u> نحوه تغذیه از فنجان: شیرخوار را به حالت نیمه نشسته در آغوش گرفته و لبه فنجان را روی لب پائینی او قرار داده و می‌گذارند تا شیر را به کمک زبانش بمکد نباید شیر را در دهان شیرخوار بریزند. توجه: در مورد (الف- ۱) ذکر دو مورد کافی است. در صورت پاسخ صحیح به الف و ب، صحیح را علامت بزنید.	در صورت ذکر هر دو مورد ☐ بلی (صحیح) ☐ خیر (غلط)	
۴. ۱۹	خلاصه: کارمند به ۵ سوال از ۶ سوال (سوالات ۴. ۱۸ - ۴. ۱۳)، پاسخ صحیح داد.	☐ بلی ☐ خیر	۲۰. ۸

پاسخنامه فرم مصاحبه با کارکنان (فرم ارزیابی مجدد شماره ۴)

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: نام بخش:

سوال	بخش	سوال ۱	سوال ۲	سوال ۳	سوال ۴	سوال ۵	سوال ۶	سوال ۷	سوال ۸	سوال ۹	سوال ۱۰	سوال ۱۱
شماره کارمند	(۱) بلوک زایمان (۲) پس از زایمان (۳) نوزادان NICU (۴) کودکان (۵) اتاق عمل (۶) واحد ارائه خدمات دوران بارداری	سمت	زمان شروع به کار در بخش	آگاهی از سیاست (بلی / خیر)	گذراندن دوره آموزشی ۲۰ ساعته (۳ ساعت آموزش بالینی نظارت شده) و آزمون پس از دوره (بلی / خیر)	خلاصه (بلی / خیر)	الف) بیان فعالیت بخش برای کمک به تغذیه موفق با شیر مادر (حداقل ۵ مورد) (بلی / خیر)	ب) مضرات شیر مصنوعی (حداقل ۴ مورد) (بلی / خیر)	ج) علت اصلی زخم نوک پستان (بلی / خیر)	د) شایعترین علل تولید ناکافی شیر مادر (بلی / خیر)	ه) علت اهمیت تماس پوست با پوست (بلی / خیر)	خلاصه بلی / خیر
۱							ذکر حداقل ۵ مورد دلیل ضرورت آموزش های شیر مادر برای زنان باردار (بلی / خیر)		ذکر حداقل ۳ دلیل برای عدم ارائه نمونه رایگان شیر مصنوعی (بلی / خیر)	الف) شرح و نمایش صحیح نحوه بغل کردن شیرخوار (بلی / خیر)	ب) شرح نحوه صحیح پستان گرفتن و مکیدن شیرخوار (بلی / خیر)	خلاصه (بلی / خیر)
۲										توضیح و نمایش صحیح نحوه آموزش دوشیدن شیر با دست (بلی / خیر)		
۳										ذکر حداقل سه مورد از اقدامات کمک کننده به مادر برای راحتی و آرامش مادر و کنترل دردهای زایمان (بلی / خیر)		

پاسخنامه فرم مصاحبه با کارکنان (فرم ارزیابی مجدد شماره ۴)

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: نام بخش:

سوال	سوال ۱۲	سوال ۱۳	سوال ۱۴	سوال ۱۵	سوال ۱۶	سوال ۱۷	سوال ۱۸	سوال ۱۹
ذکر حد اقل ۵ مورد از مداخلات که نباید روتین انجام شود (بلی / خیر)	ذکر حد اقل ۳ مورد از مداخلات در لیبر و زایمان برای شروع خوب شیردهی (بلی / خیر)	شرح صحیح تاثیر حضور مادر بر بالین کودک زیر ۲ سال بیمار و اثر تغذیه با شیر مادر در بهبود بیماری کودک (بلی / خیر)	ذکر اهمیت استفاده از شیردوش برقی در بیمارستان و نکات لازم هنگام استفاده (بلی / خیر)	به مادر برای دوشیدن تا ۶ ساعت پس از تولد یا پذیرش در بخش (بلی / خیر)	ضرورت دوشیدن شیر مادر در موارد عدم تغذیه مستقیم از پستان و کمک به مادر برای دوشیدن تا ۶ ساعت پس از تولد یا پذیرش در بخش (بلی / خیر)	ذکر اهمیت تکمیل فرم مشاهده شیردهی و زمان های تکمیل آن (بلی / خیر)	الف) ذکر روش های تغذیه شیرخوار در صورت عدم امکان تغذیه مستقیم از پستان مادر (بلی / خیر) ب) شرح نحوه تغذیه با فنجان (بلی / خیر)	خلاصه (بلی / خیر)
۱								
۲								
۳								
۴								
۵								
۶								
۷								
۸								
۹								
۱۰								
۱۱								
۱۲								

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۵): مصاحبه با مادران باردار

نام بیمارستان: نام بخش: تاریخ:

مقدمه: به مادر توضیح دهید چرا مایل هستید با وی مصاحبه کنید (به دلیل اینکه اطلاعات بیشتری در مورد تجارب او در این بیمارستان کسب کنید و دریابید چه اطلاعاتی در مورد تغذیه شیرخوار به او گفته شده است). به مادر متذکر شوید اگر به انجام مصاحبه رضایت دهد، اطلاعات او محرمانه باقی خواهد ماند.

(توجه: لازم است مصاحبه با مادران باردار در سه ماهه سوم بارداری که در دوران بارداری حداقل دو بار تا کنون ویزیت شده‌اند، انجام شود. اگر بیمارستان دارای بخش بستری برای دوران بارداری است، برخی از زنان باردار آن بخش نیز می‌توانند مورد مصاحبه قرار گیرند...)

شماره سوال	سوال	نتیجه	ریز اقدام
۵. ۱	سن بارداری شما چند هفته است؟	 هفته	
۵. ۲	چند بار در این بارداری برای دریافت خدمات دوران بارداری به این بیمارستان مراجعه کردید؟ در صورت ویزیت <u>حداقل دو بار</u> با سوالات بعد ادامه دهید.	 بار	
۵. ۳ الف	آیا کارکنان بیمارستان به شما در مورد امکان داشتن همراه به انتخاب خودتان حین دردهای زایمان و در زمان زایمان چیزی گفتند؟ می‌توانید همراه داشته باشید: بلی ☐ خیر ☐ (اگر (خیر)، در سوال ۵. ۳ خ (خیر) را علامت زده و به سوال ۵. ۴ بروید)	بلی ☐ خیر ☐	
۵. ۳ ب	(اگر (بلی)، آیا به شما گفته شد این مسئله چه فوایدی می‌تواند داشته باشد؟ نکته کلیدی: ☐ داشتن همراه برای حمایت‌های بیشتر جسمی و یا روحی روانی مفید خواهد بود.	بلی ☐ خیر ☐	
۵. ۳ خ	خلاصه: مادر گزارش می‌دهد که کارکنان به او گفته‌اند می‌تواند همراهی به انتخاب خودش حین درد زایمان و در زمان زایمان داشته باشد (۵. ۳ الف) و یک دلیل مفید بودن آن را نیز ذکر کرده است (۵. ۳ ب).	بلی ☐ خیر ☐	م- ۵
۵. ۴	آیا کارکنان بیمارستان به شما در مورد راه‌های کنترل درد و افزایش آرامش و راحتی در زمان درد زایمان، و اینکه چه چیزی برای مادر و شیرخوار و شیردهی بهتر است چیزی گفتند؟ نکات کلیدی: (در صورت ذکر حداقل ۲ مورد بلی را علامت بزنید) ☐ برای کنترل و مقابله با دردهای زایمان، بدون دارو راه‌هایی وجود دارد. ☐ اگر مصرف داروها کاهش یابد یا صرف نظر شود، برای مادر و نوزاد بهتر است و به آن‌ها اجازه داده می‌شود تا بلافاصله پس از زایمان و تولد هوشیار باشند و تغذیه با شیر مادر را با موفقیت بیشتری آغاز نمایند. ☐ کمک می‌کند تا همراه در طول زایمان، حمایت جسمی و روحی روانی خود را ارایه نماید. ☐ مادر می‌تواند راه برود، حرکت کند، و وضعیت خود را در طول زایمان تغییر دهد. ☐ مادر می‌تواند در حین زایمان در صورت تمایل بنوشد، و یا غذای سبک بخورد. ☐ حمام، لمس، ماساژ و سایر تکنیک‌های ریلکسیشن قابل انجام خواهد بود.	بلی ☐ خیر ☐	م- ۶

شماره سوال	سوال	نتیجه	ریز اقدام
۵.۵	آیا کارکنان بیمارستان، آموزشی چه به صورت انفرادی یا گروهی، در زمینه تغذیه با شیر مادر به شما ارائه دادند؟ (اگر فقط پمفلت ارائه شده، اما توضیحی داده نشده، (خیر) را علامت بزنید و به سوال ۵.۶ بروید و در آنجا هم (خیر) را علامت بزنید.) در صورت (بلی) سوالات ذیل را بپرسید.	بلی ☐ خیر ☐	۳.۱
۵.۶ الف	آیا کارکنان بیمارستان در مورد اهمیت تماس پوست به پوست بلافاصله پس از تولد به شما آموزش دادند؟ شرح دهید. نکات کلیدی: (در صورت ذکر ۲ مورد بلی را علامت بزنید) ☐ نوزاد را گرم نگه میدارد. ☐ به برقراری ارتباط عاطفی بین مادر و نوزاد کمک می‌کند. ☐ شروع خوبی برای تغذیه با شیر مادر است. ☐ به مادر و شیرخوار آرامش می‌دهد. ☐ تغذیه برحسب میل و تقاضا را تشویق می‌کند. ☐ تنفس و ضربان قلب را تنظیم می‌کند.	بلی ☐ خیر ☐	
۵.۶ ب	آیا کارکنان بیمارستان در مورد اهمیت هم اتاقي یا هم تختی مادر و شیرخوار در شبانه روز به شما آموزش دادند؟ شرح دهید. نکات کلیدی: (در صورت ذکر حداقل ۱ مورد بلی را علامت بزنید) ☐ شیرخوار مادر را بهتر می‌شناسد. ☐ می‌توانم هر زمان که شیرخوار نیاز داشت به او شیر بدهم. ☐ یاد می‌گیرم چگونه شیرخوار را کنترل و آرام کنم. ☐ نشانه‌های آمادگی شیرخوار برای تغذیه را یاد می‌گیرم.	بلی ☐ خیر ☐	
۵.۶ ج	آیا کارکنان در مورد ندادن آب، چای، شیرمصنوعی یا سایر موارد به شیرخوار در شش ماه اول به شما چیزی گفتند؟ آیا دلایل را برای شما توضیح دادند؟ شرح دهید. نکات کلیدی: (در صورت ذکر حداقل ۳ مورد بلی را علامت بزنید) ☐ نباید در شش ماه اول بجز شیر مادر چیز دیگری به شیرخوارم بدهم. ☐ تمایل شیرخوار به شیر مادر کم می‌شود و تولید شیر مادر کاهش می‌یابد. ☐ شانس ابتلا به عفونت در شیرخوار افزایش می‌یابد. ☐ ایمنی زایی شیر مادر برای شیرخوار کاهش می‌یابد. ☐ ریسک چاقی شیرخوار افزایش می‌یابد. ☐ در صورت استفاده از بطری، شیرخوار دچار سردرگمی در مکیدن پستان می‌شود.	بلی ☐ خیر ☐	
۵.۶ د	آیا کارکنان بیمارستان در مورد اهمیت در آغوش گرفتن و به پستان گذاشتن صحیح شیرخوار به شما آموزش دادند؟ شرح دهید نکته کلیدی: اگر شیرخوار درست در آغوش مادر قرار گیرد و درست پستان را بگیرد شیر کافی برداشت می‌کند و نوک پستان و پستان مادر صدمه نمی‌بیند.	بلی ☐ خیر ☐	

شماره سوال	سوال	نتیجه	ریز اقدام
۵۰۶ه	آیا کارکنان بیمارستان در مورد تغذیه شیرخوار بر حسب میل و تمایل او و نشانه های سیری شیرخوار به شما آموزش دادند؟ شرح دهید. نکات کلیدی: ☐ تغذیه شیرخوار نباید برحسب ساعت بلکه براساس خواست او انجام شود. ☐ کم شدن صدای بلع و تغییر یا توقف مکیدن. ☐ احساس راحتی و رضایت شیرخوار، به خواب رفتن و رها کردن پستان	بلی ☐ خیر ☐	
۵۰۶ط	آیا کارکنان بیمارستان در مورد مضرات تغذیه مصنوعی، گول زنک و بطری به شما آموزش دادند؟ شرح دهید نکته کلیدی: ☐ عدم حفاظت شیرخوار در مقابل بیماری های حاد و مزمن ☐ احتمال آلودگی، تهیه نادرست، هزینه ها و عوارض فراوان دیگر و مشکل بودن تغییر تصمیم برای برگشت به تغذیه از پستان	بلی ☐ خیر ☐	
۵۰۶ی	آیا کارکنان بیمارستان در مورد راه های پی بردن به کفایت شیر مادر به شما آموزش دادند؟ شرح دهید نکته کلیدی: در صورت ذکر مورد، بلی را علامت بزنید. ☐ در کلیه سنین: وزن گیری مداوم براساس منحنی رشد. ☐ در صورت تغذیه انحصاری با شیر مادر بعد از روز چهارم تعداد ۶ کهنه مرطوب یا بیشتر در ۲۴ ساعت با ادرار کمرنگ و رقیق و ۳ تا ۸ بار اجابت مزاج در شبانه روز ماه اول، (بطور متوسط ۶۰۰ گرم در ماه در ۶ ماه اول تولد)	بلی ☐ خیر ☐	
۵۰۶خ	خلاصه: در اینجا تصمیم گیری به دو صورت بر اساس تعداد بار مراجعه برای دریافت خدمات دوران بارداری (۵۰۲) می باشد. الف: چنانچه مادر باردار تا زمان مصاحبه دو بار مراجعه کرده است لازم است حداقل به ۳ سوال از ۷ سوال ۵۰۶ (الف-ی) پاسخ صحیح دهد ب: اگر بیش از دو بار ویزیت شده بایستی حداقل ۵ سوال از ۷ سوال بالا را که از او پرسیده شده است صحیح پاسخ دهد. (۵۰۶ الف-ی) (توجه: اگر کارکنان به مادر چیزی نگفتند، (خیر) را علامت بزنید)	بلی ☐ خیر ☐	۳۰۲

فرم‌های خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده و گزارش نتایج ارزیابی مجدد

(بیمارستان‌های دوستدار کودک)

۶ الف: فرم‌های خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده، امتیازبندی، توصیه‌ها و پیشنهادات

۶ ب: فرم‌های خلاصه نتایج ارزیابی مجدد

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۶الف) : خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده، امتیازبندی، توصیه‌ها و پیشنهادات بیمارستان دوستدار کودک

نام و آدرس بیمارستان:

تاریخ دوره ارزیابی مجدد:

اعضای تیم ارزیابی مجدد:

***توجه:** در ستون سمت چپ جداول ذیل (شماره سوال)، عدد سمت چپ شماره فرم را نشان می‌دهد. به عنوان مثال (۱. ۲) یعنی سوال ۱ از فرم شماره ۲ در مورد ریز اقداماتی که پاسخ آن‌ها بلی و خیر است، در صورت (بلی) امتیاز ۱۰۰٪ و در صورت (خیر) صفر درصد منظور شود. ضمناً در مورد سوالات مصاحبه با مادران، چنانچه مادری به سوالاتی پاسخ نداده و کد (۰) در مربع لحاظ شود موارد صفر از مخرج کسر حذف شده و جزء محاسبه نمی‌آید. در واقع در سوال مذکور کد «صفر» جزء نمونه‌ها محاسبه نمی‌شود، صورت کسر جمع موارد (بلی = ۱) و مخرج کسر جمع موارد (بله و خیر) خواهد بود.

اقدام اول: سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر در معرض دید کلیه کارکنان نصب و به آن‌ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش شود.

(برای داده‌ها به فرم شماره ۲ (بررسی مستندات و مکتوبات و مشاهده تجهیزات و مواد آموزشی) مراجعه کنید)

شماره ریز اقدام	مستندات، مکتوبات و پرونده‌ها	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۱.۱	مستندات نشان می‌دهد بیمارستان متعهد به اجرای سیاست کشوری تغذیه با شیر مادر می‌باشد: ☐ مرور فرم تعهدنامه کتبی سیاست‌نامه کشوری امضا شده توسط کارکنان در زونکن مدارک و صورتجلسات بیمارستانی دوستدار کودک ☐ آگاهی مدیران و کارکنان از سیاست بیمارستان	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۱	فرم شماره ۲
۱.۲	مستندات نشان می‌دهد صورتجلسات کمیته بیمارستانی شیر مادر (مرور دو صورتجلسه اخیر) که محتوی مصوباتی در جهت ارتقاء تغذیه با شیر مادر و رفع مشکلات و پیگیری مصوبات قبلی باشد، وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۲	فرم شماره ۲
۱.۳	مستندات نشان می‌دهد زمان برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد پس از زایمان و مدت این تماس در پرونده آنان ثبت می‌شود.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۳	فرم شماره ۲
۱.۴	مستندات نشان می‌دهد در پرونده بیمارستانی شیرخواران زیر دو سال نوع تغذیه شیرخوار (در زمان تولد یا پذیرش در بخش و نیز نوع تغذیه در زمان ترخیص) و مشکلات احتمالی مربوطه و شیوه رفع آن ذکر شده است.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۴	فرم شماره ۲
۱.۵	مستندات نشان می‌دهد که کارکنان با استفاده از فرم مشاهده شیردهی شیر خوردن شیرخوار زیر ۶ ماه را حداقل دو بار ارزیابی می‌کنند.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۵	فرم شماره ۲
۱.۶	مستندات نشان می‌دهد در زمان ترخیص پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر با محتوای استاندارد به مادر داده می‌شود و به تعداد کافی در بیمارستان موجود است.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۶	فرم شماره ۲

شماره ریز اقدام	مرور مستندات، مکتوبات و پرونده ها	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۱۰۷	مستندات نشان می دهد اجرای ده اقدام دوستدار کودک در بیمارستان سالی دو بار پایش شده است: ☐ اجرای پایش سالی دو بار ☐ استخراج شاخص های ده اقدام ☐ استخراج شاخص های فرم های خلاصه گزارش ثبت تغذیه شیرخواران و ثبت آموزش کارکنان در راهنمای پایش ☐ تدوین و اجرای مداخلات با برنامه زمان بندی و تعیین مسئول اجرا اگر همه وجود دارد، بلی را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۱۲	فرم شماره ۲
مشاهدات				
۱۰۸	مشاهدات نشان می دهد کارکنان از دستورالعمل کشوری شروع شیردهی در ساعت اول اطلاع دارند و نسخه ای از آن در زونکن برنامه شیر مادر بیمارستان در دسترس است و در اتاق زایمان و اتاق عمل اجرا می شود.	بلی ☐ خیر ☐ ☐ مورد ندارد (بیمارستان کودکان) %.....	۲۰۲۰	فرم شماره ۲
۱۰۹	مشاهدات نشان می دهد فیلم آموزشی معتبر و مصوب کمیته کشوری تغذیه با شیر مادر حداکثر تا ۲۴ ساعت اول پس از زایمان برای مادر به نمایش گذاشته می شود.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۲۱	فرم شماره ۲
۱۰۱۰	مشاهدات نشان می دهند که پوستر ده اقدام در تمام مکان های لازم نصب شده است.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۱۷	فرم شماره ۲
۱۰۱۱	مشاهدات نشان می دهند پوسترهای آموزشی شیر مادر در مکان های لازم وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۱۸	فرم شماره ۲
۱۰۱۲	مشاهدات نشان می دهد سیاست ترویج تغذیه با شیر مادر در داروخانه بیمارستان (شامل خصوصی، بوفه و فروشگاه) اجرا می شود: ☐ شیر مصنوعی در معرض دید قرار ندارد و در صورت فروش با رعایت قانون ترویج تغذیه با شیر مادر می باشد (برچسب و تصویر و ترکیب و خرید و راهنمایی خانواده جهت طرز تهیه و مصرف) ☐ پستانک (گول زنک)، بطری، پوستر... تبلیغ جانشین شونده های شیر مادر وجود ندارد. ☐ پوسترهای ترویج تغذیه با شیر مادر (شامل پوستر ده اقدام) وجود دارد. ☐ موجود بودن وسایل کمکی تغذیه با شیر مادر (شیردوش مناسب، SNS، پد، ظرف ذخیره شیر، فنجان تغذیه کودک)	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۱۹	فرم شماره ۲

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های زیر نیاز می‌باشد:

۱.۱۲ ☐ ۱.۱۱ ☐ ۱.۱۰ ☐ ۱.۹ ☐ ۱.۸ ☐ ۱.۷ ☐ ۱.۶ ☐ ۱.۵ ☐ ۱.۴ ☐ ۱.۳ ☐ ۱.۲ ☐ ۱.۱ ☐

امتیاز کسب شده بیمارستان	معیار سنجش	ریز اقدامات اقدام ۱
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۱
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۲
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۳
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۴
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۵
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۶
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۷
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۸
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۹
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۱۰
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۱۱
%.....	%۱۰۰	☐ ۱.۱۲

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام اول در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تامین می‌کند: ☐ بلی ☐ خیر

اقدام اول: سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر در معرض دید کلیه کارکنان نصب و به آن‌ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش شود.

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام دوم: کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت های لازم برای اجرای این سیاست آموزش های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت ببینند.

(برای داده ها به فرم های شماره ۲ و ۴ مراجعه کنید)

شماره ریز اقدام	مرور مطالب مکتوب و مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۲.۱	ثبت آموزش ها، مشاهده گواهی آموزشی کارکنان و برگه های حضور و غیاب نشان می دهد که: ☐ حداقل ۹۰٪ کارکنان بالینی مسئول مراقبت از زنان باردار، مادران و کودکان زیر دو سال و داروساز داروخانه که بیش از ۶ ماه از خدمتشان در بیمارستان می گذرد حداقل ۲۰ ساعت (براساس کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک آموزش ۲۰ ساعته، شامل حداقل ۳ ساعت کار بالینی تحت نظارت) آموزش تغذیه با شیر مادر دیده اند. ☐ کلیه کارکنانی که سابقه کاری کمتر از ۶ ماه دارند در زمان شروع به کار در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.	بلی ☐ خیر ☐ ٪.....	۲.۷	فرم شماره ۲
۲.۲	مرور برنامه کارگاه آموزشی نشان می دهد که موضوعات ذیل را به نحو مناسبی پوشش داده است: ☐ ده اقدام برای موفقیت در تغذیه با شیر مادر (کتاب آموزش ۲۰ ساعته) تئوری و عملی ☐ مفاد قانون ترویج تغذیه با شیر مادر جمهوری اسلامی ایران و کد بین المللی (کتابچه قانون) ☐ سوالات قبل و بعد از پایان دوره	بلی ☐ خیر ☐ ٪.....	۲.۸	فرم شماره ۲
۲.۳	مستندات نشان می دهد کارکنان در انتهای کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته در آزمون شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.	بلی ☐ خیر ☐ ٪.....	۲.۹	فرم شماره ۲
۲.۴	مستندات نشان می دهد بازآموزی (بر اساس نیاز سنجی و موضوعات در اولویت)، حداقل هر دو سال یکبار، برای کارکنان ارائه می شود.	بلی ☐ خیر ☐ ٪.....	۲.۱۰	فرم شماره ۲

شماره ریز اقدام	مرور مطالب مکتوب و مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۲۰۵	منابع آموزشی مورد نیاز برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر موجود و در دسترس کارکنان می باشد. ☐ کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان‌های دوستدار کودک (دوره آموزشی ۲۰ ساعته برای کارکنان بیمارستان‌ها) ☐ مجموعه آموزشی ترویج تغذیه با شیر مادر ☐ راهنمای آموزشی مادران باردار برای تغذیه با شیر مادر ☐ راهنمای آموزشی مادران (پاسخ به سوالات رایج شیردهی) ☐ راهنمای آموزشی کارکنان بهداشتی درمانی در مورد تغذیه با شیر مادر در ساعت اول	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰۲۲	فرم شماره ۲
مصاحبه با کارکنان بالینی				
۲۰۶	کارکنان ذیل آموزش‌های مربوط به تغذیه با شیر مادر و اقدامات دوستدار کودک را حداقل به مدت ۲۰ ساعت در کل، مشتمل بر ۳ ساعت کار عملی نظارت شده گذرانده‌اند و نمره قابل قبول آزمون (حداقل ۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده‌اند و یا اگر کمتر از ۶ ماه از خدمت‌شان می‌گذرد حداقل در مورد سیاست تغذیه با شیر مادر توجیه و آگاه شده‌اند و نمره قابل قبول آزمون کتاب ۲۰ ساعته را کسب کرده‌اند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۴۰۵	فرم شماره ۴
۲۰۷	کارکنان ذیل قادرند به ۴ سوال از ۵ سوال مطرح شده در ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر (سوالات ۴۰۶ الف - ۴۰۶ هـ) پاسخ درست بدهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۴۰۶ خ	فرم شماره ۴
۲۰۸	کارکنان ذیل قادرند به ۵ سوال از ۶ سوال مطرح شده در زمینه آگاهی از برخی موارد مرتبط با تغذیه با شیر مادر (سوالات ۴۰۸ - ۴۰۱۳) پاسخ درست بدهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۴۰۱۹	فرم شماره ۴

شماره ریز اقدام	مصاحبه با کارکنان	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۲۰۹	کارکنان ذیل قادرند حداقل ۵ عنوان از آموزش های لازم در مورد تغذیه با شیرمادر در دوران بارداری را نام ببرند. ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱□ ۲□ ۳□ ۴□ ۵□ ۶□ ۷□ ۸□ ۹□ ۱۰□ ۱۱□ ۱۲□ ۱۳□ ۱۴□ ۱۵□ ۱۶□ ۱۷□ ۱۸□ ۱۹□ ۲۰□	کل:.....از.....نفر: درصد:.....	۴۰۷	فرم شماره ۴
امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ های مورد نیاز به شرح ذیل می باشد. ۲۰۹□ ۲۰۸□ ۲۰۷□ ۲۰۶□ ۲۰۵□ ۲۰۴□ ۲۰۳□ ۲۰۲□ ۲۰۱□				

ریز اقدامات اقدام ۲	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
۲۰۱ □	٪۱۰۰	٪.....
۲۰۲ □	٪۱۰۰	٪.....
۲۰۳ □	٪۱۰۰	٪.....
۲۰۴ □	٪۱۰۰	٪.....
۲۰۵ □	٪۱۰۰	٪.....
۲۰۶ □	٪۹۰	٪.....
۲۰۷ □	٪۹۰	٪.....
۲۰۸ □	٪۹۰	٪.....
۲۰۹ □	٪۹۰	٪.....
خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام دوم در بیمارستان های دوستدار کودک را کاملاً تامین می کند: □ بلی □ خیر		

اقدام دوم: کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت‌های لازم برای اجرای این سیاست آموزش‌های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت ببینند.

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام سوم: مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیرمادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی، بطری و گول زنک آموزش دهند.

(برای داده ها به پاسخنامه فرم شماره ۵ و فرم شماره ۲ مراجعه کنید)

شماره ریزاقدام	مصاحبه با زنان باردار:	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۳.۱	زنان باردار ذیل گزارش می کنند که کارکنان در زمان مراجعه برای دریافت خدمات دوران بارداری با آنان بصورت انفرادی یا گروهی در مورد تغذیه با شیرمادر صحبت کرده است و آموزش ارائه شده است. ۱= بلی ۲= خیر ۰= بدون پاسخ ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐ ۷ ☐ ۸ ☐ ۹ ☐ ۱۰ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد	۵.۵	فرم شماره ۵
۳.۲	زنان باردار ذیل اطلاعات اساسی ارائه شده یا بحث شده را (برحسب تعداد دفعات مراجعات حداقل سه یا پنج تا از هفت موضوع) به درستی پاسخ می دهند: ۱= بلی ۲= خیر ۰= بدون پاسخ ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐ ۷ ☐ ۸ ☐ ۹ ☐ ۱۰ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد	۵.۶ خ	فرم شماره ۵
مشاهدات و مرور مستندات				
۳.۳	برنامه مدونی مشتمل بر عناوین آموزشی مشخص (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) برای جلسات آموزشی تغذیه با شیرمادر وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐	۲.۱۳	فرم شماره ۲
۳.۴	جلسات بر اساس مشاهده چک لیست های تکمیل شده آموزش مادران شامل موارد ذیل می باشد: ☐ فواید تغذیه با شیرمادر ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذیه با شیرمادر ظرف ساعت اول ☐ اهمیت هم اتاقی مادر و نوزاد ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه شیرخوار برحسب تقاضا ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیرمادر ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیرمادر ☐ عوارض شیر مصنوعی، بطری و گول زنک چنانچه ۶ مورد از ۸ مورد را پوشش می دهد، بلی را علامت بزنید	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۱۴	فرم شماره ۲

شماره ریزاقدام	شماره مرور مستندات و مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۳.۵	جلسه آموزشی برای همسر یا افراد دیگری از خانواده تشکیل می‌شود.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۲۹	فرم شماره ۲
۳.۶	زنان باردار نیازمند مراقبت ویژه برای شیردهی (براساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) شناسایی و ثبت می‌شوند و کمک‌های لازم به آن‌ها ارائه می‌گردد.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۱۵	فرم شماره ۲
۳.۷	به مادران باردار سی‌دی یا پمفلت آموزشی تغذیه با شیرمادر داده می‌شود.	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲.۳۰	فرم شماره ۲
امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد. ☐ ۳.۷ ☐ ۳.۶ ☐ ۳.۵ ☐ ۳.۴ ☐ ۳.۳ ☐ ۳.۲ ☐ ۳.۱				

ریز اقدامات اقدام ۳	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
☐ ۳.۱	٪۸۰	%.....
☐ ۳.۲	٪۸۰	%.....
☐ ۳.۳	٪۱۰۰	%.....
☐ ۳.۴	٪۱۰۰	%.....
☐ ۳.۵	٪۱۰۰	%.....
☐ ۳.۶	٪۱۰۰	%.....
☐ ۳.۷	٪۱۰۰	%.....
خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام سوم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند: ☐ بلی ☐ خیر ☐ این اقدام قابل بررسی نیست زیرا بیمارستان خدمات دوران بارداری ارائه نمی‌کند.		

اقدام سوم: مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیرمادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی، بطری و گول زنک آموزش دهند.

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام چهارم: به مادران کمک کنند تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیر مادر را در ساعت اول تولد شروع کنند و در کلیه بخش‌ها برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه‌ای طراحی گردد که اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نکند.

(برای داده‌ها به فرم شماره ۳ و فرم شماره ۲ مراجعه کنید)

شماره ریز اقدام	مصاحبه بامادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
ع-۳	مادران ذیل زایمان واژینال، زایمان سزارین بدون بیهوشی عمومی و زایمان سزارین با بیهوشی عمومی داشته‌اند: (طبیعی: زایمان واژینال (۱)، بی‌حسی: سزارین بدون بیهوشی عمومی (۲)، بیهوشی: سزارین با بیهوشی عمومی (۳)) ۱ □ ۲ □ ۳ □ ۴ □ ۵ □ ۶ □ ۷ □ ۸ □ ۹ □ ۱۰ □ ۱۱ □ ۱۲ □ ۱۳ □ ۱۴ □ ۱۵ □ ۱۶ □ ۱۷ □ ۱۸ □ ۱۹ □ ۲۰ □ ۲۱ □ ۲۲ □ ۲۳ □ ۲۴ □ ۲۵ □ ۲۶ □ ۲۷ □ ۲۸ □ ۲۹ □ ۳۰ □	واژینال: از ... نفر: % سزارین بدون بیهوشی عمومی: ... از: نفر: % سزارین با بیهوشی عمومی: از: نفر: % *	۳.۴	فرم شماره ۳
۴.۱	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش دادند که نوزادشان بلافاصله یا در عرض ۵ دقیقه پس از تولد (یا اگر سزارین با بیهوشی عمومی است، وقتی مادر قادر به پاسخگویی شد) به آنها داده شده، و اگر چنین نشده طبق بررسی‌ها، دلایل قابل قبول پزشکی مستند برای تاخیر وجود داشت: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱ □ ۲ □ ۳ □ ۴ □ ۵ □ ۶ □ ۷ □ ۸ □ ۹ □ ۱۰ □ ۱۱ □ ۱۲ □ ۱۳ □ ۱۴ □ ۱۵ □ ۱۶ □ ۱۷ □ ۱۸ □ ۱۹ □ ۲۰ □ ۲۱ □ ۲۲ □ ۲۳ □ ۲۴ □ ۲۵ □ ۲۶ □ ۲۷ □ ۲۸ □ ۲۹ □ ۳۰ □	کل: از: نفر: درصد	۳.۶ خ ۳.۷ خ	فرم شماره ۳

شماره ریز اقدام	مصاحبه بامادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۴.۲	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش کردند که در اولین تماس پوست به پوست بمدت ۶۰ دقیقه یا بیشتر یا حداقل تا پایان اولین تغذیه بدون جدایی، با نوزاد خود تماس داشته‌اند و یا نوزاد به دلایل پزشکی مستند از مادر جدا شد: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۳۰. ۸ خ	فرم شماره ۳
۴.۳	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش کردند که برای جستجوی علایم آمادگی شیرخوار به تغذیه با شیر مادر تشویق و راهنمایی شدند و به ایشان برای شروع شیردهی کمک شده است: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۳۰. ۹	فرم شماره ۳
۴.۴	در بخش NICU و نوزادان: آیا این امکان به شما داده شده که نوزادتان در تماس پوست به پوست با شما قرار بگیرد؟ ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۳۰. ۸ ج	فرم شماره ۳
مشاهدات و مرور مستندات				
۴.۵	مشاهدات نشان می‌دهد دمای محل زایمان (اتاق زایمان و اتاق عمل) مناسب است: (۲۵-۲۸ درجه سانتیگراد)	بلی ☐ خیر ☐ %.....	۲۰. ۲۵	فرم شماره ۲
۴.۶	در بخش اطفال، نوزادان و NICU طول مدت ناشتا بودن (NPO) به دلیل اقدامات درمانی از جمله عمل جراحی کم‌تر و یا برابر ۴ ساعت بوده است (اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نشده است) پرونده ۱ ☐ پرونده ۲ ☐ پرونده ۳ ☐ پرونده ۴ ☐ پرونده ۵ ☐ پرونده ۶ ☐ اگر ۴ مورد از ۶ مورد کم‌تر یا مساوی ۴ ساعت است، (بلی) را علامت بزنید: ☐ بلی (تداوم شیردهی) ☐ خیر (عدم تداوم شیردهی) ☐ مورد ندارد	بلی ☐ خیر ☐ مورد ندارد ☐ %.....	۲۰. ۱۱	فرم شماره ۲

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد:

☐ ۴.۱ ☐ ۴.۲ ☐ ۴.۳ ☐ ۴.۴ ☐ ۴.۵ ☐ ۴.۶

امتیاز کسب شده بیمارستان	معیار سنجش	ریز اقدامات اقدام ۴
واژینال: % سزارین بدون بیهوشی عمومی: % سزارین با بیهوشی عمومی: %	* (درصد های حاصل از این ریز اقدام برای انجام مداخلات لازم در جهت کاهش سزارین و نیز در صورت الزام به انجام سزارین ترجیح استفاده از روش بی حسی که در نهایت سبب ارتقاء سلامت مادر و شیرخوار و موفقیت مادران در شیردهی خواهد بود کاربرد دارد.)	ع-۳ ☐
..... %	۸۰ %	۴.۱ ☐
..... %	۷۰ %	۴.۲ ☐
..... %	۸۰ %	۴.۳ ☐
..... %	۸۰ %	۴.۴ ☐
..... %	۱۰۰ %	۴.۵ ☐
..... %	۱۰۰ % یا مورد ندارد	۴.۶ ☐
خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام چهارم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند: ☐ بلی ☐ خیر ☐		

اقدام چهارم: به مادران کمک کنند تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیر مادر را در ساعت اول تولد شروع کنند و در کلیه بخش ها برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه ای طراحی گردد که اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نکند.

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادری یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.

(برای داده‌ها به فرم شماره ۲، شماره ۳، شماره ۴ مراجعه کنید)

شماره ریزاقدام	مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۵. ۱	برای مادران در هر یک از بخش ها (پس از زایمان، اطفال، NICU و نوزادان) امکان استفاده از شیردوش برقی بیمارستانی وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰. ۲۶	فرم شماره ۲
۵. ۲	در بخش ها وسایل نگهداری شیر دوشیده شده و خورانش آن (فنجان، ظرف های مخصوص نگهداری شیر، یخچال) وجود دارد. در صورت وجود کل موارد فوق در بخش پس از زایمان، کودکان، نوزادان و NICU پاسخ (بلی) را علامت بزنید.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰. ۲۷	فرم شماره ۲
۵. ۳	در بخش ها وسایل و دستورالعمل استریل کردن شیردوش و ظروف شیر وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰. ۲۸	فرم شماره ۲
مصاحبه با مادران				
۵. ۴ الف	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اظهار نمودند که کارکنان پس از اولین کمک در ساعت اول، تغذیه شیرخوارشان از پستان را در تغذیه نوبت بعد حداکثر ظرف ۶ ساعت پس از تولد مشاهده و به آنان کمک بیشتری کرده اند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: ... از ... نفر: ۳۰. ۱۱ الف درصد:	فرم شماره ۳	
۵. ۴ ب	در بخش نوزادان، اطفال و NICU: مادران ذیل اظهار نمودند که کارکنان برای تغذیه مستقیم شیرخوار از پستان و یا دوشیدن شیر حداکثر ظرف ۶ ساعت از پذیرش در بخش کمکشان کردند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: ... از ... نفر: ۳۰. ۱۱ ب درصد:	فرم شماره ۳	

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادری یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.

(برای داده‌ها به فرم شماره ۲، شماره ۳، شماره ۴ مراجعه کنید)

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۵.۵	مادران ذیل قادرند وضعیت صحیح بغل کردن شیرخوار، علایم و نشانه‌های خوب پستان گرفتن و خوب مکیدن شیرخوار را توضیح داده و نمایش دهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۲	فرم شماره ۳
۵.۶	مادران ذیل اظهار نمودند که پرسنل نحوه دوشیدن شیر با دست را به آنان نشان داده‌اند و به آن‌ها نوشته یا پمفلتی دراین خصوص ارائه داده‌اند و قادرند نحوه دوشیدن شیر با دست را نشان دهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۳	فرم شماره ۳
۵.۷	مادران ذیل اظهار نمودند که نحوه نگهداری شیر دوشیده شده را به آن‌ها آموزش داده‌اند و به درستی بیان می‌کنند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۴	فرم شماره ۳
۵.۸	مادران ذیل اظهار نمودند نحوه خوراندن شیر دوشیده شده و وسیله مورد نیاز به آن‌ها آموزش داده شده است و قادرند آنرا به درستی شرح دهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۵	فرم شماره ۳

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادری یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.

(برای داده ها به فرم شماره ۲، شماره ۳، شماره ۴ مراجعه کنید)

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۵.۹	مادران ذیل اظهار نمودند، در مورد اینکه چند بار در شبانه روز باید شیر خود را بدوشند تا تولید شیر ادامه یابد (در شرایط عدم امکان تغذیه مستقیم از پستان) به آن ها آموزش داده اند و قادرند آن را به درستی شرح دهند. ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۶	فرم شماره ۳
۵.۱۰	مادران ذیل اظهار داشتند که کارکنان در مورد خطرات تغذیه مصنوعی (شیرمصنوعی، بطری و گول زنگ) با آنان صحبت کرده اند و قادرند بدرستی آنرا بازگو کنند: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۱۹	فرم شماره ۳
۵.۱۱	مادران ذیل اظهار داشتند که به آن ها گفته شده تا زمان استقرار شیردهی در هر بار تغذیه، از هر دو پستان و هر بار بطور متناوب شیر بدهند: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: ... از ... نفر: درصد:	۳. ۲۳	فرم شماره ۳

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادر یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.

(برای داده ها به فرم شماره ۲، شماره ۳، شماره ۴ مراجعه کنید)

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۵. ۱۲	مادران ذیل اظهار داشتند که به آن ها راه های تشخیص کافی بودن شیرمادر آموزش داده شده است و بدرستی راه ها را شرح می دهند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ	کل: ... از... نفر: درصد:.....	۳. ۲۴	فرم شماره ۳
	۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐			
۵. ۱۳	مادران ذیل اظهار داشتند که در خصوص امکان استفاده از تسهیلات لازم برای دوشیدن و ذخیره کردن شیر (شیردوش برقی بیمارستانی. ظرف نگهداری شیر و...) مطلع شده و برای استفاده دسترسی داشته اند و در خصوص نحوه دوشیدن با شیردوش برقی راهنمایی و کمک شده اند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ	کل: ... از... نفر: درصد:.....	۳. ۲۶	فرم شماره ۳
	۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐			
مصاحبه با کارکنان				
۵. ۱۴	کارکنان ذیل به مادران در مورد وضعیت بغل کردن و به پستان گذاشتن آموزش میدهند، و تکنیک آن ها در هر دو مورد صحیح است: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ	کل: ... از... نفر: درصد:.....	۴. ۹ خ	فرم شماره ۴
	۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐			
۵. ۱۵	کارکنان ذیل به مادران در مورد نحوه دوشیدن شیر با دست آموزش می دهند و توضیحات و نمایش آن ها در مورد نحوه آموزش، کافی و صحیح است: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ	کل: ... از... نفر: درصد:.....	۴. ۱۰	فرم شماره ۴
	۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐			

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد

۵.۱ □ ۵.۲ □ ۵.۳ □ ۵.۴ الف □ ۵.۴ ب □ ۵.۵ □ ۵.۶-۵.۹ □ ۵.۱۰-۵.۱۲ □ ۵.۱۳ □ ۵.۱۴ □ ۵.۱۵ □

ریز اقدامات اقدام ۵	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
۵.۱ □	%۱۰۰	%.....
۵.۲ □	%۱۰۰	%.....
۵.۳ □	%۱۰۰	%.....
۵.۴ الف □	%۸۰	%.....
۵.۴ ب □	%۸۰	%.....
۵.۵ □	%۸۰	%.....
۵.۶-۵.۹ □	حداقل %۷۰ در دو آیتیم و حداقل %۸۰ در دو آیتیم	%.....
۵.۱۰-۵.۱۲ □	حداقل %۷۰ در یک آیتیم و حداقل %۸۰ در دو آیتیم	%.....
۵.۱۳ □	%۹۰	%.....
۵.۱۴ □	%۱۰۰	%.....
۵.۱۵ □	%۱۰۰	%.....

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام پنجم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند □ بلی □ خیر

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادر یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام ششم: به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیر مادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)
(برای داده‌ها به فرم‌های شماره ۲ و ۳ مراجعه کنید)

شماره ریز اقدام	مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۶.۱	مشاهدات در بخش‌ها نشان می‌دهد که:از..... شیرخواران مشاهده شده، فقط با شیر مادر تغذیه شدند، یا در غیر این صورت دلیل مستند قابل قبول پزشکی برای دریافت چیزی غیر از شیر مادر وجود داشته است.	کل: از نفر: درصد	۲.۳۶	فرم شماره ۲
مصاحبه با مادران				
۶.۲	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزاد آنها از زمان تولد چیزی جز شیر مادر دریافت نکرده‌اند: = ۱ (تغذیه انحصاری دارد) ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از = %	۳.۱۰.۱	فرم شماره ۳
۶.۳	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند نوزاد آنها از زمان تولد چیزی علاوه بر شیر مادر دریافت کرده‌اند که با بررسی کارکنان بدلیل ضرورت پزشکی بوده است: = ۱ بله ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ برای محاسبه درصد نوزادانی که از زمان تولد چیزی علاوه بر شیر مادر دریافت کرده‌اند که با بررسی کارکنان بدون ضرورت پزشکی بوده است لازم است از فرمول ذیل استفاده کنید. (ع-۳+۶.۳+۶.۲) - ۱۰۰ = درصد نوزادانی که بدون ضرورت پزشکی چیزی جز شیر مادر دریافت کرده‌اند.	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از = %	۳.۱۰.۱	فرم شماره ۳
۶.۴	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که تغذیه انحصاری شیرخواران در بیمارستان ادامه دارد. = ۱ بله (تغذیه انحصاری دارد) ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از = ۱۰۰ × %	۳.۱۰.۲	فرم شماره ۳

اقدام ششم: به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیر مادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)
(برای داده ها به فرم های شماره ۳ و ۲ مراجعه کنید)

شماره ریز اقدام	مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۶.۵	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته اند تغذیه انحصاری شیرخوار آن ها در بیمارستان مختل شده است که با بررسی کارکنان به دلایل موجه پزشکی بوده است: = ۱ بله (عدم تغذیه انحصاری بدلیل ضرورت پزشکی) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از ۱۰۰x...= %	۳.۱۰.۲	فرم شماره ۳

مصاحبه با مادران				
ع-۴*	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته اند تغذیه انحصاری شیرخوار آن ها در بیمارستان مختل شده است که با بررسی کارکنان به دلایل موجه پزشکی نبوده است: = ۱ بله (عدم تغذیه انحصاری بدون ضرورت پزشکی) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از ۱۰۰x...= %	۳.۱۰.۲	فرم شماره ۳
۶.۶	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته اند تغذیه شیرخوار آن ها با شیر مادر در بیمارستان مختل نشده است: (شیرخوار قبل از پذیرش تغذیه انحصاری نداشته و پس از پذیرش نیز شیر مادر قطع نشده است): = ۱ بله (عدم اختلال تغذیه با شیرمادر) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از ۱۰۰x...= %	۳.۱۰.۲	فرم شماره ۳
ع-۵*	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: مادران ذیل اذعان داشته اند تغذیه شیرخوار آن ها با شیر مادر در بیمارستان قطع شده است: (شیرخوار قبل از پذیرش شیر مادر می خورده است و پس از پذیرش شیر مادر قطع شده است): = ۱ بله (قطع شیرمادر) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع از ۱۰۰x...= %	۳.۱۰.۲	فرم شماره ۳

ریز اقدامات مرتبط با اقدام ششم در بخش زنان و زایمان شامل تغذیه انحصاری (۶.۲) و عدم تغذیه انحصاری با ضرورت

پزشکی (۶.۳) می‌باشد. $100\% = (ع-۷) + (ع-۶) + (۶.۳) + (۶.۲)$

ریز اقدامات مرتبط با اقدام ششم در بخش کودکان، نوزادان و NICU شامل تداوم تغذیه انحصاری (۶.۴) عدم تداوم تغذیه

انحصاری با ضرورت پزشکی (۶.۵) و عدم اختلال تغذیه با شیر مادر (۶.۶) می‌باشد

ریز اقدام ۶.۱ در کلیه بخش‌ها بررسی می‌شود.

* (ع-۴) و (ع-۵) دلیل منفی بودن نتایج، قابل محاسبه ذیل اقدام ۶ نیستند اما از آنجایی که مکمل امتیاز عملکرد اقدام

۶ در بخش کودکان، نوزادان و NICU هستند (جمع امتیازات ۶.۴، ۶.۵، ۶.۶، ع-۴ و ع-۵ برابر ۱۰۰٪ باید باشد) در این

قسمت آورده شده است. اما به جهت استفاده از درصد آن‌ها در مداخلات و برنامه‌ریزی‌های لازم جهت ارتقاء وضعیت در

بخش اطلاعات کلی لحاظ خواهند شد. $100\% = (ع-۵) + (ع-۴) + (۶.۶) + (۶.۵) + (۶.۴)$

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد:

☐ ۶.۱ ☐ ۶.۲ ☐ ۶.۳ ☐ ۶.۴ ☐ ۶.۵ ☐ ۶.۶

ریز اقدامات اقدام ۶	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
☐ ۶.۱	۸۰٪	٪
☐ ۶.۲	۶۰٪	٪
☐ ۶.۳	۲۰٪	٪
☐ ۶.۴	۶۰٪	٪
☐ ۶.۵	۲۰٪	٪
☐ ۶.۶	۱۰۰٪	٪

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام ششم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند: ☐ بلی ☐ خیر

اقدام ششم: به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیر مادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام هفتم: برنامه هم اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش‌های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه‌روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تامین نمایند.

(برای داده‌ها به فرم بررسی مستندات و مکتوبات و فرم مصاحبه با مادران مراجعه نمایید)

فرم مربوطه	شماره سوال	نتیجه	مشاهدات و مرور مستندات
فرم شماره ۲	۲۰۳۷	کل:.....از.....نفر: درصد:.....	مشاهدات در بخش‌ها نشان می‌دهد که: از..... مادر و کودک زیر ۲ سال مشاهده شده، هم اتاق بودند و یا امکان اقامت ۲۴ ساعته مادر فراهم است و مادر در طول شبانه روز به کودکش دسترسی دارد.
فرم شماره ۲	۲۰۲۳ الف	بلی ☐ خیر ☐	در بخش اطفال، نوزادان و NICU: امکان اقامت ۲۴ ساعته مادران در کنار کودک (اتاق استراحت، تخت، یخچال، دسترسی به حمام و سرویس بهداشتی، دسترسی به غذا و مایعات، دسترسی به مراقبت پزشکی در صورت نیاز، دسترسی به صندلی راحتی و زیرپایی، امکان ملاقات پدر، دسترسی به تلفن) وجود دارد؟ نکته: در صورت وجود اتاق استراحت، تخت، یخچال و دسترسی به غذا و مایعات، برای سایر موارد وجود ۴ مورد از ۵ مورد دیگر قابل قبول است.
فرم شماره ۲	۲۰۲۳ ب	بلی ☐ خیر ☐	در بخش زنان و زایمان: آیا به مادر زایمان کرده غذا و میان وعده داده می‌شود؟ (شامل مادری که در ساعات شب زایمان می‌کند)
مصاحبه با مادران			
فرم شماره ۳	۳۰۲۲ الف	کل:.....از.....نفر: درصد:.....	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش نموده‌اند که کودکانشان از زمان زایمان در تمام مدت شبانه‌روز هم اتاق بوده‌اند و اگر جدا شدند دلیل قابل قبول پزشکی مستند وجود دارد. ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐
فرم شماره ۳	۳۰۲۲ ب	کل:.....از.....نفر: درصد:.....	در بخش نوزادان، اطفال و NICU: مادران ذیل گزارش نمودند که هر زمان مطابق میل خود به کودکانشان دسترسی داشته‌اند و اگر جدا شدند دلیل قابل قبول پزشکی مستند وجود دارد: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐

اقدام هفتم: برنامه هم اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تامین نمایند.

(برای داده ها به فرم بررسی مستندات و مکتوبات و فرم مصاحبه با مادران مراجعه نمایید)

فرم مربوطه	شماره سوال	نتیجه	مشاهدات و مرور مستندات
فرم شماره ۳	۳. ۲۵	کل: نفر: درصد:	مادران ذیل گزارش نمودند که کارکنان به گونه ای با آنها صحبت کرده اند که آنها را در مورد تغذیه فرزندشان با شیرمادر آرامش خاطر داده و نگرانشان نکرده اند؟ ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ های مورد نیاز به شرح ذیل می باشد:

۷. ۴ □ ۷. ۳ □ ۷. ۲ □ ۷. ۱ □

امتیاز کسب شده بیمارستان	معیار سنجش	ریز اقدامات اقدام ۷
%.....	%۸۰	۷. ۱ □
%.....	%۱۰۰	۷. ۲ الف □
%.....	%۱۰۰	۷. ۲ ب □
%.....	%۹۰	۷. ۳ الف □
%.....	%۹۰	۷. ۳ ب □
%.....	%۱۰۰	۷. ۴ □

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام هفتم در بیمارستان های دوستدار کودک را کاملاً تامین می کند: بلی □ خیر □

اقدام هفتم: برنامه هم‌اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش‌های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه‌روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تامین نمایند.

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام هشتم: مادران را به تغذیه برحسب میل و تقاضای شیرخوار با شیر مادر تشویق، کمک و حمایت کنند.

(برای داده‌ها به فرم مصاحبه با مادر (شماره ۳) مراجعه نمایید)

فرم مربوطه	شماره سوال	نتیجه	مصاحبه با مادران
فرم شماره ۳	۳.۲۰	کل: از نفر: درصد:	مادران ذیل می‌توانند حداقل دو مورد از علائم زودرس و کلیه موارد دیررس در مورد نحوه تشخیص گرسنگی شیرخوار را بیان کنند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐ ۷ ☐ ۸ ☐ ۹ ☐ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐
فرم شماره ۳	۳.۲۱	کل: از نفر: درصد:	مادران ذیل گزارش می‌دهند که کارکنان به آن‌ها توصیه نمودند شیرخواران خود را برحسب میل و تقاضای شیرخوار و مدت دلخواه در هر وعده تغذیه کنند و محدودیتی برایشان قائل نشده‌اند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐ ۷ ☐ ۸ ☐ ۹ ☐ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد: ۸.۱ ☐ ۸.۲ ☐

ریز اقدامات اقدام ۸	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
۸.۱ ☐	۸۰٪	٪.....
۸.۲ ☐	۹۰٪	٪.....

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام هشتم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند: بلی ☐ خیر ☐

اقدام هشتم: مادران را به تغذیه برحسب میل و تقاضای شیرخوار با شیر مادر تشویق ، کمک و حمایت کنند.

موفقیت ها و دستاورد ها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام نهم: مطلقاً از شیشه شیر و پستانک (گول زنک) استفاده نکنند.

(برای داده ها به فرم ۲ و ۳ مراجعه نمایید)

فرم مربوطه	شماره سوال	نتیجه	مشاهدات و مرور مستندات
فرم شماره ۲	۲.۳۸	کل: از نفر: درصد	مشاهدات در بخش ها نشان می دهد که: از کودکان شیرمادرخوار مشاهده شده، بدون استفاده از بطری تغذیه می شدند و یا کودکان شیرمصنوعی خواری که قبل از پذیرش از بطری استفاده می کرده اند نیز مادرانشان در مورد مضرات استفاده از بطری آگاه شده اند و در صورت تمایل به ترک بطری کمک شده است.
مصاحبه با مادران			
فرم شماره ۳	۳.۱۷	کل: از نفر: درصد	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش نمودند که کارکنان بخش شیرخوارانشان را با بطری تغذیه نکرده است و گول زنک نداده اند. (بلی: ۱ داده نشده است / خیر: ۲ داده شده است) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐
فرم شماره ۳	۳.۱۸	کل: از نفر: درصد	در بخش اطفال، نوزادان و NICU: مادران ذیل گزارش نمودند که شیرخوارانشان از بطری و گول زنک استفاده نکرده اند. بلی: ب (بطری یا پستانک داده نشده است) خیر: خ (بطری یا پستانک داده شده است) ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐
امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ های مورد نیاز به شرح ذیل می باشد: ۹.۱ ☐ ۹.۲ الف ☐ ۹.۲ ب ☐			

امتیاز کسب شده بیمارستان	معیار سنجش	ریز اقدامات اقدام ۹
%.....	%۸۰	۹.۱
%.....	%۹۰	۹.۲ الف
%.....	%۷۵	۹.۲ ب
خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام نهم در بیمارستان های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می کند: بلی ☐ خیر ☐		

اقدام نهم: مطلقاً از شیشه شیر و پستانک (گول‌زنک) استفاده نکنند.

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

اقدام دهم: تشکیل گروه‌های حمایت از مادران شیرده را پیگیری نمایند و اطلاعاتی در مورد گروه‌های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار دهند.
(برای داده‌ها به فرم مصاحبه با مادران (شماره ۳) مراجعه نمایید)

شماره ریز اقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
۱۰.۱	مادران ذیل گزارش نمودند که به آن‌ها اطلاعات مکتوبی در مورد اینکه پس از بازگشت به منزل از کجا و چگونه در مورد تغذیه شیرخوار اطلاعات کسب نمایند ارائه شده است و یکی از این روش‌های موجود را ذکر می‌نمایند: ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۳۰.۲۷	فرم شماره ۳

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد: ☐ ۱۰.۱

ریز اقدامات اقدام ۱۰	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
۱۰.۱	%۱۰۰	%.....

خلاصه: بیمارستان معیارهای اقدام دهم در بیمارستان‌های دوستدار کودک را کاملاً تأمین می‌کند: بلی ☐ خیر ☐

اقدام دهم: تشکیل گروه‌های حمایت از مادران شیرده را پیگیری نمایند و اطلاعاتی در مورد گروه‌های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار دهند.

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران و کدبین المللی

(برای داده‌ها به فرم بررسی مستندات (شماره ۲)، پاسخنامه فرم مصاحبه با کارکنان (شماره ۴) مراجعه نمایید)

شماره ریزاقدام	مرور مستندات و مشاهدات	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
ک-۱	مرور مستندات و صورتحساب‌ها نشان می‌دهند که همه جایگزین‌های شیر مادر، اعم از شیر مصنوعی و سایر غذاها و غنی‌کننده‌های شیر مادر یا وسایل مورد استفاده، در بیمارستان به قیمت عمده (بدون تخفیف یا غیررایگان) خریداری شده‌اند.	با قانون انطباق دارد. ☐ بلی ☐ خیر	۲۰۱۶	فرم شماره ۲
ک-۲	در زمان ترخیص به مادران پکیج داده نمی‌شود و یا چنانچه داده می‌شود محتوی آن با کد و قانون شیر مادر منطبق است.	☐ بلی ☐ خیر داده نمی‌شود ☐	۲۰۳۴	فرم شماره ۲
ک-۳	کد بین‌المللی بازاریابی جایگزین‌های شیر مادر و قانون تغذیه با شیر مادر رعایت می‌شود.	☐ بلی ☐ خیر	۲۰۳۵	فرم شماره ۲

مصاحبه با کارکنان

ک-۴	کارکنان ذیل می‌توانند در مورد اهمیت عدم آرایه نمونه‌های رایگان شیر مصنوعی به مادران توسط شرکت‌های شیر مصنوعی حداقل سه دلیل را بیان کنند. ۱=بلی ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	کل:..... از..... نفر: درصد.....	۴۰۸	فرم شماره ۴
-----	---	------------------------------------	-----	-------------

امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد

☐ ک-۱ ☐ ک-۲ ☐ ک-۳ ☐ ک-۴

ریز اقدامات کد و قانون	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
ک-۱ ☐	۱۰۰٪	٪.....
ک-۲ ☐	۱۰۰٪	٪.....
ک-۳ ☐	۱۰۰٪	٪.....
ک-۴ ☐	۹۰٪	٪.....

خلاصه: بیمارستان معیارهای «انطباق با قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران و کد بین‌المللی» در بیمارستان‌های دوستدار کودک را تامین می‌کند: ☐ بلی ☐ خیر

اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران و کدبین المللی

موفقیت‌ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه‌ها جهت بهبود وضعیت:

مراقبت های دوستدار مادر

(برای داده ها به فرم مرور و مشاهده مستندات (شماره ۲)، پاسخنامه فرم مصاحبه با کارکنان (شماره ۴) و پاسخنامه فرم مصاحبه با زنان باردار (شماره ۵) مراجعه نمایید)

شماره ریز اقدام	مرور سیاست های مکتوب بیمارستان، فرایندها و اقدامات دوستدار مادر و کودک را در زمینه زایمان و تولد الزام می کند، از جمله	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
م-۱	اپیزیاتومی برای مادران شکم اول روتین نیست. (بر اساس پروتکل ابلاغی می باشد)	بلی ☐ خیر ☐ (روتین نیست)	۲۰۳۱	فرم شماره ۲
م-۲	وصل کردن سرم برای مادران روتین نیست.	بلی ☐ خیر ☐ (روتین نیست)	۲۰۳۲	فرم شماره ۲
م-۳	به مادران غیر پر خطر در اتاق لیبر برای نوشیدن و خوردن غذاهای سبک اجازه داده می شود.	بلی ☐ خیر ☐	۲۰۳۳	فرم شماره ۲
م-۴	امکان داشتن همراه برای مادران در اتاق زایمان یا بخش پس از زایمان برای ارائه حمایت های جسمی و یا روحی روانی وجود دارد.	بلی ☐ خیر ☐ مورد ندارد ☐ (بیمارستان کودکان)	۲۰۲۴	فرم شماره ۲
مصاحبه با زنان باردار				
م-۵	زنان باردار ذیل گزارش نمودند که کارکنان به آن ها گفته اند که می توانند در طول دردهای زایمان و پس از زایمان همراهی به انتخاب خود داشته باشند و یک دلیل برای مفید بودن آن ذکر نمودند: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۵۰۳	فرم شماره ۵
م-۶	زنان باردار ذیل قادر بودند حداقل دو مورد از راه های کنترل درد و افزایش راحتی در زمان درد زایمان و آنچه برای مادران، نوزادان و تغذیه با شیر مادر بهتراست، را بیان کنند: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۵۰۴	فرم شماره ۵
مصاحبه با مادران				
م-۷	مادران ذیل که زایمان واژینال داشته اند اظهار نمودند که در طول لیبر به راه رفتن و حرکت ترغیب شده اند و یا اگر نشده اند به دلایل موجه پزشکی بوده است: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	کل: از نفر: درصد:	۳۰۵	فرم شماره ۳

مراقبت‌های دوستدار مادر

(برای داده‌ها به فرم مرور و مشاهده مستندات (شماره ۲)، پاسخنامه فرم مصاحبه با کارکنان (شماره ۴) و پاسخنامه فرم مصاحبه با زنان باردار (شماره ۵) مراجعه نمایید)

مصاحبه با کارکنان			
فرم شماره ۴	۴. ۱۱	کل: از: نفر: درصد:	کارکنان ذیل قادرند حداقل سه فرایند و اقدام توصیه شده برای کمک به راحتی بیشتر مادر و کنترل دردهای زایمان را توصیف نمایند: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐
فرم شماره ۴	۴. ۱۲	کل: از: نفر: درصد:	کارکنان ذیل قادرند حداقل پنج مداخله‌ای را که در جریان لیبرو زایمان نمی‌بایست بطور روتین انجام شود و صرفاً باید در صورت نیاز و در رابطه با عوارض مربوطه بکار رود را بدرستی ذکر کنند: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐
امتیازبندی: برای اجرای کامل این اقدام مراقبت دوستدار مادر، حداقل پاسخ‌های مورد نیاز به شرح ذیل می‌باشد: ۹-م ☐ ۸-م ☐ ۷-م ☐ ۶-م ☐ ۵-م ☐ ۴-م ☐ ۳-م ☐ ۲-م ☐ ۱-م ☐			

ریز اقدامات مراقبت های دوستدار مادر	معیار سنجش	امتیاز کسب شده بیمارستان
م-۱ ☐	%۱۰۰	%.....
م-۲ ☐	%۱۰۰	%.....
م-۳ ☐	%۱۰۰	%.....
م-۴ ☐	%۱۰۰	%.....
م-۵ ☐	%۷۰	%.....
م-۶ ☐	%۶۰	%.....
م-۷ ☐	%۸۰	%.....
م-۸ ☐	%۸۰	%.....
م-۹ ☐	%۸۰	%.....
خلاصه: بیمارستان معیارهای «مراقبت دوستدار مادر» در بیمارستان های دوستدار کودک را کاملاً تامین می کند: ☐ بلی ☐ خیر		

مراقبت های دوستدار مادر

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

استخراج اطلاعات کلی از فرم مصاحبه با مادر

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
ع-۱	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که در مورد فرزند قبلی خویش تجربه شیردهی داشته‌اند. ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مجموع: از: %.....	۳۰۲	فرم ۳
ع-۲	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که وزن نوزاد آن‌ها در زمان تولد حداقل ۱۵۰۰ گرم بوده است: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مجموع: از: %.....	۳۰۳	فرم ۳
ع-۳	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که زایمان طبیعی (واژینال)، سزارین بدون بیهوشی عمومی، یا سزارین با بیهوشی عمومی داشته‌اند: الف= واژینال؛ ب= سزارین بدون بیهوشی عمومی؛ ج= سزارین با بیهوشی عمومی؛ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	واژینال: — از —: % سزارین بدون بیهوشی عمومی: — از —: % سزارین با بیهوشی عمومی: — از —: %	۳۰۴	فرم ۳
ع-۴	در بخش کودکان، نوزادان و NICU برای شیر خواران زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه انحصاری شیرخوار آن‌ها در بیمارستان مختل شده است که با بررسی کارکنان به دلایل موجه پزشکی نبوده است؛ ۱=عدم تغذیه انحصاری بدون ضرورت پزشکی ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد مجموع: از: %.....=۱۰۰x.....	۳۰۱۰۰۲	فرم ۳

استخراج اطلاعات کلی از فرم مصاحبه با مادر

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتیجه	شماره سوال	فرم مربوطه
ع-۵	در بخش کودکان، نوزادان و NICU برای کودکان زیر ۶ ماه؛ مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه شیرخوار آن‌ها با شیر مادر در بیمارستان قطع شده است: (شیرخوار قبل از پذیرش تغذیه انحصاری نداشته و پس از پذیرش شیر مادر قطع شده است)؛ ۱=قطع شیرمادر ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع.....از %.....=۱۰۰x.....	۳۰۱۰۰۲	فرم ۳
ع-۶	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزادشان با شیرمادر تغذیه نمی‌شود: ۱=عدم تغذیه با شیرمادر ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع.....از %.....=۱۰۰x.....	۳۰۱۰۰۱	فرم ۳
ع-۷	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزادشان علاوه بر با شیرمادر چیزی دریافت کرده‌اند که بدون دلیل پزشکی بوده است: ۱=عدم تغذیه انحصاری بدون ضرورت پزشکی ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع.....از %.....=۱۰۰x.....	۳۰۱۰۰۱	فرم ۳

اطلاعات کلی استخراج شده از فرم مصاحبه با مادر

موفقیت ها و دستاوردها:

اقدامات نیازمند اصلاح و بهبودی:

توصیه ها جهت بهبود وضعیت:

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۶ الف) امتیازدهی - نتایج ارزیابی مجدد

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان در ارزیابی مجدد مورخ:
اقدام ۱	۱.۱ ☐	%۱۰۰	
	۱.۲ ☐	%۱۰۰	
	۱.۳ ☐	%۱۰۰	
	۱.۴ ☐	%۱۰۰	
	۱.۵ ☐	%۱۰۰	
	۱.۶ ☐	%۱۰۰	
	۱.۷ ☐	%۱۰۰	
	۱.۸ ☐	%۱۰۰	
	۱.۹ ☐	%۱۰۰	
	۱.۱۰ ☐	%۱۰۰	
	۱.۱۱ ☐	%۱۰۰	
	۱.۱۲ ☐	%۱۰۰	
اقدام ۲	۲.۱ ☐	%۱۰۰	
	۲.۲ ☐	%۱۰۰	
	۲.۳ ☐	%۱۰۰	
	۲.۴ ☐	%۱۰۰	
	۲.۵ ☐	%۱۰۰	
	۲.۶ ☐	%۹۰	
	۲.۷ ☐	%۹۰	
	۲.۸ ☐	%۹۰	
	۲.۹ ☐	%۹۰	
اقدام ۳	۳.۱ ☐	%۸۰	
	۳.۲ ☐	%۸۰	
	۳.۳ ☐	%۱۰۰	
	۳.۴ ☐	%۱۰۰	
	۳.۵ ☐	%۱۰۰	
	۳.۶ ☐	%۱۰۰	
	۳.۷ ☐	%۱۰۰	

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۶ الف) امتیازدهی - نتایج ارزیابی مجدد

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان..... در ارزیابی مجدد مورخ:
اقدام ۴	ع-۳ ☐		
	۴.۱ ☐	%۸۰	
	۴.۲ ☐	%۷۰	
	۴.۳ ☐	%۸۰	
	۴.۴ ☐	%۸۰	
	۴.۵ ☐	%۱۰۰	
	۴.۶ ☐	%۱۰۰ یا مورد ندارد	
اقدام ۵	۵.۱ ☐	%۱۰۰	
	۵.۲ ☐	%۱۰۰	
	۵.۳ ☐	%۱۰۰	
	۵.۴ الف ☐	%۸۰	
	۵.۴ ب ☐	%۸۰	
	۵.۵ ☐	%۸۰	
	۵.۹ - ۵.۶ ☐	حداقل %۷۰ در دو آیتم و حداقل %۸۰ در دو آیتم	
	۵.۱۲ - ۵.۱۰ ☐	حداقل %۷۰ در یک آیتم و حداقل %۸۰ در دو آیتم	
	۵.۱۳ ☐	%۹۰	
	۵.۱۴ ☐	%۱۰۰	
اقدام ۶	۵.۱۵ ☐	%۱۰۰	
	۶.۱ ☐	%۸۰	
	۶.۲ ☐	%۶۰	
	۶.۳ ☐	%۲۰	
	۶.۴ ☐	%۶۰	
	۶.۵ ☐	%۲۰	
	۶.۶ ☐	%۱۰۰	
اقدام ۷	۷.۱ ☐	%۸۰	
	۷.۲ الف ☐	%۱۰۰	
	۷.۲ ب ☐	%۱۰۰	
	۷.۳ الف ☐	%۹۰	
	۷.۳ ب ☐	%۹۰	
	۷.۴ ☐	%۱۰۰	

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۶ الف) امتیازدهی - نتایج ارزیابی مجدد

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان در ارزیابی مجدد مورخ:
اقدام ۸	۸.۱ ☐	٪۸۰	
	۸.۲ ☐	٪۹۰	
اقدام ۹	۹.۱ ☐	٪۸۰	
	۹.۲ الف ☐	٪۹۰	
	۹.۲ ب ☐	٪۷۵	
اقدام ۱۰	۱۰.۱ ☐	٪۱۰۰	
انطباق با قانون شیر مادر و کد بین‌المللی	ک-۱ ☐	٪۱۰۰	
	ک-۲ ☐	٪۱۰۰	
	ک-۳ ☐	٪۱۰۰	
	ک-۴ ☐	٪۹۰	
اقدامات دوستدار مادر	م-۱ ☐	٪۱۰۰	
	م-۲ ☐	٪۱۰۰	
	م-۳ ☐	٪۱۰۰	
	م-۴ ☐	٪۱۰۰	
	م-۵ ☐	٪۷۰	
	م-۶ ☐	٪۶۰	
	م-۷ ☐	٪۸۰	
	م-۸ ☐	٪۸۰	
	م-۹ ☐	٪۸۰	
اطلاعات کلی	ع-۱ ☐		
	ع-۲ ☐		
	ع-۳ ☐		
	ع-۴ ☐		
	ع-۵ ☐		
	ع-۶ ☐		
مشخصات کلی بیمارستان	تکمیل بند فرم شماره ۱		

فرم ارزیابی مجدد (شماره ۶ ب): خلاصه نتایج ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک

بیمارستان: تاریخ:

اقدام یا ماده	پذیرفته شده
اقدام اول:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام دوم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام سوم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام چهارم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام پنجم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام ششم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام هفتم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام هشتم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام نهم:	☐ بلی ☐ خیر
اقدام دهم:	☐ بلی ☐ خیر
انطباق با کد و قانون تغذیه با شیر مادر:	☐ بلی ☐ خیر
مراقبت دوستدار مادر	☐ بلی ☐ خیر
اطلاعات عمومی	☐ بلی ☐ خیر
مشخصات کلی بیمارستان:	☐ بلی ☐ خیر
عملکرد بیمارستان با تمام ده اقدام و سایر اجزای طرح بیمارستان های دوستدار کودک در انطباق است: ☐ بله ☐ خیر	

ضمیمه‌ها

سیاست کشوری تغذیه با شیرمادر در بیمارستان های دوستدار کودک

سیاست تغذیه با شیرمادر در کودکان زیر ۲ سال در بیمارستان / زایشگاه دوستدار کودک
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی.....

سیاست تغذیه شیرخواران اولین اقدام از ده اقدام بیمارستان های دوستدار کودک است که در این بیمارستان / زایشگاه
بمنظور «حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیرمادر» اجرا می شود و ما مسئولین، مدیران و کارکنان متعهد اجرا، پایش و ارتقاء
آن در کلیه بخش های مرتبط با ارائه خدمات و مراقبت های مادر و شیرخوار بشرح زیر هستیم.

منطق

شیرمادر تغذیه طبیعی شیرخواران و اساس سلامت تمام عمر کودک و جامعه می باشد. تغذیه با شیرمادر ضمن فراهم نمودن بهترین الگوی رشد و تکامل و ارتقاء بهره هوشی کودکان، خطر ابتلا به بیماری ها و مرگ و میر کودکان و خطر بستری شدن آن ها را به علل طیف وسیعی از بیماری های حاد و مزمن از جمله عفونت های تنفسی، گوارشی و گوش میانی، آسم و آلرژی، سوء تغذیه، سندرم مرگ ناگهانی شیرخوار و همچنین دیابت، چاقی، بیماری های قلبی عروقی و سرطان ها و بیماری های متعدد دیگر کاهش می دهد. تغذیه از پستان مادر به برقراری پیوند عاطفی بین مادر و شیرخوار کمک می کند و این امر اثر مطلوبی بر رشد روانی عاطفی شیرخوار و ارتقاء امنیت روانی در دوران بلوغ دارد. مزایای بی نظیر شیردهی برای مادر، شیرخوار، خانواده، جامعه و محیط زیست، کاهش هزینه های درمان و بستری چشمگیر است.
ساعات و روزهای اول بعد از زایمان، دوره ای حیاتی، حساس، طلایی و مهم برای بقاء بیشتر نوزاد، شروع موفق شیردهی، استقرار تغذیه با شیرمادر و موفقیت در تداوم شیردهی محسوب می شود. مدت اقامت مادر و شیرخوار در بیمارستان و نیز هر بار ملاقات مادر باردار و شیرده به هر علت، فرصتی طلایی برای آموزش و افزایش آگاهی در زمینه تغذیه با شیرمادر می باشد و ما کارکنان بهداشتی درمانی این فرصت را از دست نخواهیم داد.

هدف

ایجاد تعهد برای برقراری، ارتقاء و تداوم مراقبت های مادر و کودک برای تغذیه با شیرمادر (علیرغم تغییر و چرخش مسئولین و کارکنان بیمارستان در طول زمان)، کمک به مادران برای انتخاب و شروع موفق شیردهی و کسب تجربه مفید قبل از ترخیص و بالاخره بنا نهادن اساس تندرستی شیرخوار و اهدا بهترین شروع زندگی می باشد.

تعهدات

اصول کلی

۱. ما با تعهد به اجرای قانون ترویج تغذیه با شیرمادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی که بر اساس کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیرمادر تهیه شده است، به شرکت های تولید و توزیع کننده شیرمصنوعی، غذاهای کودک، بطری و گول زنک، اجازه تبلیغات نخواهیم داد. از پذیرفتن هدایای ایشان و استفاده از انتشارات و وسایلی با

۱. لگوی این شرکت‌ها، توزیع و نصب هرنوع آگهی تبلیغاتی آن‌ها خودداری نموده، از حضور ایشان در بیمارستان و ملاقات با پزشکان و رزیدنت‌ها و مادران باردار و شیرده و خانواده‌ها جلوگیری می‌نماییم.
۲. در صورت نیاز به هرنوع شیر مصنوعی و وسایل مورد نیاز، آن را به قیمت واقعی و شیوه معمول خریداری می‌کنیم و از دریافت و تحویل انواع رایگان و تخفیف‌دار هدایی شرکت‌ها خودداری می‌نمائیم.
۳. با مادران در مورد شیر مصنوعی و نحوه آماده سازی و تغذیه شیرخوار با شیر مصنوعی بحث گروهی و جمعی نخواهیم کرد و در صورت لزوم تغذیه با شیر مصنوعی، نحوه آماده سازی، نگهداری شیر و تغذیه شیرخوار را فقط در اختیار مادر نیازمند (اعم از مادران در بخش‌های پس از زایمان، NICU و کودکان) قرار می‌دهیم.
۴. در بسته‌های ترخیصی بیمارستان، شیر مصنوعی، بطری و گول‌زنک یا برگه معرفی برای دریافت آن‌ها یا وسایل تبلیغاتی با لگوی شرکت‌های تولید و توزیع کننده شیر مصنوعی یا جزواتی با لگوی آن‌ها قرار نخواهیم داد.
۵. ارزیابی تغذیه با شیر مادر، آموزش و تکمیل فرم مشاهده شیردهی و ثبت در پرونده شیرخوار برای تعیین و رفع مشکلات احتمالی، در هر شیفت و با هر پرسنلی که با مادر تماس دارد انجام خواهد شد.
۶. در بخش کودکان، نوزادان، NICU نوع تغذیه شیرخواران را در پرونده ثبت کرده و از زمان بستری کودک تا هنگام ترخیص او برای حفظ تغذیه با شیر مادر و ارتقاء آن تلاش می‌کنیم.
۷. با اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی از کارکنان شاغل در این بیمارستان که شیر می‌دهند و دارای فرزند زیر دو سال هستند، حمایت نموده و در تنظیم برنامه کاری ایشان، حق شیردهی مادر و شیرخوار را در نظر گرفته و وقت کافی و امکانات لازم برای شیردهی، دوشیدن و ذخیره کردن شیر را فراهم می‌آوریم.

اقدام اول: سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر در معرض دید کارکنان نصب و به آن‌ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش شود.

- یک نسخه از این سیاست نامه را به تمام کارکنان ذیربط در مراقبت از مادر و کودک (به محض شروع بکار) ابلاغ نموده و مهارت‌های تئوری و عملی لازم جهت اجرا و پیگیری آنرا ظرف ۶ ماه از زمان شروع بکار به آن‌ها آموزش خواهیم داد.
- خلاصه‌ای از سیاست تغذیه شیرخواران را به زبان ساده در داخل مواد آموزشی به مادران داده و پوسترده اقدام دوستدار کودک را در تمام مکان‌هایی که به مادر، شیرخوار و کودک ارائه خدمت می‌کنند، به نمایش می‌گذاریم.
- سیاست در ارتباط با اقدامات دهگانه و قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی است و چگونگی اجرای اقدامات در بیمارستان را ذکر می‌کند.
- سیاست: یک پروتکل درمانی یا یک استاندارد مراقبت نیست. تمامی کارکنان موافق با پیگیری پروتکل‌ها و استانداردها هستند و کارکنان می‌بایست خود مجری آن باشند و پیگیری سیاست مذکور و یا عدم پیگیری آن بسته به تصمیم شخصی افراد نیست.
- نحوه اجرای ده اقدام دوستدار کودک را برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر هر ۶ ماه یکبار پایش نموده و مفاد این سیاست را حداقل دو سال یکبار به منظور ارتقاء آن مرور می‌کنیم.

- جلسات کمیته تغذیه با شیر مادر بیمارستان را بر اساس دستورالعمل کشوری برای برنامه ریزی مداخلات ضروری و ارتقاء ده اقدام تشکیل می‌دهیم و اعضاء کمیته بر عملکرد کارکنان و آموزش آنان نظارت داشته و مشکلات را در جلسات کمیته گزارش و پیگیری خواهند کرد.

اقدام دوم: کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت های لازم برای اجرای این سیاست آموزش های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت می‌بینند.

- علاوه بر آموزش اجباری پزشکان متخصص کودکان و زنان، ماماها و پرستاران شاغل در زایشگاه و بخش های نوزادان و کودکان، کلیه کارکنان بهداشتی درمانی مرتبط با مراقبت های مادر و کودک (اعم از متخصص، پزشک، داروساز، پرستار، کارشناس تغذیه، بهیار، کادر کمکی ذیربط و دانشجویان...) و افراد داوطلبی را که با خانم های باردار، مادران و شیرخواران و کودکان در ارتباط هستند، برای ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران با حداقل دوره آموزشی ۲۰ ساعته شامل حد اقل ۳ ساعت کار عملی جهت کسب تجربه آموزش می‌دهیم.
- شرایط آموزش استاندارد تغذیه با شیر مادر را بر اساس منابع اعلام شده وزارت بهداشت، دستورالعمل ها و بخشنامه های کشوری برای کلیه کارکنانی که بطور مستقیم قبل و بعد از زایمان از مادر و نوزاد و شیرخواران زیر دو سال مراقبت می‌کنند، فراهم می‌آوریم تا دانش و مهارت کافی بویژه در موارد ذیل را کسب نمایند: برقراری زود هنگام و ترجیحاً تماس پوستی مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد بمدت یک ساعت و شروع تغذیه با شیر مادر در طی ساعت اول در نوزادان متولد شده، و ارزیابی تغذیه پستانی، وضعیت در آغوش گرفتن و به پستان گذاشتن، مکیدن و بلع شیرخوار، پیشگیری و درمان مشکلات شیردهی و حمایت از مادر برای برقراری جریان شیر در زایشگاه و بخش های نوزادان و کودکان بخصوص در صورت جدایی از کودکش...
- برای افزایش آگاهی پرسنل در مورد سیاست های کشوری تغذیه شیرخواران و روز رسانی علم تغذیه با شیر مادر، مطالب مربوط به تغذیه با شیر مادر را از طریق انتشارات، برگزاری کنفرانس، دعوت از صاحب نظران برای سخنرانی در اختیار می‌گذاریم.

اقدام سوم: مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیر مادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی و بطری و گول زنک آموزش می‌دهیم.

- اطلاعات لازم و آموزش تئوری و عملی مادران باردار و همراه زایمانی وی (دولا) را به منظور تصمیم‌گیری آگاهانه در مورد تغذیه شیرخواران، بصورت فردی و گروهی، بر اساس دستورالعمل، منابع و برنامه آموزشی اعلام شده توسط وزارت بهداشت فراهم نموده و از طریق ارائه اطلاعات پایه در مورد اصول شیردهی از جمله ده اقدام برای شیردهی موفق، اهمیت تغذیه با شیر مادر و خطر عدم شیردهی، حمایت و ایجاد اعتماد به نفس در مادر در مورد توانمندی خود برای تغذیه انحصاری فرزندش با شیر مادر. روش شیردهی و پیشگیری و درمان مشکلات، شیردهی را حمایت و ترویج می‌کنیم.
- اطلاعات مورد نیاز نزدیکان و افراد حامی مادران باردار و شیرده (شامل منافع تغذیه انحصاری با شیر مادر، خطرات و هزینه تغذیه مصنوعی و مشکلات برگشت به تغذیه پستانی پس از قطع آن، و اهمیت حمایت از مادر) را در هر ملاقات و با تشکیل کلاس های آموزشی حداقل یک نوبت در دوران بارداری به منظور ارتقاء شیردهی فراهم می‌نمائیم.

- مادرانی را که در دوران بارداری و پس از زایمان برای شیردهی به کمک خاص نیاز دارند شناسایی و کمک می‌کنیم.
- در صورتی که برای برقراری ارتباط با مادر، زبان خاصی نیاز باشد، سعی می‌کنیم آموزش شیردهی را به زبان خودشان انجام دهیم.
- مطالب آموزشی به روز در مورد تغذیه با شیر مادر برای ارائه به مراجعین بیمارستان، کلینیک مراقبت‌های مادر و کودک، واحد مشاوره و سایر واحدهای تابعه تهیه می‌کنیم.
- با کارکنان مراکز بهداشتی درمانی برای ارجاع مادران و آموزش شیردهی همکاری می‌کنیم.

اقدام چهارم: به مادران کمک می‌کنیم تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیر مادر را در ساعت اول شروع کنند و در بخش‌های کودکان برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه‌ای طراحی گردد که کمترین اختلال را در تغذیه از پستان مادر ایجاد نماید.

- برای برقراری تماس پوست با پوست مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد و ادامه آن حداقل به مدت یک ساعت و تا هر زمان ممکن، امکانات لازم (شامل فضا و پرسنل مراقب) را فراهم نموده و شیردهی را ارتقاء می‌دهیم.
- تغذیه زود هنگام نوزاد با شیر مادرش را ظرف ساعت اول تولد تشویق و در انجام این امر به مادر کمک می‌کنیم.
- نیاز مادران و نوزادان را پس از تولد به گرما، محرمیت و آرامش، باهم بودن و هم‌اتاقی مادر و شیرخوار تامین می‌کنیم مگر در مواردی که منع پزشکی وجود داشته باشد.
- امکانات حضور فردی از بستگان مادر در طول لیبر و زایمان جهت کمک و حمایت او و شروع بموقع تغذیه پستانی را فراهم می‌کنیم.
- در بخش کودکان بیمار بستری و NICU برای تداوم تغذیه با شیر مادر و کاهش تداخل اقدامات درمانی (از جمله NPO نکردن یا به حداقل رساندن آن، کاهش استرس مادر و شیرخوار، رفع موانع دسترسی به پستان، عدم استفاده از گول‌زنک و بطری، استفاده از مراقبت آغوشی) تلاش می‌کنیم.

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ تداوم شیردهی را (حتی هنگام جدا شدن از شیرخوار) نشان می‌دهیم و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت می‌کنیم.

- از طریق آموزش مادران در مورد وضعیت بغل کردن و به پستان گذاشتن شیرخوارشان و شناسایی نشانه‌های وضعیت صحیح پستان گرفتن و تشخیص کفایت تغذیه شیرخوار، شیردهی را ارتقاء می‌دهیم.
- به منظور حفظ تولید شیر و تغذیه شیرخوار، در صورت عدم تغذیه مستقیم از پستان به هر علت از جمله جدایی از مادر، به تمام مادران می‌آموزیم که چگونه شیرشان را با دست بدوشند.
- پس از تماس پوستی و تغذیه اولیه نوزاد در اتاق زایمان، کارکنان حداقل برای یکبار تغذیه در ۶ ساعت اول تولد، مادر و نوزاد را کمک می‌کنند.
- اطمینان حاصل می‌کنیم که ماماها و پرستاران، پیشرفت تغذیه نوزاد از پستان مادر و تولید شیر را در هر شیفت حداقل یکبار از طریق تکمیل فرم مشاهده شیردهی ارزیابی و ثبت می‌کنند.
- مادرانی را که مشکل‌شان با کمک ماما و پرستار حل نشده، به متخصص و مشاور شیردهی ارجاع می‌دهیم.

در شرایط خاص؛ زمانی که مادران یا شیرخواران بیمار هستند:

- از طریق تشویق و فراهم کردن شرایط با هم بودن مادر و شیرخوار در هر زمان ممکن وقتی که هریک بیمارند، برای تداوم شیردهی تلاش می‌کنیم.
- برای مادران امکان دوشیدن با شیردوش الکتریکی دوبل و ذخیره کردن شیر دوشیده شده را در صورت لزوم (مواردی که شیرخوار نتواند خوب بمکد یا نتواند تولید شیر را خوب تحریک کند و یا مادر نتواند فرزندش را به پستان بگذارد)، فراهم می‌نمائیم.
- از طریق تشویق مادران (مادرانی که نوزادشان قادر به تغذیه مستقیم از پستان نیستند) به شروع دوشیدن با شیردوش طی ۶ ساعت پس از زایمان و ادامه دوشیدن حداقل ۶ بار در روز (حداقل یک نوبت در شب)، شیردهی را ارتقاء می‌دهیم.
- ظروف مناسب و یخچال / فریزر برای نگهداری شیر دوشیده شده را تامین می‌کنیم.
- متعهد می‌شویم دانش خود را در مورد تغذیه شیرخوار نارس و بیمار و نیز مدیریت تولید شیر در مادر بیمار ارتقاء داده و به روز نمائیم و دستورالعمل‌های کشوری را بکار گیریم.
- مادران دارای نوزاد نارس و کم وزن را از فواید و ویژگی‌های شیر خود برای تغذیه فرزندشان آگاه کرده و آنان را در دوشیدن شیر و استفاده از شیر دوشیده شده و علاوه بر تغذیه شیرخوار از پستان مادر کمک می‌کنیم.

اقدام ششم: به شیرخواران سالم کمتر از ۶ ماه بجز شیرمادر، غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) نمی‌دهیم.

- تغذیه شیرخوار با شیر مادر را حمایت می‌کنیم مگر در موارد اندیکاسیون‌های سازمان جهانی بهداشت از جمله: هیپوگلیسمی ثابت شده یا کم‌آبی که به تغذیه مطلوب از پستان مادر پاسخ ندهند و دستورالعمل کشوری تجویز شیر مصنوعی را اجرا کرده و دلایل پزشکی را در پرونده ثبت می‌کنیم.
- امکان تغذیه زود هنگام، مکرر و غیر محدود با شیر مادر را برای همه شیرخواران از جمله آن‌ها که در معرض خطر هیپوگلیسمی، زردی یا دفع اضافی آب هستند، فراهم می‌کنیم.
- در صورت تمایل مادر به تغذیه شیرخوار با شیرمصنوعی، وی را به صورت کتبی و شفاهی از خطرات تغذیه مصنوعی آگاه و تغذیه شیرخوار با شیر مادر را حمایت می‌کنیم.
- برای حمایت تغذیه شیرخوار با شیرمادر، وسایل مربوط به تغذیه مصنوعی را (در صورت لزوم و وجود) خارج از دید عموم نگه می‌داریم.
- مادران را تشویق می‌کنیم تا در صورت نیاز به شیرکمی، شیرشان را بدوشند و وسایل مورد نیاز دوشیدن نظیر ظرف جمع‌آوری و پمپ الکتریکی، وسایل لازم برای استریل کردن و خوراندن آن به شیرخوار را تامین می‌کنیم.
- از طریق آموزش مادران در مورد دوشیدن شیر با دست یا با شیردوش و نحوه خوراندن شیر دوشیده شده با فنجان، (چنانچه پس از ترخیص شیر کمی لازم باشد) تغذیه با شیر مادر را ارتقاء می‌دهیم.
- برای مادران تا حد امکان از داروهای سازگار با شیردهی استفاده می‌کنیم و در صورتی که این امکان وجود نداشته باشد، تولید شیر را بوسیله دوشیدن پستان تا هر زمان ممکن، حفظ و تغذیه از پستان را حمایت می‌کنیم.

اقدام هفتم: برنامه هم اتاقی مادر و نوزاد را در طول شبانه‌روز اجرا کرده و در بخش‌های کودکان تسهیلات لازم برای اقامت شبانه‌روزی و نیازهای فیزیکی و عاطفی مادران را تامین می‌نماییم.

- از طریق کمک به هم اتاقی مادران و شیرخواران از بدو تولد و تشویق به برقراری تماس پوست به پوست تا هر مدت و هر زمان که مادر بخواهد، تغذیه با شیر مادر را حمایت می‌کنیم.
- مادران را برای داشتن فرد کمکی و همراه در هر زمان ممکن تشویق می‌کنیم و او را آموزش می‌دهیم که برای مادر مادری کند.
- کارکنان را برای انجام اقدامات طبی در حضور مادر و جدا نکردن مادر و شیرخوار تشویق می‌نمائیم.
- والدین نوزادانی که در NICU هستند را برای تماس پوست با پوست تا هر زمان ممکن تشویق می‌کنیم.
- این مادران را برای اقامت ۲۴ ساعته در بیمارستان در کنار نوزاد و هم اتاقی با او تشویق، و تسهیلات لازم (شامل غذا، مایعات، اتاق استراحت، یخچال، تخت، شیردوش، امکان استحکام و دارو در صورت نیاز...) را برای آنان، همچنین برای مادرانی که کودک زیر ۲ سالشان در بخش کودکان بیمار، بستری است فراهم می‌نمائیم.

اقدام هشتم: مادران را برای تغذیه با شیر مادر بر حسب میل و تقاضای شیرخوار تشویق می‌کنیم.

- از طریق آموزش مادران برای شناخت علائم زودرس گرسنگی شیرخوار و پاسخ سریع به آن (نظیر مکیدن، لیسیدن، برگرداندن سرو دهان برای یافتن پستان، بردن دست به طرف دهان ...) و پاسخ سریع به آن، تغذیه از پستان را ارتقاء می‌دهیم.
- مادران را برای تغذیه شیرخوارشان از پستان ۱۲- ۱۰ بار (حداقل ۸ بار) در شبانه‌روز تشویق و کمک کرده و آن‌ها را آگاه می‌کنیم که بعضی شیرخواران دفعات بیشتری به تغذیه نیاز دارند.
- مادر را برای انجام وضعیت صحیح بغل کردن و پستان گرفتن، چگونگی تشخیص پستان گرفتن مناسب و دریافت شیر توسط کودک کمک می‌کنیم.
- مادر را آموزش می‌دهیم که آغوز کاملاً تکافوی نیازهای تغذیه‌ای و حفاظتی شیرخوار را در صورت مکیدن مکرر شیرخوار می‌نماید و کاهش مختصر اولیه وزن، طبیعی است.

اقدام نهم: مطلقاً از بطری و پستانک (گول‌زنک) استفاده نمی‌کنیم.

- از دادن گول‌زنک اجتناب نموده و مکیدن پستان توسط شیرخوار را تشویق می‌کنیم.
- خانواده‌ها را از آوردن شیشه شیر و گول‌زنک به بیمارستان منع نموده و آنان را از خطرات آن آگاه می‌کنیم و استفاده از نوک‌های مصنوعی (nipple shield) را تشویق نمی‌کنیم.
- به هیچ عنوان اجازه نمی‌دهیم که در داروخانه بیمارستان شیشه شیر و گول‌زنک وجود داشته باشد و شیر مصنوعی در معرض دید قرار بگیرد.
- اگر به شیر کمکی نیاز باشد بدون استفاده از بطری و سرشیشه آن را از طریق سالیمنت، یا از طریق فنجان و یا قاشق و سرنگ به شیرخوار می‌دهیم.

اقدام دهم: تشکیل گروه های حمایت از مادران شیرده را پیگیری کرده و اطلاعاتی در مورد گروه های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار می دهیم.

- با سایر بیمارستان ها و مراکز بهداشتی درمانی، مراکز مشاوره، کلینیک های بیمارستانی، پزشکان، ماماها و گروه های حامی در دسترس برای تامین خدمات و حمایت شیردهی همکاری می کنیم و در صورت لزوم مادران را ارجاع می دهیم.
- از طریق دادن لیستی از مراکز بهداشتی درمانی و گروه های حامی و مراکز مشاوره شیردهی به خانواده ها جهت مراجعه پس از ترخیص و درخواست کمک (شامل آدرس و شماره تلفن)، تغذیه کودک با شیر مادر را حمایت می کنیم.
- برای مادر و خانواده ها اطلاعات مدون و مکتوب در مورد اصول تغذیه شیرخوار با شیر مادر، علائم شیردهی موثر و کفایت تغذیه شیرخوار، وضعیت های مختلف شیردهی، دوشیدن شیر... تهیه می کنیم و هنگام ترخیص در اختیار مادر قرار می دهیم.
- کلیه خانواده ها را به برقراری ارتباط با متخصصین مربوطه یا حامیان اجتماعی تغذیه با شیر مادر و داوطلبان سلامت محلات که می توانند مادر را با برنامه های حمایتی خاص در منطقه و محل زندگی اش مرتبط نمایند، تشویق می کنیم.
- از طریق تشویق مادران به تماس با افراد همسان، انجمن های تخصصی شیردهی و مراکز بهداشتی درمانی و گروه های حامی، شیردهی را ارتقاء می دهیم.
- هنگام ترخیص، اطلاعات شیردهی مادر را بوسیله یک چک لیست کنترل می کنیم تا از درک مادر و کسب مهارت های آموزش داده شده اطمینان حاصل نماییم.
- چنانچه هنگام ترخیص هنوز شیردهی و تغذیه شیرخوار بخوبی انجام نشده باشد، علاوه بر دستورالعمل معمول تغذیه از پستان مادر و توصیه به دوشیدن شیر و استفاده از شیر دوشیده شده بعنوان شیرکمی، یک ملاقات یا تماس تلفنی طی ۲۴ ساعت آینده با مادر ترتیب داده و یا براساس شرایط بالینی، ترخیص را با تاخیر انجام دهیم تا مداخلات و حمایت های لازم بعمل آید.
- کلیه شیرخواران و مادران دارای مشکلات شیردهی مشخص را به متخصص کودکان آشنا و معتقد به تغذیه با شیر مادر و یا مشاورین شیردهی در مراکز بهداشتی یا کلینیک بیمارستان و... ارجاع می دهیم.
- علاوه بر تشویق مادران برای مراجعه جهت غربالگری نوزاد از نظر هیپوتیروئیدی و بیماری های متابولیک در ۵-۳ روزگی (طبق برنامه کشوری)، به مادران توصیه می کنیم در صورتی که مدت اقامتشان در بیمارستان جهت زایمان ۴۸ ساعت یا بیشتر بود در هفته اول و اگر ترخیص زودتر بود طی ۴۸ ساعت بعد همراه شیرخوار خود به منظور غربالگری کم شیری احتمالی، به مراکز بهداشتی درمانی یا کلینیک بیمارستان مراجعه نمایند.

مترون بیمارستان مسئول اطلاع‌رسانی به کلیه کارکنان و توجیه آنان در مورد این سیاست و اخذ امضا از آنان می‌باشد. لازم است فرم مذکور توسط رئیس بیمارستان، مدیر، مترون، مسئولین بخش‌ها، پزشکان متخصص اطفال و زنان و کلیه ماماها، پرستار و سایر پرسنل مرتبط با مراقبت مادران و کودکان زیر دو سال تکمیل شود.

ترکیب اعضاء و شرح وظایف کمیته بیمارستانی تغذیه با شیر مادر

اعضاء کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر:

۱. رئیس بخش زنان و زایمان یا یک نفر پزشک متخصص زنان و زایمان به نمایندگی از ایشان
۲. رئیس بخش اطفال، نوزادان یا یک نفر متخصص کودکان به نمایندگی از ایشان
۳. یک نفر فوق تخصص نوزادان (در صورت وجود) به انتخاب رئیس بیمارستان
۴. مسئول تغذیه بیمارستان (کارشناس تغذیه)
۵. سوپروایزر آموزشی (در بیمارستان های آموزشی)
۶. سرپرستار بیمارستان (مترون)
۷. مسئول مددکاری اجتماعی بیمارستان
۸. یک نفر پرستار به انتخاب مترون بیمارستان
۹. یک نفر ماما به انتخاب مترون بیمارستان
۱۰. کارشناس مسئول برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان به عنوان دبیر کمیته
۱۱. رئیس بیمارستان بعنوان رئیس کمیته

شرح وظایف کمیته بیمارستانی:

۱. برگزاری جلسات به صورت حداقل هر ۳ ماه یک بار
 ۲. نظارت مستمر و منظم بر عملکرد کارکنان در زمینه رعایت دستورالعمل های مراقبت های مادر و کودک و آموزش مادران و اجرای اقدامات دهگانه توسط یکی از اعضاء کمیته در تمام شیفت ها: در اتاق زایمان و اتاق عمل، بخش پس از زایمان، بخش مراقبت ویژه (NICU)، بخش اطفال واحد ارائه خدمات دوران بارداری و مشاوره شیردهی، داروخانه ...
 ۳. اجرا و نظارت بر پایش های دوره ای بیمارستان با هماهنگی معاون درمان، پیگیری دریافت نتایج و برنامه ریزی برای مداخلات لازم با زمان بندی مشخص، حفظ مستندات در زونکن مخصوص برنامه شیر مادر و همکاری با معاونت بهداشت دانشگاه در انجام ارزیابی مجدد بیمارستان
 ۴. نظارت بر اجرای قانون شیر مادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر در زمینه حمایت از کارکنان شاغل شیرده و منع تبلیغات شیر مصنوعی و شیشه و گول زنک
 ۵. برنامه ریزی آموزش استاندارد کارکنان مرتبط با مراقبت های مادر و کودک به صورت شرکت در کارگاه های ۲۰ ساعته با صدور گواهی
 ۶. تشکیل دوره های بازآموزی برای کارکنان و نیز توجیه کارکنان جدیدالورود در خصوص سیاست تغذیه با شیر مادر
 ۷. شرکت در دوره های بازآموزی و سمینارهای برگزار شده از سوی کمیته دانشگاهی و کشوری
 ۸. نظارت و پیگیری بفرهام نمودن تسهیلات لازم برای اقامت مادرانی که شیرخوارانشان در بخش بستری هستند.
 ۹. نظارت بر ترخیص همزمان مادران و شیرخواران
 ۱۰. تهیه نشریات آموزشی برای مادران و نظارت بر توزیع آن ها
 ۱۱. تنظیم و ارسال گزارشات لازم به مراجع ذیربط، تنظیم صورتجلسات و پیگیری مصوبات.
- * لازم است اعضاء با ابلاغ ریاست بیمارستان به عضویت کمیته منصوب گردند.

ضمیمه شماره ۳

دستورالعمل نحوه آموزش مادران در دوران بارداری در مورد تغذیه با شیر مادر (اقدام ۳) و چک لیست ثبت

آموزش مادران در دوران بارداری و کنترل کیفیت آموزش های ارائه شده برای موفقیت مادران در تغذیه انحصاری تا ۶ ماهگی و تداوم آن تا ۲ سالگی ضروری است. چنانچه بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری است بایستی آموزش و مشاوره تغذیه با شیر مادر برای همه مادران باردار مراجعه کننده به بیمارستان ارائه شود این امر مادران را با این حقیقت آگاه می سازد که از دیدگاه پزشکی، تغذیه با شیر مادر روش برتر است. در همین راستا از سال ۱۳۸۶ مجموعه «راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی» در دسترس است.

راهنمای مذکور حاوی مطالب آموزشی استاندارد ویژه مادران در دوران بارداری است که مطالب آن طی ۴ جلسه به مادران در دوران بارداری آموزش داده می شود به گونه ای که براساس توصیه سازمان جهانی بهداشت آموزش ها تا هفته ۳۲ بارداری پایان می پذیرد. با توجه به توالی مراقبت های ۶ گانه دوران بارداری در برنامه ملی سلامت مادران، آموزش های این مجموعه از مراقبت دوم (هفته ۲۰ - ۱۶ حاملگی) آغاز می شود و در مراقبت چهارم (هفته ۳۴ - ۳۱ بارداری) پایان می پذیرد. در مراقبت پنجم (هفته ۳۷ - ۳۵ بارداری) مروری بر آموزش های ارائه شده و اشاره به مطالب با توجه به نیازهای آموزشی مادر و کنترل آموخته های او انجام می شود. در هر مرحله آموزش، چک لیست آموزش ها باید تکمیل گردد.

ممکن است یک خانم باردار در دوران بارداری با پرسنل بهداشتی درمانی متعددی مواجه شود. تمام کارکنان می توانند و باید در ارتقاء و حمایت تغذیه با شیر مادر نقش داشته باشند. وجود چک لیست دوران بارداری در این زمینه کمک کننده است که در هر جلسه چه مطلبی باید به مادر آموزش داده شود.

مادران بارداری که نیاز به مشاوره و مراقبت ویژه دارند:

برخی از مادران باردار شرایط و نگرانی های خاصی دارند که نیازمند حمایت و توجه خاص هستند. در شرایط زیر مشاوره و مراقبت ویژه و حمایت کارکنان بهداشتی و اعضاء خانواده لازم می شود:

مادر برای فرزند قبلی مشکل شیردهی داشته و از شیر دادن منصرف شده و شیر مصنوعی را شروع کرده و گول زنک یا بطری به شیرخوار داده است.

- مادر اصلاً به فرزند خود شیر نداده است.
- مادر شاغل است و یا تحصیل می کند و ساعاتی را در روز از فرزندش دور است. در این صورت باید مطمئن شوید که مادر می تواند در عین حالی که به سر کار و یا محل تحصیل می رود شیردهی را ادامه دهد.
- مادری که مشکل خانوادگی دارد (باید اعضاء خانواده را برای حمایت او جلب کرد).
- مادر افسرده است.
- مادر ایزوله و تنها است و حمایت اجتماعی ندارد.
- مادر، جوان یا مسن است.
- مادر قصد دارد فرزندش را به فرزند خواندگی بسپارد (چنانچه بارداری ناخواسته تلقی شده، باید مادر را حمایت و امیدوار کرد تا بتواند بارداری و شیردهی را با سلامتی به پایان برساند).
- نازایی وابسته به هورمون داشته است.
- هیپوتیروئیدی درمان نشده دارد.

- دیابت او درمان نشده است.
- دچار بیماری مزمن است یا نیاز به دارو دارد و یا کم خون است. (در این صورت باید درمان شود).
- مادر قبلاً جراحی پستان یا تروما داشته که مجرای شیر یا اعصاب نوک پستان او طوری صدمه دیده که در تولید شیرش اختلال بوجود آمده است.
- ظاهر پستان
 - عدم تقارن قابل ملاحظه پستان در طول بارداری
 - بزرگ نشدن قابل ملاحظه پستان در طول بارداری
 - نوک پستان صاف یا فرورفته (معمولاً مشکلی در شیردهی نخواهد داشت و اقدامات لازم از زمان تولد همزمان با شروع شیردهی و با آموزش وضعیت صحیح شیردهی و برجسته کردن نوک انجام می شود).
 - پیش بینی می شود که فرزندش بعد از زایمان به مراقبت ویژه نیاز خواهد داشت.
 - مادر دو یا چند قلو باردار است.
 - مادر دچار سوء تغذیه است (براساس دستورالعمل وزن گیری در دوران بارداری).
 - مادر دچار عوارض حوالی زایمان مثل خونریزی، فشارخون و عفونت گردیده است.
 - مادر HTLV یا HIV مثبت است.
- مادر در طی بارداری به فرزند قبلی خود شیر می دهد (دراین مورد توجه کنید که نیازی به قطع شیردهی نیست ولی چنانچه مادر سابقه زایمان نارس داشته یا با شیردهی دچار انقباض رحمی می شود باید با پزشک مشاوره کند. خانم بارداری که شیر می دهد باید به تغذیه و استراحت خود توجه کند. گاهی پستان ها بیشتر حساس می شوند یا شیر در ۳ ماهه دوم کاهش می یابد که دلیل قطع شیردهی نمی شود. چه کمبود غذا در خانواده موجود باشد یا نباشد تغذیه با شیر مادر می تواند قسمت عمده ای از رژیم غذایی کودک خردسال را تشکیل دهد. چنانچه تغذیه با شیر مادر متوقف شود بخصوص که کودک منبع غذایی حیوانی نداشته باشد در خطر قرار می گیرد. تغذیه خوب مادر موثرترین راه تامین نیازهای تغذیه ای مادر، جنین و کودک نوپای شیرمادرخوار است. هیچگاه نباید تغذیه شیرخوار را با شیر مادر ناگهان قطع کرد).
- هنگامی که خانم باردار احساس می کند تغذیه انحصاری با شیر مادر امکان پذیر نیست و تصمیم دارد نوزاد را با شیری بجز شیر خودش تغذیه کند. در این حالت می توانید توصیه کنید که بلافاصله پس از زایمان تغذیه انحصاری را آغاز کند و اگر با شرایط او واقعاً مشکل و امکان پذیر نباشد، تغذیه نسبی با شیر مادر را که بهتر از محرومیت کامل شیر خوار از شیر مادر است، توصیه کنید.
- مادری که فکر می کند شیردهی وضعیت ظاهر او را تغییر می دهد یا مزاحم کار او خواهد بود. مادری که اطرافیانش او را به تغذیه مصنوعی تشویق می کنند.

چک لیست ثبت آموزش تغذیه با شیر مادر در دوران بارداری

(همه مطالب بایستی تا هفته ۳۲ بارداری آموزش داده شود)*

نام مرکز: نام آموزش دهنده: شماره پرونده:

شماره فصل	موضوع	سن حاملگی (هفته)	تاریخ پیگیری یا مراقبت ویژه در صورت نیاز/ آموزش داده شد	نام و نام خانوادگی مادر و امضاء
فصل اول کتاب راهنما (در ویزیت دوم آموزش داده شود)	اهمیت تغذیه با شیر مادر و تغذیه انحصاری با شیر مادر: • شیرخوار را در مقابل بسیاری از بیماری ها از جمله اسهال، ذات الریه، گوش درد و غیره محافظت می کند. به رشد جسمی و ذهنی کودک کمک می کند. • نیاز شیرخوار تغییر می کند و تغییرات شیر مادر نیز همه نیازها را برآورده می کند. • تا ۶ ماهگی فقط شیر مادر کفایت می کند. • اگر بچه ها با شیر مادر تغذیه نشوند در معرض انواع بیماری ها خواهند بود ...			
	اهمیت شیردهی برای مادر: • مادر را در مقابل سرطان پستان محافظت می کند. • در سن کهولت به شکستگی استخوان ران که در افراد مسن شایع است گرفتار نمی شود. • موجب برقراری ارتباط عاطفی و جسمی مادر و کودک می شود. • هزینه های اضافی به خانواده تحمیل نمی کند ...			
	تغییرات ترکیب شیر مادر: • ترکیب شیر مادر مطابق سن شیر خوار، از شروع تا پایان هر وعده شیردهی، مابین دفعات مختلف شیردهی و در طول روز تغییر می کند. • در ۲-۳ روز اول پس از زایمان آغوز تولید می شود که بسیار مغذی و حاوی مواد ایمنی بخش است و برای محافظت نوزاد در برابر بیماری ها حیاتی است. پس از آغوز، شیر انتقالی از ۷ تا ۱۰ روز پس از تولد و سپس شیر رسیده ترشح می شود. شیر رسیده حاوی تمام مواد مغذی مورد نیاز شیرخوار است. • شیرمادر در ابتدای هر وعده آبکی بنظر می رسد اما بتدریج با ادامه مکیدن شیرخوار، شیر چرب تر و سفید رنگ می شود و به سیر شدن شیرخوار و وزن گیری او کمک می کند.			
فصل اول کتاب راهنما	اهمیت شیر مادر برای نوزاد نارس: • شیر مادر برای نوزادان نارس ترکیب خاصی مطابق نیازهای آنان دارد. • شیرمادر را می توان مستقیم در دهان شیرخوار دوشید و یا شیردوشیده شده را بوسیله قاشق، فنجان یا لوله معده به آن ها داد.			

شماره فصل	موضوع	سن حاملگی (هفته)	تاریخ پیگیری یا مراقبت ویژه در صورت نیاز/ آموزش داده شد	نام و نام خانوادگی مادر و امضاء
فصل دوم کتاب راهنما (در ویزیت دوم آموزش داده شود)	اهمیت تماس پوست با پوست بلافاصله بعد از زایمان: • نوزاد را گرم می کند و درجه حرارت بدنش سقوط نمی کند. • سبب آرامش مادر و نوزاد می شود. • پیوند عاطفی مادر و کودک را تسریع و تسهیل می کند. • به شروع تغذیه از پستان کمک می کند. • تنفس و ضربان قلب را منظم می کند. • خاطر آشنایی نوزاد با میکروب های بدن مادر، دفاع بدن او بهتر می شود. • گریه نوزاد کمتر و استرس و صرف انرژی کاهش می یابد. • به نوزاد اجازه می دهد پستان را پیدا کند و آنرا بگیرد و خودش شروع کند.			
	اهمیت خوب قرار گرفتن در آغوش مادر و خوب پستان گرفتن: • اگر شیرخوار درست در آغوش مادر قرار بگیرد و پستان را درست به دهان ببرد، شیر کافی برداشت می کند و نوک پستان مادر صدمه نمی بیند و...			
	روش صحیح شیردهی: • شروع بلافاصله بعد از تولد • دفعات و مدت وعده ها برحسب تمایل شیرخوار در شب و روز • هیچ نوع ماده غذایی بجز شیر مادر در ۶ ماه اول لازم نیست. • از بطری و گول زنک نباید استفاده کرد • مادر بداند چه وقت شیرخوار گرسنه یا سیر شده است نشانه های گرسنگی و تمایل شیر خوار برای تغذیه بصورت بیدار شدن، نگاه به اینطرف و آن طرف، حرکات دهان و اندام، بی قراری یا مکیدن انگشتان تظاهر می کند. نباید گذاشت بخاطر گرسنگی گریه کند. • هنگامی که سیر شود احساس راحتی و رضایت نموده و خودش پستان را رها می کند و نیازی به خارج کردن پستان از دهان او نیست. • وزن گیری مناسب و پایش رشد بهترین راه پی بردن به کفایت شیر است. • شیرمادر با شروع تغذیه تکمیلی از پایان ۶ ماهگی باید ادامه یافته و تا ۲ سالگی تداوم یابد.			

شماره فصل	موضوع	سن حاملگی (هفته)	تاریخ پیگیری یا مراقبت ویژه در صورت نیاز/ آموزش داده شد	نام و نام خانوادگی مادر و امضاء
فصل چهارم کتاب راهنما (در مراقبت سوم آموزش داده شود)	دوشیدن شیر: دوشیدن در محل مناسب و راحت و با آرامش و وقت کافی انجام شود. - قبل از دوشیدن شیر دست ها با آب و صابون شسته شوند. - روش های به جریان انداختن شیر: استراحت قبل از دوشیدن، دوش گرفتن، صرف مایعات گرم یا مایعات نشاط آور مثل آب میوه محتوی ویتامین ث، فکر کردن به کودک، شنیدن صدای او و یا نگاه کردن به تصویر او، ماساژ پستان و گذاشتن حوله گرم روی پستان بمدت ۵ تا ۱۰ دقیقه... - در شرایط مختلف جدایی مادر و شیرخوار (مادر شاغل، نوزاد بستری، قادر نبودن شیرخوار به شیر خوردن، پستان محتقن، شیر را باید دوشید و روش صحیح آنرا بلد بود... - دفعات دوشیدن بستگی به این دارد که شیر به چه منظوری دوشیده می شود: برای نوزاد بیمار و کم وزن، و مادر شاغل حداقل هر ۳ ساعت یکبار در شبانه روز، برای رفع احتقان یا نشت شیر به مقداری که علائم رفع شود... - شیردوشیده شده را باید با فنجان به شیرخوار داد و از بطری استفاده نکرد...			
فصل پنجم کتاب راهنما (در مراقبت چهارم آموزش داده شود)	برتری شیر مادر بر سایر شیرها - شیر مادر حاوی انواع سلول های زنده و عوامل مهم ضد میکروبی است که شیر گاو فاقد آن می باشد. - میزان پروتئین و سدیم شیر مادر به حدی است که به کلیه های نوزاد که هنوز کامل نشده آسیب نمی رساند. - ترکیب چربی شیر مادر برای رشد مغزی شیرخوار بی نظیر است و بهتر از سایر شیرها هضم و جذب می شود. - در صورت محرومیت شیرخوار از شیر مادر به هر علت از جمله در بحران ها و مواقع اضطراری بهترین جایگزین برای تغذیه کودک، شیر مادر دیگر (شیر دایه) است.			
فصل پنجم کتاب راهنما (در مراقبت چهارم آموزش داده شود)	خطرات تغذیه مصنوعی و گول زنگ - شیر مصنوعی شیرخوار را در برابر بیماری ها محافظت نمی کند. - ترکیبات آن مناسب با نیازهای نوزاد انسان نیست. - آلودگی، تهیه نادرست، هزینه ها و عوارض فراوان دیگر... - استفاده از گول زنگ: سبب سردرگمی در مکیدن و کاهش شیرمادر، افزایش خطر عفونت گوش میانی، عفونت قارچی دهان و برفک و پوسیدگی دندان، رشد دندانی نامناسب و جفت نشدن دندانها...			

شماره فصل	موضوع	سن حاملگی (هفته)	تاریخ پیگیری یا مراقبت ویژه در صورت نیاز/ آموزش داده شد	تاریخ	نام و نام خانوادگی مادر و امضاء
فصل ششم کتاب راهنما (در مراقبت چهارم آموزش داده شود)	زایمان در بیمارستان های دوستدار کودک: - از بدو تولد تماس پوست با پوست مادر و نوزاد برقرار و اولین تغذیه با شیر مادر بموقع انجام می شود. - مادر و نوزاد شبانه روز در کنار هم هستند. - دادن هر نوع آشامیدنی از جمله شیر مصنوعی و استفاده از گول زنک و بطری ممنوع است. - روش تغذیه با شیر مادر، دوشیدن شیر و نگهداری آن، وضعیت صحیح بغل کردن و به پستان گذاشتن نوزاد را به مادران آموزش می دهند...				
مطالب دیگر و ارجاع یا نیاز به مراقبت ویژه براساس موارد ذکر شده در (راهنمای آموزش مادران باردار برای شیردهی) اگر لازم است:					

*توجه

- فصل اول و دوم در دومین مراقبت (هفته ۲۰-۱۶ بارداری) آموزش داده شود.
- فصل سوم و چهارم در سومین مراقبت (هفته ۳۰-۲۶ بارداری) آموزش داده شود.
- فصل پنجم و ششم در چهارمین مراقبت (هفته ۳۴-۳۱ بارداری) آموزش داده شود.
- در پنجمین مراقبت (هفته ۳۷-۳۵) نکات مهم و مورد نیاز هر مادر مرور شود.

ضمیمه شماره ۴

فرم ثبت مشاهده شیردهی

نام و نام خانوادگی: نام بیمارستان: بیمارستان محل تولد: تاریخ:
نام پزشک: شماره پرونده: تاریخ تولد (سن شیرخوار): علت بستری:

علائمی که نشان می‌دهد شیردهی خوب پیش می‌رود	علائم حاکی از احتمال وجود مشکل
وضعیت عمومی مادر: ☐ مادر سالم به نظر می‌رسد. ☐ مادر راحت و آرام است. ☐ علائم پیوند عاطفی بین مادر و شیرخوار وجود دارد. شیرخوار: ☐ شیرخوار سالم به نظر می‌رسد ☐ شیرخوار آرام و راحت است ☐ شیرخوار در صورت گرسنگی پستان را جستجو نموده یا می‌گیرد.	مادر: ☐ مادر بیمار یا افسرده به نظر می‌رسد. ☐ مادر عصبی و ناراحت به نظر می‌رسد. ☐ تماس چشمی بین مادر و شیرخوار وجود ندارد. شیرخوار: ☐ شیرخوار خواب‌آلود یا بیمار به نظر می‌رسد ☐ شیرخوار بی‌قرار است یا گریه می‌کند ☐ شیرخوار در صورت گرسنگی پستان را جستجو ننموده یا نمی‌گیرد.
پستان مادر ☐ پستان‌ها سالم به نظر می‌رسد ☐ درد یا ناراحتی ندارد ☐ پستان بخوبی با انگشتان به دور از هاله نگهداشته شده است ☐ نوک پستان قابل کشش و ارتجاع (توسط مادر)	☐ پستان‌ها قرمز، متورم به نظر رسیده یا نوک آن زخمی است ☐ پستان یا نوک آن دردناک است ☐ انگشتان مادر روی آرنج قرار دارد ☐ نوک پستان صاف، غیرقابل ارتجاع
وضعیت شیرخوار ☐ سر (گردن) و تنه شیرخوار در یک امتداد قرار دارد ☐ بدن شیرخوار نزدیک بدن مادر است ☐ تمام بدن (نوزاد) شیرخوار حمایت شده است ☐ شیرخوار بنحوی نزدیک پستان می‌شود که بینی او رو به نوک پستان قرار دارد	☐ گردن و سرشیرخوار موقع شیرخوردن چرخیده است ☐ بدن شیرخوار نزدیک بدن مادر قرار ندارد ☐ فقط سر و گردن شیرخوار حمایت شده است ☐ شیرخوار بنحوی نزدیک پستان می‌شود که لب تحتانی و چانه او رو به نوک پستان قرار دارد
گرفتن پستان توسط شیرخوار ☐ قسمت بیشتری از هاله پستان در بالای لب فوقانی شیرخوار دیده می‌شود ☐ دهان شیرخوار کاملاً باز است ☐ لب تحتانی به بیرون برگشته است ☐ چانه شیرخوار در تماس با پستان است	☐ قسمت بیشتری از آرنج در پایین لب تحتانی دیده می‌شود. ☐ دهان شیرخوار کاملاً باز نیست ☐ لب‌ها بطرف جلوی نوک پستان غنچه شده یا به داخل برگشته است ☐ چانه شیرخوار در تماس با پستان نیست
نحوه مکیدن ☐ مکیدن‌های آهسته، عمیق با مکث ☐ گونه‌ها موقع مکیدن برآمده است ☐ مادر متوجه علائم بازتاب جهش شیر می‌شود ☐ شیرخوار پس از شیر خوردن، خود پستان را رها می‌کند	☐ مکیدن‌های سریع و سطحی ☐ گونه‌ها موقع مکیدن بداخل کشیده می‌شود ☐ پس از شیر خوردن، مادر شیرخوار را از پستان جدا می‌کند ☐ علائم بازتاب جهش شیر ملاحظه نمی‌شود

نحوه استفاده از فرم ثبت مشاهده شیردهی

با استفاده از فرم مشاهده شیردهی هر وعده تغذیه شیرخوار با شیر مادر را بطور کامل مشاهده و ارزیابی کنید.

- ارزیابی تغذیه با شیر مادر می تواند در موارد ذیل به شما کمک کند :
« برای شناخت عملکرد خوب مادر و شیر خوار و تشویق آنها
« مشخص نمودن اشکالات موجود در تغذیه با شیر مادر
« مشخص کردن عملکردهایی که اگر تشخیص داده نشوند بعداً منجر به مشکلاتی در شیردهی می شوند
- ارزیابی شیردهی شامل مشاهده شیردهی و گوش کردن به صحبت های مادر است. به مادر بگویید می خواهید شیر خوردن فرزندش را مشاهده کنید تا احساس راحتی کند اما نگوید که می خواهید ببینید مادر چه می کند.
- این فرم به شما کارکنان بهداشتی درمانی کمک می کند که هنگام تغذیه شیرخوار به چه چیزهایی توجه کنید و مشکلات را شناسایی نمایید.
- فرم مشاهده دو بخش دارد که هر قسمت از موارد لیست شده بیانگر تغذیه خوب با شیر مادر و یا مشکلات احتمالی می باشد. برحسب مشاهده هر علامت، مقابل آن تیک بزنید. تمامی تیک های سمت راست فرم احتمالاً تغذیه خوب با شیرمادر و درصورت وجود تمامی تیک های سمت چپ فرم، مشکلات تغذیه با شیر مادر را نشان می دهد.

کمک به مادر در بغل نمودن شیرخوار برای شیردهی

- به مادر احوالپرسی کنید و بپرسید شیردهی چگونه پیش می رود.
- خودتان در وضعیت راحت قرار بگیرید.
- یک وعده شیردهی را مشاهده کنید.
- به نکات مثبت توجه کنید و مادر را تشویق کنید.
- اگر متوجه مشکلی شدید، شرح دهید چه اقداماتی کمک کننده است و از مادر بپرسید که آیا دوست دارد به او نشان دهید.
- مطمئن شوید که در وضعیت راحت و آرام قرار دارد.
- شرح دهید که چطور شیرخوار را در آغوش بگیرد و اگر لازم است به او نشان دهید.

۴ نکته کلیدی عبارتند از:

- سروتنه شیرخوار در یک امتداد
- بدن شیرخوار نزدیک به بدن مادر
- حمایت سروتنه و اگر نوزاد است حمایت تمام بدن او
- قرار گرفتن شیرخوار رو در روی پستان و بینی شیرخوار در مقابل نوک پستان

نحوه نگهداشتن پستان را به مادر نشان دهید:

- انگشتان روی قفسه سینه و زیر پستان
- نگهداشتن پستان از زیر با انگشت اشاره
- قرار دادن انگشت شست در بالای پستان
- انگشتان مادر خیلی نزدیک نوک پستان نباشد. (عقب تراز هاله باشد)

چگونگی کمک به شیرخوار برای گرفتن پستان را به مادر شرح یا نشان دهید:

- لمس کردن لب‌های شیرخوار با نوک پستان
- منتظرشدن تا شیرخوار دهانش را باز کند
- بردن سریع شیرخوار به طرف پستان بطوری که لب پائینی زیر نوک پستان را هدف‌گیری کند.

توجه کنید که مادر چطور به شیرخوار پاسخ می‌دهد و از مکیدن شیرخوار چه احساسی دارد:

- نشانه‌های صحیح گرفتن پستان را مشاهده کنید شامل: دیدن قسمت بیشتری از آرنج در بالای پستان و قسمت کمتری در پائین، دهان کاملاً باز، لب پائینی به بیرون برگشته و چانه در تماس با پستان است.
- نحوه بغل کردن، رفتن بطرف پستان و پستان گرفتن و مکیدن پستان و ادامه شیردهی را کنترل کنید.
- به این نکته که مادر شیردهی را خاتمه می‌دهد و یا شیرخوار خود، شیرخوردنش را تمام می‌کند، توجه کنید.
- حالت و شکل نوک پستان در پایان شیردهی را مشاهده کنید. آیا در پایان شیردهی نوک پستان له شده، قرمز یا دارای یک خط سفید به نظر می‌رسد؟
- دهان شیرخوار را از نظر وجود کاندیدا و گره زیرزبانی (فرنولوم کوتاه) بررسی کنید.
- از مادر در مورد تاریخچه ابتلا قبلی به کاندیدا یا هر شرایطی نظیر مصرف آنتی بیوتیک که او را مستعد ابتلا به کاندیدا کند، سؤال کنید.

کد بین المللی بازاریابی جایگزین های شیر مادر

(نکات کلیدی که بیشتر با بیمارستان های دوستدار کودک مرتبط می باشند)

- ممنوعیت تبلیغ جایگزین های شیر مادر و محصولات دیگر (بطری و گول زنک)
- ممنوعیت دریافت رایگان یا ارزانتر جایگزین های شیر مادر و محصولات دیگر توسط بیمارستان های دارای بخش های زایمان، نوزادان و کودکان و NICU
- ممنوعیت اعطای نمونه های رایگان، هدایا و برشور به مادران (توسط پرسنل و کارکنان شرکتها)
- ممنوعیت تبلیغ این موارد در مراکز ارائه کننده خدمات سلامت
- ممنوعیت راهنمایی مادران از سوی کارکنان شرکت های تولید یا توزیع کننده محصولات بند یک
- ممنوعیت دریافت هدایا و نمونه های رایگان توسط کارکنان
- ممنوعیت تأمین هزینه آموزش، فضای آموزشی و وسایل یا مواد آموزشی بوسیله شرکت ها، در زمان آموزش مادران در مورد تغذیه نوزاد و ممنوعیت اجرای هرگونه فعالیت تاثیرگذار بر روی کارکنان بیمارستان شامل دخالت در آموزش، کمک هزینه های تحقیقاتی، کنفرانس ها و مانند آن ها منع شوند. این قانون در مورد گیرندگان خدمات فوق هم صادق است.
- ممنوعیت تصاویری از نوزادان یا تصاویر دیگری که تغذیه مصنوعی را تبلیغ کنند بر روی برچسب محصولات
- اطلاعات ارائه شده به کارکنان باید علمی و مبتنی بر حقایق باشند و تاکید بر ارجحیت همه جانبه تغذیه با شیر مادر (شامل جسم، روان و...) باشد.
- اطلاعات در مورد روش های تغذیه مصنوعی، از جمله برچسبها، باید مزایای تغذیه انحصاری با شیر مادر و هزینه ها و معایب مربوط به این روش ها را توضیح داده باشند.
- محصولات نامناسب شامل شیر تغلیظ شده شیرین نباید به نوزادان داده شوند.
- ورود کارکنان این نوع شرکت ها به بیمارستان های دوستدار کودک ممنوع است و برای اطلاع رسانی مجازند برشور تایید شده از طرف کمیته سیاستگذاری تغذیه با شیر مادر را ارسال نمایند.

نقش مسئولان و کارکنان بیمارستان در رعایت کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیرمادر و قانون شیرمادر

- جایگزین های شیر مادر به طور رایگان یا با قیمت پایین نباید در مراکز درمانی و بیمارستان ها پذیرفته شوند.
- بیمارستان ها و مراکز درمانی باید جایگزین ها را به همان صورت تهیه کنند که دیگر مواد غذایی و داروها را می خردند (نباید از قیمت عمده فروشی پائین تر باشد). بیمارستان باید از ورود مطالب تبلیغاتی در مورد مایعات و غذاهایی غیر از شیر مادر جلوگیری کند.
- زنان باردار نباید مطالب تبلیغاتی در مورد تغذیه به روشی غیر از تغذیه با شیر مادر دریافت کنند.
- تغذیه با جایگزین های شیر مادر باید تنها توسط کارکنان مرکز و فقط به زنان باردار، مادران و یا اعضای خانواده ای آموزش داده شود که نیاز به استفاده از این مواد دارند.
- جایگزین های شیر مادر نباید در معرض دید زنان باردار و مادران نگهداری شوند.
- بیمارستان نباید اجازه دهد هدایای حاوی جایگزین های شیر مادر یا محصولات مربوط به آن که در امر تغذیه با شیر مادر

- تداخل ایجاد می‌کنند، میان زنان باردار یا مادران توزیع شود.
- کمک‌های مالی یا مادی برای تبلیغ محصولات که شامل قانون بازاریابی می‌شوند نباید از سوی کارکنان مراکز بهداشتی-درمانی و بیمارستانها، و خانواده‌های آن‌ها پذیرفته شود.
- تولید و توزیع کنندگان محصولات مشمول قانون بازاریابی باید از هر گونه فعالیت تأثیرگذار بر روی کارکنان بیمارستان شامل دخالت در فلوشیپ‌ها، تورهای آموزشی، کمک هزینه‌های تحقیقاتی، کنفرانس‌ها و مانند آن‌ها منع شوند. این قانون در مورد گیرندگان خدمات فوق هم صادق است.

ترکیب اعضا و شرح وظایف کمیته های دانشگاهی و شهرستانی شیر مادر

اعضاء کمیته دانشگاهی ترویج تغذیه با شیر مادر:

۱. دانشگاه بعنوان رئیس کمیته
 ۲. معاون درمان
 ۳. معاون بهداشت
 ۴. رئیس دانشکده پزشکی
 ۵. رئیس دانشکده پرستاری مامایی
 ۶. مدیر گروه اطفال (نوزادان)
 ۷. مدیر گروه زنان
 ۸. مسئول بهداشت خانواده
 ۹. کارشناس مسئول برنامه شیر مادر و کارشناس سلامت کودکان دانشگاه
- هسته آموزشی شامل: متخصص کودکان، متخصص نوزادان، متخصص زنان، مربی دانشکده پرستاری مامایی، کارشناس ارشد تغذیه

اعضاء کمیته شهرستانی ترویج تغذیه با شیر مادر:

۱. رئیس شبکه یا مرکز بهداشت
 ۲. رؤسای بیمارستان های دارای بخش زنان یا اطفال
 ۳. یک نفر متخصص اطفال
 ۴. یک نفر متخصص زنان
 ۵. مسئول بهداشت خانواده
 ۶. کارشناس تغذیه با شیر مادر شهرستان و طی نامه ۲/۱۵۵۵۵۶ ب مورخ ۸۸/۱۲/۹ کارشناس کودکان اضافه شد.
 ۷. مسئول امور دارویی
 ۸. کارشناس پرستاری مامایی
- جلسات کمیته بطور مرتب (هر ۳ ماه یک بار) و یا برحسب نیاز برگزار گردد.
- کارشناس شیر مادر شهرستان دبیر جلسه است. دستور جلسات و پیگیری مصوبات صورت جلسات، مشکلات و گزارشات توسط وی برای طرح در کمیته آماده می شود.

شرح وظایف کمیته:

- برنامه ریزی برای تقویت فعالیت های آموزشی، پژوهشی و حمایتی تغذیه با شیرمادر
- جمع آوری و نگهداری آخرین اطلاعات وضعیت موجود تغذیه با شیرمادر در شهرستان و اتخاذ سیاست های لازم برای ارتقاء
- تعیین وضعیت موجود بیمارستان های دوستدار کودک براساس آخرین پایش و گزارش به کمیته دانشگاهی و پیگیری مداخلات لازم توسط کمیته های بیمارستانی
- نظارت بر پایش بیمارستان های دوستدار کودک (و نظارت بر ارزیابی مجدد چنانچه در دانشگاه های بزرگ توسط شهرستان انجام می شود)
- نظارت بر عملکرد کارکنان در اجرای برنامه و آموزش مادران در واحدهای اجرایی با بازدیدهای رندومی
- نظارت بر پایش قانون ترویج تغذیه با شیرمادر، مطرح نمودن موارد تخلف از قانون در جلسات برای پیگیری
- تشکیل هسته آموزشی شیرمادر برای همکاری و نظارت بر آموزش های سطح شهرستان زیر نظر هسته آموزشی دانشگاه
- تدوین، اجرا و نظارت بر فعالیت های آموزشی سطح شهرستان
- نظارت بر مطالب و مواد آموزشی (کتاب، فیلم، اسلاید، پمفلت...) تهیه شده توسط کارکنان در سطح شهرستان
- تعیین اولویت های پژوهشی با توجه به مشکلات و نیازهای شهرستان و پیشنهاد به کمیته دانشگاهی
- نظارت بر توزیع و مصرف شیر مصنوعی و ارائه راهکارها و مداخلات مناسب براساس گزارش اطلاعات جمع آوری شده
- جلب مشارکت رسانه های محلی و نظارت بر مطالب منتشره از آن ها
- برنامه ریزی همکاری های بین بخشی در موارد لزوم
- برنامه ریزی و برگزاری هفته جهانی شیرمادر
- معرفی، حمایت و تشویق کارکنان علاقمند در امر ترویج تغذیه با شیرمادر
- ارسال گزارشات ۳ ماهه به مرکز استان و کمیته دانشگاهی

دستورالعمل کشوری تجویز شیر مصنوعی

ضوابط و معیارهای موضوع تبصره ۲ ماده یک قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی

الف: موارد ضرورت پزشکی

- ضرورت های تجویز شیر مصنوعی در خانه های بهداشت، مراکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری عبارتست از
 - مطلوب نبودن نمودار رشد شیرخوار
 - لازم است ضمن مشاوره با مادر برای پی بردن به مشکلات تغذیه ای شیرخوار آموزش های لازم به مادر و خانواده در مورد وضعیت صحیح شیردادن، مکیدن صحیح و مکرر پستان و تخلیه مرتب آن توسط شیرخوار همچنین تغذیه متعادل مادر ارائه گردد و حمایت روانی خانواده نیز جلب شود و از بیمار نبودن شیرخوار اطمینان حاصل گردد.
 - توصیه شود که مادر پس از حداکثر ۵ روز مراجعه نماید. این ملاقات برای اطمینان یافتن از انجام توصیه ها، جلب رضایت مادر و حمایت از اوست. اما چنانچه پس از ۱۵ روز از ملاقات اولیه تغییر مطلوبی در نمودار رشد شیرخوار حاصل نشود، توصیه به شروع تغذیه مصنوعی او بطور کمکی بلامانع است.
 - **چندقلویی:** چنانچه علیرغم تغذیه چند قلوها با شیر مادر، رشد آنان مطلوب نباشد، لازم است با هر شیرخوار بعنوان یک قلو برخورد نمایند و شیر مصنوعی را به هر یک بر حسب نمودار رشد آنان توزیع کنند.
 - **بیماری های مزمن و صعب العلاج مادر نظیر:** بیماری های کلیوی، قلبی، کبدی و جنون و سوختگی شدید هر دو پستان که منجر به معلولیت و از کار افتادگی مادر و اختلال در شیردهی او گردد به تشخیص یا تأیید پزشک متخصص
 - **داروها و مواد رادیواکتیو:** مواردی که مادر مجبور به استفاده مستمر (بیش از یک ماه) از داروهایی نظیر آنتی متابولیت ها (مانند متوتروکسات*، هیدروکسی اوره، مرکاپتوپورین و...) بروموکریپتین، فنیل دیون، لیتیوم، ارگوتامین (با دوز مصرفی در درمان میگرن)، تاموکسیفن و فن سیکلیدین بوده و یا مادر معتاد به مواد مخدر تزریقی نظیر کوکائین و هروئین باشد. و همچنین مواد رادیواکتیو در مدت درمان با نظر پزشک معالج
 - لازم به ذکر است چنانچه ضرورت استفاده از داروهای ذکر شده برای مدت کمتر از یک ماه وجود دارد، باید ضمن آموزش مادر برای دوشیدن شیر و تخلیه مرتب پستان ها به منظور تداوم تولید شیر، تغذیه با شیر دایه توصیه شود و در صورت عدم امکان صرفاً برای این مدت شیر مصنوعی به شیرخوار داده و استفاده از قاشق و استکان توصیه شود.
 - جدایی والدین در صورتی که نگهداری شیرخوار بر عهده پدر باشد.
 - فوت مادر
 - فرزند خواندگی، ضمناً آموزش های لازم به مادر برای ایجاد شیردهی ارائه گردد.
- * مصرف متوتروکسات در حد هفته ای یک روز در درمان آرتریت روماتوئید مادران، منع شیردهی ندارد. فقط باید مادر بعد از مصرف دارو به مدت ۲۴ ساعت فرزندش را شیر ندهد. (لازم است شیر خود را دوشیده و دور بریزد و شیرخوار را با شیر دوشیده شده خود که از قبل آماده و نگهداری کرده است تغذیه نماید.)

ب: مقدار شیر مصنوعی مورد نیاز

اگر به علل فوق (بند الف) تغذیه شیرخوار با شیر مصنوعی اجتناب ناپذیر باشد رعایت موارد زیر ضروری است.

در موارد بسیار نادر که شیرخوار بطور کامل از شیر مادر محروم است، مقدار لازم شیر مصنوعی عبارت خواهد بود از:

تا پایان ۶ ماهگی	هر ماه ۸ قوطی	۴۸ قوطی
ماه هفتم و هشتم	هر ماه ۶ قوطی	۱۲ قوطی
ماه نهم تا پایان دوازدهم	هر ماه ۳ قوطی	۱۲ قوطی
جمع	۷۲ قوطی	

اگر بعنوان کمک به شیر مادر تجویز می شود، مقدار لازم به شرح ذیل خواهد بود.

تا پایان ۶ ماهگی	هر ماه ۴ تا ۴ قوطی	۲۴ قوطی
ماه هفتم و هشتم	هر ماه ۳ تا ۳ قوطی	۶ قوطی
ماه نهم تا پایان دوازدهم	هر ماه ۲ تا ۲ قوطی	۸ قوطی
جمع	۳۸ قوطی	

ضمناً به مادر باید آموزش داده شود تا

۱. به منظور اجتناب از آلودگی حتی الامکان از بکار بردن شیشه شیر و پستانک خودداری نموده و شیر تهیه شده را با فنجان و قاشق به شیرخوار بدهند.
۲. هنگام تهیه شیر رعایت غلظت، حجم مناسب و موازین بهداشتی را بنمایند و خطرات ناشی از تغذیه شیرخوار با شیرهای غلیظ و رقیق را مورد توجه قرار دهند.
۳. در صورت داشتن چند قلو، اول آن ها را با شیر خود تغذیه کنند و سپس شیر تهیه شده از شیر مصنوعی را به آنان بدهند. به اهمیت توزین دوره ای و ثبت منحنی رشد کودک جهت تشخیص کفایت تغذیه او واقف باشند.

ب- ۱- ضوابط توزیع شیر مصنوعی در موارد محرومیت کامل از شیر مادر

تجویز شیر مصنوعی بصورت کامل منحصراً شامل شماره های ۳، ۴ (مشروط) و ۵ الی ۷ بند الف می شود.

ب- ۲- ضوابط توزیع شیر مصنوعی کمکی بعنوان جبران کمبود شیر مادر

در موارد مطلوب نبودن نمودار رشد شیرخوار (شماره ۱) و چند قلوئی (شماره ۲) پس از اقدامات لازم که در بند الف ذکر گردیده چنانچه پس از ۱۵ روز تغییر مطلوبی در نمودار رشد شیرخوار حاصل نشود، شیر مصنوعی به تعداد ذکر شده در جدول بعنوان شیر کمکی به مادر تحویل شود و با توجه به منحنی رشد شیرخوار ابتدا یکی دوبار تغذیه با شیر مصنوعی در روز (صرفاً با قاشق و فنجان) پس از تغذیه با شیر مادر توصیه شود. شیرخوار تحت مراقبت ویژه قرار گیرد. توزین چنین شیرخواری و بررسی منحنی رشد او باید هر ۱۵ روز انجام شود. چنانچه شیرخوار رشد کافی نداشته و یا وزن او کم شده باشد، افزایش دفعات شیر مصنوعی را (همراه با تداوم تغذیه با شیر مادر) توصیه نموده و با نظر کمیسیون شیر مصنوعی شهرستان تعداد

قوطلی های شیرمصنوعی و یا کوپن را بصورت کامل تأمین نمایند. (کمیسیون شهرستان متشکل است از: حداقل یک پزشک که کارگاه آموزشی شیر مادر را گذرانده و به آن اعتقاد داشته باشد، یک کارشناس ترویج تغذیه با شیر مادر و یک فرد تصمیم گیرنده در مورد تغذیه مصنوعی شیرخوار از مرکز بهداشتی درمانی مربوطه که می تواند پزشک، کارشناس یا کاردان مرکز باشد)

ج: نحوه عرضه

- در خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی
- براساس موارد ضرورت پزشکی و پس از تشخیص و تأیید مرکز بهداشتی درمانی روستایی در زمینه استفاده شیرخوار از شیر مصنوعی (بعنوان غذای اصلی یا کمک شیر مادر) به مقدار تعیین شده تحویل مادر می گردد.
- در مراکز بهداشتی درمانی شهری
- تحویل کوپن شیر مصنوعی در مراکزی انجام می شود که پزشک آن مرکز دوره آموزشی ترویج تغذیه با شیر مادر را گذرانده باشد.
- تشخیص نیاز شیرخوار به شیرمصنوعی، لزوم و تحویل کوپن شیر مصنوعی براساس ضرورت پزشکی که در فوق به آن اشاره شد توسط پزشک مرکز بهداشتی درمانی صورت خواهد گرفت.
- کوپن صادر شده با امضاء پزشک و مهر مرکز بهداشتی درمانی شهری معتبر است.
- داروخانه ها مؤلف به تحویل شیر مصنوعی به مقدار توصیه شده و با قیمت مصوب می باشند.

د: نحوه ورود شیر مصنوعی

- وارد کنندگان مجاز شیر مصنوعی مکلفند شیرخشک (مصنوعی) را مستقیماً یا از طریق شرکت های توزیع کننده و طبق برنامه تنظیمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به داروخانه ها تحویل نمایند.
- داروخانه ها موظفند شیر مصنوعی را به مقدار تعیین شده و با قیمت مصوب در مقابل ارائه کوپن معتبر حاوی مهر مرکز بهداشتی درمانی شهری و امضاء پزشک مرکز به متقاضی تحویل نمایند.
- برای کنترل عرضه شیرمصنوعی، شرکت های وارد کننده و توزیع کننده موظفند اطلاعات یا مدارک لازم مربوط به میزان واردات و توزیع آن و میزان مصرف را براساس اسناد مثبته در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دهند.

ضمیمه شماره ۸

شرح وظیفه کارشناس شیرمادر ستاد معاونت بهداشتی

برنامه ریزی و سازماندهی:

۱. تدوین برنامه عملیاتی ترویج تغذیه با شیرمادر در راستای برنامه وزارت متبوع و با در نظر گرفتن اولویت‌های دانشگاه
۲. هماهنگی و برگزاری جلسات کمیته دانشگاهی شیرمادر (تعیین زمان برگزاری با هماهنگی کلیه اعضای کمیته، مکاتبه با کلیه اعضا، تهیه لیست اقدامات انجام شده، جمع بندی آمار و عملکرد و ارائه مشکلات موجود، ارائه گزارش و تهیه صورتجلسه و ارسال برای اعضا و پیگیری کلیه اقدامات و مصوبات)
۳. ارسال کلیه بخشنامه‌ها و برنامه‌های سطوح وزارتی معاونت‌های مرتبط و کلیه مراکز و شبکه‌های تابعه
۴. هماهنگی برون بخشی و جلب مشارکت مسئولین ادارات استان در جهت اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر
۵. هماهنگی درون بخشی بویژه با سایر معاونت‌ها (از جمله معاونت درمان) برای اجرای برنامه از جمله برگزاری هفته جهانی شیرمادر
۶. تعامل با کارشناس شیرمادر معاونت درمان دانشگاه جهت حسن اجرای برنامه
۷. برآورد میزان شیرمصنوعی مورد نیاز هر ۶ ماه یکبار و پیگیری جهت دریافت سهمیه از وزارتخانه و توزیع براساس اعلام نیاز مراکز بهداشت/ شبکه‌ها (گزارش به ستاد)
۸. همکاری با واحد دارویی جهت برآورد تعداد کوپن شیرمصنوعی مورد نیاز، درخواست دریافت کوپن و توزیع براساس اعلام نیاز مراکز بهداشت/ شبکه‌ها، جمع بندی آمار کوپن‌های شیرمصنوعی توزیع شده
۹. انجام مداخلات لازم در جهت کاهش مصرف شیرمصنوعی در بخش دولتی و غیردولتی
۱۰. طراحی و اجرای طرح‌های مداخله‌ای، پژوهشی، آموزشی، تحقیقاتی، ... در برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر
۱۱. ارسال عملکرد و هزینه‌های اجرای برنامه در دانشگاه به اداره سلامت کودکان
۱۲. برآورد و توزیع تجهیزات مورد نیاز (دفتر ممتد، فرم‌های خانوار،)
۱۳. تدوین دستورالعمل‌های اجرایی منطقه‌ای و استانی برای تحقق بسته‌های خدمتی ابلاغ شده کشوری
۱۴. اجرای سایر فعالیت‌های محوله از سطح وزارتخانه

نظارت و پایش:

۱. نظارت بر تشکیل کمیته‌های شیرمادر شهرستان‌ها
۲. نظارت بر کمیسیون‌های شیرمصنوعی
۳. ارزیابی اولیه بیمارستان‌های داوطلب دوستدار کودک و در صورت احراز امتیاز، ارسال نتایج به اداره سلامت کودکان
۴. ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک برابر دستورعمل
۵. انجام بازدید مجدد از بیمارستان‌های با امتیاز کمتر از استانداردهای تایین شده در ارزیابی مجدد (پس از پایان مهلت ۳ ماهه)
۶. بازدید موردی از مراکز بهداشتی درمانی و واحدهای ارائه دهنده خدمت براساس چک لیست استاندارد و ارسال پسخوراند
۷. بازدید سالانه مراکز صدور کوپن جهت بررسی نحوه توزیع کوپن شیرمصنوعی و ارسال پسخوراند

۸. بازدید موردی مراکز توزیع شیرمصنوعی از نظر نحوه توزیع قوطی شیرمصنوعی براساس دستورالعمل
۹. نظارت بر اجرای برنامه در ستاد شهرستان های تابعه و مراکز براساس چک لیست استاندارد ، بررسی مشکلات و مشارکت در طراحی مداخلات و ارسال پسخوراند.

آموزش و پژوهش:

۱. برنامه ریزی و برگزاری دوره های آموزشی جهت هسته های آموزشی، کارکنان مراکز بهداشتی و بیمارستان های تابعه بر اساس نیازسنجی و سنجش اثربخشی آموزش ها
۲. برگزاری سمینار و همایش های برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر
۳. طراحی سوال و برگزاری آزمون های جامع جهت کارکنان
۴. همکاری در آموزش نحوه اجرای ده اقدام تغذیه با شیرمادر به بیمارستان های داوطلب دریافت لوح دوستدار کودک
۵. برگزاری جلسات کارشناسی مرتبط و تهیه صورتجلسات و پیگیری مصوبات
۶. تدوین متون آموزشی مورد نیاز و مشارکت در تهیه منابع آموزشی (صوتی، تصویری، نوشتاری، مولتی مدیا) با همکاری معاونت درمان در صورت لزوم براساس نیازسنجی
۷. اعلام نیاز و اقدام جهت تامین منابع آموزشی و توزیع در واحدهای محیطی
۸. نظارت بر منابع آموزشی تدوین شده توسط مراکز بهداشت / شبکه ها ، بیمارستان های دوستدار کودک و مطابقت با متون علمی و دستورالعمل ها
۹. تعیین اولویت های پژوهشی، همکاری در انجام طرح های پژوهشی

جمع آوری و تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات

۱. تهیه گزارش وضعیت بیمارستان های داوطلب دوستدار کودک با همکاری معاونت درمان جهت طرح در کمیته دانشگاهی
۲. جمع بندی نتایج ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک جهت ورود در نرم افزار و ارسال به اداره سلامت کودکان (سالانه)
۳. تهیه گزارش نتایج ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک با ذکر مشکلات مشاهده شده به تفکیک هر ریز اقدام جهت طرح در کمیته دانشگاهی و ارسال یک نسخه به معاونت درمان
۴. اجرای مداخلات لازم و پیگیری بیمارستان های با امتیاز زیر حد استاندارد درصد در ارزیابی مجدد ظرف مهلت داده شده برابر دستورعمل، نظارت مجدد و ارائه گزارش به اداره سلامت کودکان
۵. مقایسه گزارش نتایج پایش بیمارستان ها ارسالی از معاونت درمان با نتایج ارزیابی مجدد و تجزیه و تحلیل آن و ارائه پسخوراند
۶. بررسی آمار و عملکرد مراکز بهداشت و شبکه ها هر سه ماه یکبار و ارسال پسخوراند
۷. جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و آمار، تهیه گزارش و عملکردهای مورد نیاز برنامه تغذیه با شیر مادر، اطلاع رسانی به مراکز و واحدهای تابعه، مقایسه با حد انتظار و فعالیت دوره مشابه قبل
۸. تکمیل فرم ها و نرم افزارهای مربوط به برنامه تغذیه با شیر مادر ابلاغ شده از وزارتخانه

شرح وظیفه کارشناس شیرمادر ستاد معاونت درمان

۱. نظارت بر اجرای ضوابط بیمارستان‌ها دوستدار کودک و پایش‌های دوره‌ای برابر دستورعمل، هر ۶ ماه یکبار
۲. جمع‌بندی نتایج پایش بیمارستان‌های دوستدار کودک جهت طرح در کمیته دانشگاهی و ارسال یک نسخه از گزارش به معاونت بهداشت
۳. نظارت بر اجرای مداخلات پیش‌بینی شده حاصل از اجرای پایش و ارزیابی مجدد و مصوبات کمیته‌های شیرمادر بیمارستان‌ها (بخش‌های نوزادان، اطفال، زنان، NICU، در جهت ترویج تغذیه با شیرمادر، ارتقا شیردهی، حضور مادر در بخش‌ها و داشتن مکان استراحت، کاهش استرس مادر، نوزاد و کودک زیر ۲ سال در بخش‌ها و رایگان بودن خدمات فوق‌الذکر)
۴. نظارت بر تامین فضا و امکانات مناسب برای آموزش مادران در بیمارستان‌ها
۵. آموزش مسئولین برنامه شیرمادر بیمارستان‌ها از نظر نحوه صحیح اجرا و پایش ده اقدام دوستدار کودک
۶. برگزاری دوره‌های آموزشی بر اساس ابلاغ اداره سلامت کودکان و بر اساس نیازسنجی برای ارتقای سطح آگاهی، نگرش و عملکرد کارکنان بیمارستان‌ها و سنجش اثر بخشی آموزش‌ها
۷. ارسال کلیه بخشنامه‌ها و برنامه‌های سطوح وزارتی به بیمارستان‌های تابعه
۸. مشارکت در برگزاری کمیته دانشگاهی ترویج تغذیه با شیرمادر همراه با ارائه گزارش وضعیت بیمارستان‌ها بر اساس نتایج پایش و پیگیری اجرای مصوبات
۹. نظارت بر تهیه و توزیع منابع آموزشی در بیمارستان‌ها و مشارکت در تهیه منابع آموزشی با همکاری معاونت بهداشت
۱۰. برآورد اقلام آموزشی، اعلام نیاز و نظارت بر توزیع
۱۱. نظارت بر تشکیل جلسات کمیته‌های بیمارستانی شیرمادر و عملکرد آنان
۱۲. مداخله در موارد گزارش شده تخلف از کد بین‌المللی و قانون شیرمادر و ارائه گزارش به کمیته دانشگاهی و ستاد وزارت متبوع جهت پیگیری
۱۳. هماهنگی برگزاری هفته جهانی شیرمادر در بیمارستان‌ها و تهیه گزارش عملکرد بیمارستان‌ها و ارسال به اداره سلامت کودکان
۱۴. تلاش برای جلب مشارکت مسئولین ادارات استان جهت اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در تعامل با کارشناس شیرمادر بهداشت
۱۵. تعیین اولویت‌های پژوهشی و همکاری در انجام طرح‌های پژوهشی

شرح وظایف کارشناس شیرمادر بیمارستان

۱. نظارت مستمر و منظم بر عملکرد کارکنان جهت حسن اجرای ده اقدام دوستدار کودک و دستورالعمل‌های مراقبت‌های مادر و کودک و آموزش مادران در تمام شیفت‌ها و بخش‌های مرتبط (در اتاق زایمان، بخش پس از زایمان، بخش مراقبت ویژه، واحد ارائه خدمات دوران بارداری و مشاوره شیردهی، داروخانه... مصاحبه با مادران بستری و یا تازه زایمان کرده در خصوص آموزش‌های دریافتی در شیفت‌های دیگر و ارزیابی عملکرد نیروهای ارائه دهنده خدمت در بخش‌های مربوطه)
۲. پیگیری تشکیل جلسات کمیته ترویج تغذیه با شیرمادر بیمارستان با تاکید بر حضور ریاست محترم بیمارستان و کلیه اعضا براساس دستورالعمل و پیگیری اجرای مصوبات
۳. اجرای پایش‌های دوره‌ای بیمارستان در برنامه شیرمادر هر ۶ ماه یکبار، استخراج نتایج، برنامه‌ریزی برای مداخلات لازم با زمان‌بندی مشخص و ارسال نتایج پایش به معاونت درمان
۴. پیگیری اجرای مداخلات پیشنهادی / طراحی شده بعد از پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان دوستدار کودک (مداخله در بخش‌های نوزادان، اطفال، زنان، NICU، لیبر، اتاق زایمان و داروخانه در جهت ترویج تغذیه با شیرمادر، ارتقا شیردهی، حضور مادر بخش‌ها و داشتن مکان استراحت، کاهش استرس مادر، نوزاد و کودک زیر ۲ سال در بخش‌ها و رایگان بودن خدمات فوق‌الذکر، رعایت قانون شیرمادر)، ارسال نتایج به معاونت درمان و پیگیری
۵. ثبت و تکمیل فرم‌ها و نرم افزارهای ابلاغی
۶. حفظ مستندات در زونکن مخصوص برنامه شیرمادر و همکاری با مرکز بهداشت شهرستان و استان در انجام ارزیابی مجدد بیمارستان
۷. برنامه‌ریزی جهت آموزش استاندارد کلیه پرسنل عهده‌دار مراقبت مادر و شیرخوار براساس کتاب ۲۰ ساعته و ۳۶ ساعته پزشکان و تهیه شناسنامه آموزشی کارکنان (با هماهنگی سوپروایزر آموزشی)
۸. برگزاری دوره‌های آموزشی استاندارد و دوره‌های بازآموزی، نیازسنجی آموزشی کارکنان و سنجش اثربخشی آموزش‌ها و نیز توجیه کارکنان جدیدالورود
۹. شرکت در دوره‌های بازآموزی و سمینارهای برگزار شده از سوی کمیته دانشگاهی و کشوری
۱۰. تدوین و نظارت بر منابع آموزشی تدوین / توزیع شده در زمینه شیرمادر در بیمارستان جهت ارائه به کارکنان و مادران و ارسال یک نسخه جهت تایید به معاونت‌های بهداشت و درمان
۱۱. برگزاری هفته جهانی ترویج تغذیه با شیرمادر و ارسال گزارش به معاونت درمان و رونوشت به معاونت بهداشت
۱۲. اجرای کلیه بخشنامه‌های ابلاغ شده از طرف معاونت بهداشت و درمان در بیمارستان
۱۳. پیگیری جهت ایجاد فضا و امکانات مناسب برای آموزش مادران در بیمارستان‌ها
۱۴. فراهم نمودن تسهیلات لازم برای اقامت مادران دارای کودکان زیر ۲ سال بستری در بخش
۱۵. برنامه‌ریزی جهت آموزش زنان باردار در واحد ارائه خدمات دوران بارداری براساس دستورالعمل و ارائه آموزش به مادران طبق محتوای استاندارد ابلاغ شده
۱۶. نظارت بر حضور پرسنل همراه در هنگام زایمان و بخش بعد از زایمان و اجرای هم‌اتاقی مادر و نوزاد تا زمان ترخیص و اجرای دستورالعمل ساعت اول تولد
۱۷. نظارت بر ترخیص همزمان مادر و شیرخوار

ضمیمه شماره ۹

بخشنامه ها

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

د. قزوین

شماره: ۱۸۷۱۶
تاریخ: ۸۱/۱۱/۱۵
پست:

ریاست / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

باسلام

به منظور حسن اجرا و تداوم برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر در زایشگاهها و بیمارستانها دوستدار کودک و پیشگیری از افت عماکرد و آنان پس از دریافت لوح دوستدار کودک، کمیته سیاستگذاری و نظارت بر اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر در جلسه مورخ ۸۱/۱۰/۷ موارد زیر را تصویب نموده، که موارد زیر جهت ابلاغ به واحدهای مربوط و اقدام مقتضی به اطلاع می‌رساند:

۱- در صورتیکه زایشگاهها و بیمارستانهای دوستدار کودک ۴۵ امتیاز مربوط به اجرای ۱۰ اقدام را کسب نمایند، می‌توان برای ارزشیابی سایر موارد آنها اقدام نمود و امتیاز فوق برای بیمارستان از محل سایر امتیازات قابل جبران می‌باشد.

۲- لوح بیمارستانهایی که دستورالعمل اجرایی ترویج تغذیه با شیر مادر (۱۰ اقدام) را بخوبی اجرا نمی‌کنند (در ارزیابی مجدد جمع امتیازات ۱۰ اقدام آنها کمتر از ۹۰ درصد می‌باشد) پس از یک اختار و مهلت ۶ ماهه پس گرفته شود و در کسردرجه بیمارستان منظور گردد.

۳- مجموعه راهنمایی پایش و ارزیابی مجدد بیمارستانهای دوستدار کودک در ارزشیابی کیفی بیمارستانها و منظور ارتقاء عملکرد آنها در اجرای ۱۰ اقدام مورد استفاده قرار گیرند.

۴- با توجه به جابجایی تعداد زیادی از رؤسای بیمارستانهای دوستدار کودک در ارزشیابی کیفی بیمارستانها و منظور بیمارستانها در خصوص ضرورت و اهمیت اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستانها و همچنین کارگاههای آموزشی برای کارکنان ذیربط براساس استانداردهای آموزشی اعلام شده برگزار گردد.

د قروزر

۵- وجود شیر مصنوعی، شیشه شیر و گول زنک (پستانک) در معرض دید در داروخانه ها بر اساس ضوابط و معیارهای موضوع ماده (۲) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر، تبلیغ غیرمستقیم تلقی شده و ممنوع می باشد.

۶- از فروش شیر مصنوعی غیر مجاز در فروشگاه های مواد غذایی و بهداشتی ممانعت بعمل آورند.

مقتضی است دستور دهید نتیجه اقدامات و همچنین صورتهای صورتجلسات کمیته ترویج با شیر مادر (موضوع ماده ۱۰ آیین نامه اجرای قانون) را به دفتر سلامت خانواده و جمعیت ارسال نمایید. / ج

رونوشت:

- معاونت محترم سلامت نظارت و پیگیری
- معاونت محترم غذا و دارو جهت نظارت و پیگیری
- دفتر سلامت خانواده و جمعیت جهت نظارت و پیگیری
- ریاست محترم مرکز برنامه ریزی و هماهنگی در امور درمان جهت نظارت و

دفتر مستشاران پزشکی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت و درمان امور پزشکی

دقروزی

شماره: ۱۳۳۵۳۶

تاریخ: ۸۵/۴/۲۷

پست:

فوری

رییس / سرپرست محترم دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی (۴۲ دانشگاه)

با سلام و احترام

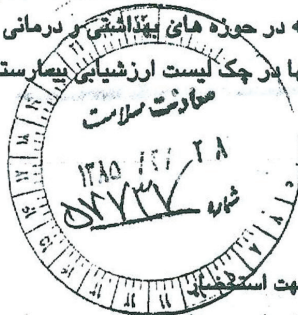
با توجه به نقش اجرای اقدامات دهگانه بیمارستان های دوستدار کودک در شروع موفق تغذیه با شیرمادر و تاثیر بسزای آن در تداوم شیردهی و پیرو هماهنگی های بعمل آمده بین کمیته سیاستگذاری و نظارت بر اجرای قانون شیرمادر با دفتر ارزشیابی مراکز درمانی، تصمیمات زیر به منظور تقویت عملکرد بیمارستانها در اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر اتخاذ گردیده که مقتضی است به کلیه بیمارستانها ابلاغ گردد:

۱- کلیه زایشگاه ها و بخشهای زنان و زایمان بیمارستانها و بخشهای کودکان موظف به اجرای اقدامات دهگانه برای موفقیت شیردهی (دستورالعمل اجرایی بیمارستانهای دوستدار کودک) هستند و چنانچه هر یک از مراکز فوق برای دوستدار کودک شدن و کسب حداقل ۴۰ امتیاز از ۴۵ امتیاز بیمارستان دوستدار کودک اقدام ننمایند، نتیجه ارزشیابی سالیانه آنها زیر استاندارد خواهد شد.

۲- از این پس لوح بیمارستان های دوستدار کودک مدت دار خواهد بود و اعتبار آن مطابق با تاریخ اعتبار گواهینامه ارزشیابی بیمارستان خواهد بود.

۳- بیمارستانهایی که قبلاً لوح دوستدار کودک را دریافت نموده اند، چنانچه در ارزشیابی سال جاری حداقل ۴۰ امتیاز از ۴۵ امتیاز بیمارستان دوستدار کودک را کسب ننمایند، لوح آنها از درجه اعتبار ساقط است و مجاز به نصب لوح دوستدار کودک در بیمارستان نیستند و در صورت رفع اشکال در ارزشیابی بعدی و کسب امتیاز لازم می توانند مجدد بعنوان دوستدار کودک شناخته شوند. (۴۰ امتیاز معادل ۹۰٪ امتیازات ارزیابی مجدد است)

۴- بدیهی است انجام پایش های دوره ای بیمارستان و ارزیابی های مجدد بر اساس نقطه نظرات کارشناسان آموزش دیده در این زمینه در حوزه های بهداشتی و درمانی بصورت توأم و در تعامل با یکدیگر می بایست صورت پذیرد و نتیجه آنها در چک لیست ارزشیابی بیمارستانها با مسئولیت معاونت درمان هر دانشگاه لحاظ گردد. ۲/۳۰

رونوشت:

+ معاونت محترم سلامت جهت استحضار
+ مرکز نظارت و اعتبار بخشی امور درمان

+ دبیر محترم شورای عالی بیمه پیرو مکاتبات قبلی درخصوص بیمارستان های دوستدار کودک

+ دفتر ارزشیابی مراکز درمانی

+ دفتر سلامت خانواده و جمعیت

+ انجمن ترویج تغذیه با شیرمادر

دکتر انگروانی
وزیر بهداشت
معاونت درمان

معاونت سلامت
معاونت تغذیه
معاونت بهداشت
معاونت ایمنی
معاونت آموزش
معاونت پژوهش
معاونت ارتباطات
معاونت مالی و اداری
معاونت منابع انسانی
معاونت تجهیزات
معاونت خدمات
معاونت درمان

معاونت محترم درمان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

سلام علیکم

با صلوات بر محمد و آل محمد (ص) و با تقدیم احترام پیرو بخشنامه ۱۳۳۵۳۶ مورخ ۸۵/۴/۲۷ مقام محترم وزارت و ضمن تاکید بر اجرای دقیق بندهای بخشنامه مذکور و به منظور ارتقاء کیفیت خدمات ارائه شده در بیمارستانهای که مجری برنامه کشوری ترویج تغذیه با شیر مادر می باشند، ضروریست دستور فرمایید مفاد ذیل در ارزشهای سال ۸۶ بیمارستانهای تحت پوشش آن دانشگاه / دانشکده مورد توجه مضاعف قرار گیرد:

- ۱- لزوم پیگیری نحوه اجراء دقیق بخشنامه ۱۳۳۵۳۶ مورخ ۸۵/۴/۲۷ مقام محترم وزارتی
- ۲- تاکید بر کسب حداقل ۹۰٪ امتیازات ارزیابی شاخصهای کمیته تغذیه با شیر مادر در بیمارستانهای واجد بخش های زنان و زایمان و نوزادان و کودکان
- ۴- لزوم تعامل جدی و همکاری بین کارشناسان نظارت و ارزشیابی دانشگاه با کارشناسان حوزه بهداشتی در تکمیل چک لیست ارزشیابی کمیته تغذیه با شیر مادر بیمارستانها
- ۴- الزام به شروع روند ارزشیابی بیمارستانها بعد از کسب حداقل ۹۰٪ (۴۰ از ۴۵ امتیاز) امتیازات ارزشیابی شاخصهای

رونوشت:

- مرکز نظارت و اعتبار بخشی امور درمان
- گروه ارزشیابی مؤسسات درمانی به انضمام سوابق
- دفتر سلامت خانواده و جمعیت جهت اطلاع
- معاونت محترم بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی جهت اطلاع و انجام ارزیابی مجدد اقدامات دهگانه ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستانهای قبل از انقضاء گواهینامه ارزشیابی و هماهنگی با همکاران گروه ارزشیابی معاونت درمان
- لیور

دکتر سید مؤید علویان
معاون سلامت

